

MOJE PUTOVANJE SA ABDULLAHOM U KUĆU ZAHVALNOSTI

NAĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA, U KUĆI ZAHVALNOSTI

NAĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA, U KUĆI ZAHVALNOSTI

NAĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA, U KUĆI ZAHVALNOSTI

EMO SE, AKO BOG DA, U KUĆI ZAHVALNOSTI

NAĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA, U KUĆI ZAHVALNOSTI

ĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA, U KUĆI ZAHVALNOSTI

NAĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA, U KUĆI ZAHV

**ABDULMUHSIN ABDULLAH
EL-DŽARULLAH EL-HARAFI**

NAĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA, U KUĆI ZAHVA

NAĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA, U KUĆI ZAHVALNOSTI

NAĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA, U KUĆI ZAHVALNOSTI

Abdulmuhsin Abdullah el-Džarullah el-Harafi

MOJE PUTOVANJE SA ABDULLAHOM
U KUĆU ZAHVALNOSTI

*NAĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA,
U KUĆI ZAHVALNOSTI*

Dr. Abdulmuhsin Abdullah el-Džarullah el-Harafi
Moje putovanje sa Abdullahom u Kuću zahvalnosti

Naslov izvornika:

عبد المحسن الجار الله الخرافي / رحلتي مع عبد الله إلى بيت الحمد
(*Rihleti mea Abdillāh ila bejti-l-hamd*) Kuvajt, 2015.

S arapskog preveo:

Fikret Pašanović

Prvo izdanje na bosanskom jeziku 2018 © Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini

Sva izdavačka i autorska prava zadržana! Nijedan dio ove knjige ne može biti iznova objavljen, u bilo kojem obliku i na bilo koji način, uključujući fotokopiranje, bez prethodnog pismenog odobrenja izdavača, osim u svrhe kritičkih članaka i stručnih prikaza u kojima je dozvoljeno navoditi kraće odlomke. Također nije dozvoljeno pohranjivanje u elektronske baze podataka i objavljivanje djela na internetu od strane trećih lica.

Izdavač

EL-KALEM - izdavački centar Rijaset Islamske zajednice u BiH
Gazi Husrev-begova 56a, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel: 033 532 255 • Fax: 033 441 800 • E-mail: info@elkalem.ba
www.elkalem.ba

Za izdavača

Mesud Smajić

DTP

El-Kalem

Urednik

Mustafa Prljača

Štampa

Dobra knjiga, Sarajevo

Lektura

Amina Uzunalić

Za štampariju

Izedin Šikalo

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-1

Al-KHARAFI, Abdulmohsen

Moje putovanje sa Abdullahom u Kuću zahvalnosti : naći ćemo se, ako Bog da, u Kući zahvalnosti / Abdulmuhsin Abdullah el-Džarullah el-Harafi ; [s arapskog preveo Fikret Pašanović]. - Sarajevo : El-Kalem, 2018. - 172 str. : ilustr. ; 24 cm

Prjevod djela: Rihleti mea Abdillāh ila bejti-l-hamd. - Bibliografija i bilješke uz tekst.

ISBN 978-9958-23-492-7

I. el-Harafi, Abdulmuhsin Al-Kharafi, Abdulmohsen. - II. al-Kharafi al-Jarullah, Abdulmohsen Al-Kharafi, Abdulmohsen

COBISS.BH-ID 25939974

Abdulmuhsin Abdullah
el-Džarullah el-Harafi

MOJE PUTOVANJE SA ABDULLAHOM U KUĆU ZAHVALNOSTI

*NAĆI ĆEMO SE, AKO BOG DA,
U KUĆI ZAHVALNOSTI*

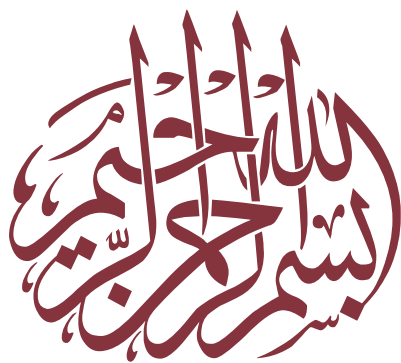

el-kalem

Sarajevo, 2018.

SADRŽAJ

Moje putovanje sa Abdullahom u Kuću zahvalnosti.....	7
Zahvala i dova	9
Zahvala i priznanje emiru – insanu	11
Zašto ova knjiga?	13
Zahvala pred putovanje.....	17
Upoznavanje sa Kućom zahvalnosti (dvorci, šatori i sobe)	21
Ajeti i hadisi o nagradi za onoga koga zadesi gubitak djeteta (djece)	27
Pažnja (ukazivanje počasti) prema umrloj osobi	39
Podsticanje umiruće osobe da izgovori šehadet	41
Filozofija bolesti u islamu	43
Filozofija smrti u islamu	47
Filozofija dove i rukje u islamu.....	51
Dove i rukje	55
Vidovi uslišavanja dove.....	61
Integralni tekst šerijatske rukje istaknutih šejhova	65
Pismo Abdullahove majke njenim i Abdullahovim prijateljima, u kojem ih moli da čine dovu za njega	67
Liječenje bolesnika sadakom	71
O dragi Abdullahu, ne zamjeri mi tada, samo nakratko.....	75
Šta treba znati onaj ko boravi sa bolesnikom ili ga posjećuje	77
Putovanje u Kuću zahvalnosti me naučilo	81
Otkrijte druge svjetoveu životima svoje djece	87
Kakva drama privlači našu djecu?	89
Liječenje je važno i nije oprečno pouzdanju u Allaha, dž.š.....	91
Osoba koja umre od kancera je šehid.....	95

Šerijatsko uporište isključivanja aparata za održavanje	
na životu kod osobe koja doživi moždanu smrt.....	101
Mnoštvo medicinskih savjeta bolesniku i porodici i stepen njihove vjerodostojnosti..	103
Dobrodošao, Halide Abdullatifu eš-Šaji', komšijo naš u Kući zahvalnosti	105
Briga islamskog ummeta za bolesnike	107
Naš prijatelj digitalni tespah – vrli sudrug bolesnika i porodice	113
Odbijanje šejtanovih došaptavanja	117
Utjecaj znanja o vjeri na zaštitu bolesnika od iskušenja i loših misli	119
Obavijest o istinskom rođenju u telefonskoj poruci	123
Ili dobrog roditelja koji za njega čini dovu!.....	125
Otkriće bogatstva: ja sam milijarder!	129
Znaci da je rahmetli Abdullah prihvaćen kod Allaha, dž.š.	133
Lijepa snoviđenja koja raduju dobrim završetkom	137
Veličina islama oličena u šerijatskoj utemeljenosti	
poklanjanja sevapa za dobra djela umrloj osobi	141
Kako obradovati stanovnike kabura?	145
Džennet nisu samo hurije!	147
Velika radost za muslimanku u Džennetu	149
Smirena duša: zadovoljna je i njome je Gospodar zadovoljan.....	151
Abdullah	153
Praktično iskustvo Mejje Abdullah Abdulaziz el-Faris	157
Završna riječ.....	161
Čuvstva na kraju	163
Jesu li prošle sve stanice na putovanju?.....	165
Gdje su slike?	167
Po čemu je knjiga posebna?.....	169

MOJE PUTOVANJE SA ABDULLAHOM U KUĆU ZAHVALNOSTI

Abdullahu, plodu moga srca,

ova knjiga je iskustvo kroz koje smo prošli sa dubokim roditeljskim osjećajima, koje tvoj otac želi zabilježiti, kako bi svaka suza ('abre) dala po jednu pouku ('ibre).

Ako je povijest ono što se zapiše i što se priča, ti, srce moje, nećeš biti moja povijest – bit ćeš u mom srcu živ sve dok me ima.

Tvoja majka

Posveta,

duši moga sina Abdullaha, koji me pretekao na putu u Kuću zahvalnosti, Allahovim dopuštenjem i dobrotom i po Njegovom istinitom obećanju.

I saputnici na putu u Kuću zahvalnosti, mojoj životnoj saputnici, Abdullahovoj voljenoj majci.

Abdullahovim sestrama, punim blagosti prema njemu i roditeljima.

Svoj njegovoj rodbini i prijateljima, koje je pogodila njegova smrt u cvijetu mladosti.

Njegovim vjernim prijateljima, koji su mu bili divna braća za života, a i nakon njegovog odlaska.

Svima milima, koji su učili dove za njegovo ozdravljenje dok se liječio,

a molili za njega rahmet i magfired (milost i oprost) nakon njegovog preseljenja u Kuću zahvalnosti, po Allahovom dopuštenju, Njegovom dobrotom i milošću.

Svima njima posvećujem ovu knjigu.

Autor

ZAHVALA I DOVA

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

Hvala Allahu u (na) svakom stanju.

Hvala Allahu, osim Kojeg niko ne biva hvaljen i u nepovoljnim okolnostima.

Daje i uzima. Niko ne može odvratiti Njegovu odredbu.

Daruje život i propisuje smrtni čas. Odabire svoje robove koje hoće da bi ih počastio šehadetom.

Određujući smrt mladima, njihovim roditeljima uskraćuje priliku da im, kao hairli potomstvo, dovu čine, ali im to nadoknađuje na najbolji način, obećavajući im Kuću zahvalnosti ako budu strpljivi, očekujući od Njega nagradu, hvaleći Ga i potvrđujući da su svi Njegovi i da Mu se vraćaju.

Bože, spusti oblake svoje milosti na svoga roba Abdullaha. Nastani ga u prostranstvima Tvojih dženneta. Upiši mu nagradu šehida, o kojima nas je izvijestio Tvoj miljenik i odabranik. Obasjaj mu nurom kabur i učini ga džennetskom baščom, o Gospodaru svjetova.

Upiši nas, Bože, među Tvoje dobre robove, strpljive, koji od Tebe očekuju nagradu i kojima će biti oprosteno i kojima će se biti zahvalno. Blagoslovi ostatak naših života i djela i nastani nas u najviše džennete, sa našim roditeljima, našim voljenima, dobrima i šehidima, a divno su oni društvo! Ispuni naša srca i srca naših potomaka ljubavlju i željom da ti budemo poslušni, kako bismo bili sretni na oba svijeta.

ZAHVALA I PRIZNANJE EMIRU – INSANU¹

Ostavio je trag u našim dušama u predjelima putovanja u Kuću zahvalnih.

Njegovo veličanstvo, šejh Sabah el-Ahmed el-Džabir el-Sabah, emir – insan. Bio je, kao i obično, emir koji suosjeća sa svojim narodom. Moje dijete i ja imali smo udio u tom suosjećanju.

Bez izvještačenosti, potpuno spontano, brinuo se i raspitivao za Abdullaha od početka njegove bolesti. Znao je da je on jedini sin svojih roditelja i da je nedavno diplomirao, ali je Božije preče.

Kada je Abdullah, neka mu se Allah smiluje, preselio, emir je pratio vijesti o dženazi i nastojao što prije doći izraziti saučešće. Kada je saznao da je u srijedu popodne, 1.1.2014. godine, obavljena dženaza, prekinuo je privatni odmor i u četvrtak ujutro, 2.10.2014. godine, došao je sam, sa vozačem, bez službene pratnje i osiguranja, znajući da su mu srca njegovih Kuvajćana istinska zaštita.

Na taziji (skupu izražavanja saučešća) proveo je neko vrijeme, slušajući blagonaklono moju zahvalu za njegovu veliku pažnju. Prenio sam mu istinsku zahvalnost svima odgovornim za sinovo liječenje u Kuvajtu i vani.

Spomenuo sam mu, bez kurtoazije, da tek sada osjećam dubinu tuge koju je osjećao kada je ostao bez svoje mile kćerke Selve, oboljele od iste bolesti, samo u drugom obliku.

Kada je htio krenuti, htio sam ga, iz zahvalnosti i poštovanja, ispratiti do auta. Stao je i zakleo me da ostanem gdje jesam. Božijim davanjem, spontano sam se i

¹ Članak objavljen u listu *El-Kabes*, 17.1.2016.

ja zakleo da ga otpratim. Nakon što je insistirao da ostanem, u šali sam mu rekao: “Život je dug”, želeći kazati kako ću postiti tri dana kao kefaret za zakletvu. Uz prirodnu pronicljivost i širok osmijeh iz duše je rekao: “A hoćeš da i ja postim tri dana?”

Svi su se osmjehnuli. Ispratio ga je neko od moje rodbine ko je od mene stariji i uvaženiji u porodici, kako to dolikuje Njegovom veličanstvu. Neka ga Allah čuva!

Na ovaj način mi u Kuvajtu pružamo zavidan primjer komunikacije između vladara i podanika. Još otkako znam za sebe, vidim kako se kuvajtski vladari, prestolonasljednici i ostali članovi vladajuće porodice miješaju sa narodom u radosnim i tužnim prigodama. To im nije strano i kuvajtsko društvo uživa u stalnoj komunikaciji vladara i naroda.

Hvala tvome veličanstvu, emire!

ZAŠTO OVA KNJIGA?

Sedam je razloga za nju:

1. Prenosi poteškoće i dokumentira iskustvo koje će možda biti od koristi onima kojima zatreba.

2. Objedinjuje, bez premca, ono što treba znati o bolesti, liječenju i smrti.

3. Opominje nemarnoga, prosvjetljuje nezalicu, pruža podršku onome ko djeluje, svakome u njegovom domenu.

4. Svojim područjem i temom među koricama jedne knjige sjedinjuje miomiris prošlosti i tintu sadašnjosti.

5. Poklon je svakome ko ima potrebu za temama koje obrađuje, u njoj je prosvjetljenje i podsjećanje.

6. Približava korisne informacije, umjesne mudrosti i nove koristi.

7. Ima onih koji su proživjeli slično, sadržajno bogato iskustvo, ali ga nisu u stanju izraziti i na prikladan način iskazati, bez usiljenosti i izvještačenosti, kako bi se drugi njime okoristili.

Kome će ova knjiga koristiti?

1. Onima koji budu iskušavani bolešću, njihovim porodicama i onima koji se s njima družu.

2. Onima koji liječe.

3. Onima koji su iskušani smrću svoje djece i svojih voljenih.

4. Strancima koji se liječe u Kuvajtu ili općenito u inozemstvu, posebno u SAD.

5. Zdravima koji žele proširiti svoja znanja o kulturi bolesti, liječenja i iskušavanju bolešću djece i najmilijih.

Od njih očekujemo dovu, za koju će biti nagrađeni, a i mi ćemo im biti zahvalni.

Specifičnosti i odlike ove knjige

Poznato je da nije uputno da autor hvali svoju knjigu. Allah zna da mi to nije bila namjera.

Allah je odredio da mi, nakon dovršetka knjige, u jezičkom dotjerivanju prije predaje u štampu, pomoć pruža uvaženi brat dr. Ahmed Sejjid Ahmed Ali, najbolji među onima koje je sa Azhara angažirala Fondacija “(Poslanikova, a.s.) Porodica i ashabi” (Meberretu-l-al ve-l-ashab). Uz jezičko dotjerivanje i neke izuzetne naučne primjedbe kod navođenja nekih hadisa i neke jezičke primjedbe, na čemu sam mu zahvalan, imao je interaktivan odnos sa knjigom i ona je na njega utjecala, pa mi je skrenuo pažnju na brojne aspekte po kojima se knjiga izdvaja u svojoj oblasti u okvirima arapske i islamske literature.

Pošto ne želim početi knjigu ukazivanjem na aspekte po kojima se ona odlikuje, a koje je on spomenuo, opredijelio sam se da to ostavim poslije završne riječi, kao sažetak rezultata i plodova knjige za brižljivog uvaženog čitaoca, koji je došao do kraja druženja sa knjigom i do kraja dunjalučke dionice moga putovanja u Kuću zahvalnosti.

Polazište

Knjiga polazi od potpunog uvjerenja, bez i najmanje sumnje, u ostvarenje obećanja Uzvišenog Allaha, sadržanog u hadisu koji smo detaljno razmatrali u knjizi – u kojem stoji da Allah, dž.š., naređuje svojim plemenitim melecima da svakome ko izgubi dijete, pa se strpi, bude zahvalan Allahu i kaže: *Inna lillahi ve inna ilejhi radži'un (Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo)*, u Džennetu sagrađe kuću i nazovu je Kuća zahvalnosti. Ovo je, ako Bog da, blagoslovljeno putovanje u okrilju Knjige i Sunneta, kojim nastojimo prenijeti skromno iskustvo o različitim razdobljima bolesti i smrti onima kojima bi to moglo koristiti.

Veliki podstrek na izdavanje ove knjige pružilo mi je široko i pozitivno reagiranje uvaženih čitalaca i njihovo praćenje serije mojih članaka u listu *El-Kabes*, naslovljenih “Moje putovanje sa Abdullahom u Kuću zahvalnosti.”

Jezik knjige

Zahvaljujem Uzvišenom Allahu Koji mi je omogućio da napišem i objavim 15 knjiga kao autor i nekoliko serijskih izdanja kao urednik. Sve to je pisano lahkim jezikom, primjerenim temi o kojoj je riječ i sve je bilo, hvala Allahu, dobro prihvaćeno

jer nije bilo komplicirano i izvještačeno. Teme su bile dokumentarnog karaktera, bez dubokih analiza, svojstvenih specijaliziranim istraživačima povijesti, i političkih implikacija događaja.

Podsticaj na pisanje tih djela bila je potreba da se dokumentira ono što nije dokumentirano, posebno u domenu koji nije adekvatno zastupljen, a to je dokumentiranje životopisa dobročinitelja i dobročiniteljki iz Kuvajta, u prošlosti i u novije doba, te istaknutih pojedinaca i pojedinki u Kuvajtu općenito. Stoga je bilo prirodno koristiti vjeran i apstraktan jezik historijske naracije, uz imanske, društvene ili odgojne komentare, kada to potreba iziskuje.

Ovu knjigu sam napisao iz dubine svojih čuvstava. Svaka stranica skoro da je ispisana autorovim suzama, pomiješanim sa tintom. Jezik ove knjige izražava proživljenu stvarnost, a ne teoretske predodžbe, imaginarni okvir ili lično promišljanje. Koliko sam samo ponavljao u mnogim običnim razgovorima da ono što dolazi iz srca stiže u srce, a ono što dolazi iz usta stiže samo do ušiju.

To je duh u kojem je napisana ova knjiga i u kojem su odabrane njene teme. Očigledno je da je ona napisana na arapskom jeziku. Međutim, arapski jezik ima različite nivoe i aspekte, svoju književnu i praktičnu dimenziju. U sebi nosi sabranost i trezvenost (uravnoteženost, odmjerjenost), ali i slabost (*rekake*), sve u zavisnosti od posvećenosti i sposobnosti onoga ko piše. U svojim najuzvišenijim aspektima on dolazi do izražaja u Kur'anu. Da je Kur'an spušten na brdo, ti bi vidio kako se skrušeno slama iz strahopoštovanja pred Uzvišenim Allahom. To dovoljno govori o veličini jezika na kojem je objavljen Kur'an. Uzvišeni upućuje izazov rječitim Arapima da sačine barem jedan ajet njemu sličan, da ne govorimo o suri, ali oni to nisu bili u stanju i ostali su nijemi.

Vratimo se na početak. Namjera nam je ukazati na narav jezika kojim je napisana ova knjiga. Proizašla je iz nutrine srca, spontano, kako bi izrazila ono što se krije u autorovoj duši. Bog nam je svjedok, ne postoji ni najmanja potreba da se ove tvrdnje dodatno dokazuju.

U ovom kontekstu, vrijedi istaknuti izuzetnu zahvalnost profesoru Hazimu Aliju Mahiru, koji je imao blagotvoran utjecaj na jezički izražaj na nekim mjestima u ovoj knjizi.

ZAHVALA PRED PUTOVANJE²

Polazeći od toga da poseban povod ne isključuje općenitu korist, dijelim pojedinosti sa moga putovanja sa sinom Abdullahom u Kuću zahvalnosti, koju Uzvišeni Allah, jezikom svoga Poslanika, što u vjerodostojnoj predaji bilježe Ahmed i Et-Tirmizi, obećava roditeljima koji gubitak sina ili kćerke prihvate hvaleći Allaha i riječima iskazujući uvjerenje da smo Allahovi i da se Njemu vraćamo. Na samom početku, iskreno i od srca se obraćam svima koji su voljeli Abdullaha i upućivali dove za njegovo ozdravljenje za života, te za oprost i milost nakon preseljenja na ahiret, onima koji vole njegove roditelje i čine dovu da budu strpljivi i postojani. Svoju zahvalnost za iskazanu brigu i pažnju prema merhumu i za praćenje njegovog liječenja izražavam i svim Kuvajćanima, emiru, vladi i narodu.

Braćo moja i sestre, vi koji ste molili za Abdullahovo ozdravljenje u toku liječenja i za oprost i milost nakon njegovog preseljenja, koji ste nam na različite načine izrazili saučešće, iz Kuvajta i van njega, neka vas Allah nagradi dobrom. Hvala vam mnogo za vaša iskrena osjećanja koja su razgalila mene i njegovu majku, sestre i porodicu i probudila u nama smirenost i spokoj, jer smo postigli ubjeđenje da će nam se Uzvišeni Allah, kako je to obećao, svojom dobrotom, plemenitošću i milošću odazvati. Uvjereni smo da odziv može uslijediti na različite načine, kako se to prenosi od Odabranoga, a.s., "ostvarenjem onoga što se traži još na dunjaluku, osiguranjem njemu adekvatne nagrade na ahiretu ili brisanjem loših djela u određenoj mjeri. Allaha molimo da Abdullahu pripadne obilje drugog i trećeg vida uslišanja dove. Želim vas obradovati fetvom uleme, po kojoj je i onaj ko umre od raka šehid, ako Bog da, analogno vrstama šehida koje se spominju u vjerodostojnom hadisu, a to su: onaj ko pogine na Allahovom putu, ko umre od kuge, od bolesti u stomaku (u predjelu stomaka, abdomenu), utopljenik, ko strada

² Djelimično objavljeno 12.10.2014. u listu *El-Kabes*.

u požaru ili ruševini. To je velika milost prema ummetu Muhammeda, a.s., jer se tako povećava broj šehida, koji će se zauzimati za svoje roditelje i najbliže. Molimo Allaha da Abdullah bude jedan od njih i da nam podari njegovu zauzimanje. Kako da ne! Kao da gledam Kuću zahvalnosti, koji nam je, sevepom našeg Abdullaha, Allah podario u Džennetu, ako Bog da. Kao da gledam u njemu nam pripremljene divane, kako se to spominje u Kur'anu, kao da gledam divnu zelenu svilenu odjeću od dibe i kadife. Kao da, Allahovom voljom i dobrotom, gledam mladu poslugu kako nas poslužuje sa čašama i ibricima i peharima punim iz izvora tekućih. Mogu ploviti morem misli i pustiti mašti na volju sve one kur'anske i hadiske opise džennetlija i džennetskih blagodati, imajući u vidu da, šta god ja zamislio, u Džennetu ima ono što oko nije vidjelo, uho nije čulo i što čovjeku ne može pasti na um!

Allah ga je, a i nas, počastio da u Kuću zahvalnih, ako Bog da, preseli trećeg od deset blagoslovljenih dana mjeseca zu-l-hidžeta, kada hadžije kreću Allahovoj kući. Ovdje vas želim obradovati nekim znacima da je Abdullah od Allahovih svjedoka na Njegovoj zemlji, u Kuvajtu i drugdje podjednako, prihvaćen i da su njime zadovoljni, jer je određen broj njih dobrovoljno, apsolutno bez našeg traženja, obavio hadž u njegovo ime, uz zahvalu Allahu i uz Njegovu podršku, a fin broj je i radosnih snoviđenja u kojima je Abdullah viđen u lijepim okolnostima, a koja bude radost i smirenost u pogledu njegovog položaja kod Uzvišenog Allaha.

Ljudi su, kako nas izvještava Odabrani, neka je blagoslov Božiji na njega i njegovu porodicu, Allahovi svjedoci na zemlji. Želim vas obradovati viješću da je mnoštvo onih koji su došli na mezarje radi klanjanja i praćenja dženaze nastavilo izražavati saučešće porodici čak do poslije akšamskog ezana, što se rijetko događa. Treba znati da one koji su došli sa porodicom ne vezuje nikakav dunjalučki interes. Mnoštvo je i onih koji su otišli nakon dženaze i ukopa ne izazivši saučešće zbog gužve, pa su ostavili da to učine sutra, na posebnom skupu, a neki su bili spriječeni i zbog iftara, jer su postili sedmi dan zu-l-hidžeta. Da ne govorimo o mnoštvu Kuvajćana koji su prije dženaze otišli na hadž, tako da je Uzvišeni Allah podario svome robu Abdullahu da ga se oni sjete u danima hadža, posebno na Arefatu. Šta to ima na dunjaluku vrednije od ovih božanskih darova, oličenih u dovi brojnih Kuvajćana i drugih prijatelja na Arefatu? Hvaljen neka je Allah!

Na kraju, potvrđujem vam, bez pretjerivanja, jer mogu, govoreći o njemu, biti pristran, zapažanje svih koji su vidjeli njegovu blistavo lice prije ukopa. Hvala Allahu, nakon smrti je postao još naočitiji.

Neka vas Allah sačuva njemu i nama, uz vašu hair-dovu. Molim vas u naše ime i u ime vašeg sina i brata Abdullaha, neka mu se Allah smiluje, da nastavite činiti dovu za njega, u dovama koje upućujete za svoje voljene, jer je on jedan od njih, ako Bog da.

Hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova.

OBILJEŽJA NA PUTOVANJU

UPOZNAVANJE SA KUĆOM ZAHVALNOSTI (DVORCI, ŠATORI I SOBE)³

Ovo poimanje sam preuzeo iz divnog Poslanikovog hadisa koji tješi svakoga kome je umrlo dijete i obveseljuje ga da će mu, ako bude zahvalan Allahu i potvrdi da smo Njegovi i Njemu se vraćamo, nagrada biti istovrsna, da će u Džennetu imati kuću koja se zove Kuća zahvalnosti.

Od Ebu Musaa el-Eš'arija, r.a., prenosi se da je Božiji Poslanik rekao: "Kada umre dijete nekog čovjeka, Uzvišeni Allah kaže svojim melecima: 'Jeste li uzeli dijete Moga roba?' Oni odgovore: 'Jesmo.' On kaže: 'Jeste li uzeli plod njegovog srca?' Oni odgovore: 'Jesmo.' On kaže: 'Šta je rekao Moj rob?' Oni odgovore: 'Pohvalio te i rekao da smo svi Allahovi i Njemu se vraćamo.' On kaže: 'Sagradite Mome robu kuću u Džennetu i nazovite je Kućom zahvalnosti.'⁴

Primjetno je da se u hadisu kuća koju Allah daruje onome ko se strpi prilikom smrti svoga djeteta naziva Kuća zahvalnosti (Bejtu-l-hamd). Učenjaci na osnovu toga izvode zaključak da se ne nagrađuje za boli i nedaće, jer oni nisu nešto što možemo birati, već se nagrađuje strpljenje. Tako Ibn Abdusselam i Ibnu-l-Kajjim vele: "On dobija tu kuću svojom zahvalnošću i prihvatanjem da smo Allahovi i da se Njemu vraćamo, a ne zbog nevolje koja ga je zadesila. Nevolja se nagrađuje time da ona okajava grijeh. Činjenica da se zapovijest o gradnji Kuće zahvalnosti zasniva na zahvalnosti i istirdža'u (izgovaranju riječi *Inna lillahi ve inna ilejhi radži'un*) sugerira da mu, kada bi činio samo jedno, ne bi bila sagrađena ta kuća.

³ Djelimično objavljeno 19.10.2014. godine u listu *El-Kabes*.

⁴ Bilježe: Tirmizi u svome *Sunenu* (1021), Ahmed u *Musnedu* (19720), Ibn Hibban u *Sahihu* (2948), Bejheki u *Sunenu* (7146), Begavi u *Šerhussunne* (1550), Munziri u *Et-Tergibu vetterhib* (3065), Sujuti u *El-Džami'u-l-kebir* (2808) i Hejsemi u *Mevariduzzam'an* (726). Tirmizi, čiju verziju navodimo, veli: "Hadis je hasen garib." Albani ga ocjenjuje kao hasen i navodi ga u *Essilsiletussahiha* (3/398), hadis br. 1408. i komentira riječima: "Hadis je, uzevši sve njegove predaje, u najmanju ruku hasen."

Stoga bi, po analogiji, kuću trebalo nazvati Kućom zahvalnosti i istirdža'a. Bliže je, ipak, da je svojstvo kojim se to zaslužuje zahvalnost, a da drugo dolazi kao dopuna, što dokazuje da je kuća imenovana samo po prvome."⁵

Poznato je da je Uzvišeni Allah obećao svojim dobrim robovima da će im darovati lijepa staništa u Džennetu, kao nagradu od Sebe i obilni dar. Tako, naprimjer, Uzvišeni veli: *Allah obećava vjernicima i vjernicama džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno boraviti, i divne dvorove u vrtovima edenskim. A i malo naklonosti Allahove veće je od svega toga; to će, doista, uspjeh veliki biti!*⁶

Za boravišta stanovnika Dženneta obično se koristi jedna od tri riječi: dvorci ili kuće (domovi), šatori i sobe (prostorije, odaje). Dvorci ili kuće se spominju u više Poslanikovih hadisa jednom od te dvije riječi, npr.: "Ko prouči do kraja (čitavu suru Ihlas), Allah mu sagradi dvorac u Džennetu."⁷ Albani ga navodi u djelu *Essilsiletussahiha* (2/136) pod brojem 589 i kaže da je hasen.

Šatori se spominju u riječima Uzvišenog: ... *hurija u šatorima skrivenih*,⁸ dok se odaje spominju na više mjesta u Kur'anu, npr.: *A one koji se Gospodara svoga boje čekaju odaje, sve jedne iznad drugih sagrađene, ispred kojih će rijeke teći*⁹ i *samo one koji budu vjerovali i dobra djela činili čeka višestruka nagrada za ono što su radili, i oni će u visokim odajama biti sigurni*.¹⁰

Kada se spominju kuće ili domovi u Džennetu, pod njima se misli na dvorce, kako to ukazuje imam Nevevi, što od njega prenose Hattabi i drugi.¹¹

Nekome se mogu pomiješati ova imena, tj. imena boravišta džennetlija, sa njima sličnim na dunjaluku. Stoga podsjećamo da je sve što se spominje o džennet-skim blagodatima samo predočavanje ljudskom umu i sa ovosvjetskim stvarima ima zajedničko samo ime. To nam svjedoče riječi Uzvišenog: *I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju*.¹² U hadisi-kudsiju koji

⁵ El-Menavi, *Fejdu-l-kadir*, Šerhu-l-džami'issagir, 1/440, Kairo, El-Mektebetuttidžarijetu-l-kubra, 1. izdanje, 1356. god. po H.

⁶ Et-Tevbe, 72.

⁷ Bilježi Ahmed u *Musnedu* (15610).

⁸ Er-Rahman, 72.

⁹ Ez-Zumer, 20.

¹⁰ Sebe', 37.

¹¹ Šerhun-Nevevi 'ala Muslim, 15/200.

¹² Es-Sedžde, 17.

prenosi Ebu Hurejre također stoji: “Pripremio sam svojim dobrim robovima ono što oko nije vidjelo, niti uho čulo, niti može naumpasti čovjeku.”¹³

Od Ibn Abbasa se prenosi da je rekao: “U Džennetu nema ništa sa ovog svijeta osim imena.”¹⁴

Na to najbolje upućuje činjenica kada se, naprimjer, spomene ajet: ... *hurija u šatorima skrivenih*, naš um se okreće predodžbi šatora na kakav smo navikli u svakodnevnom životu. Međutim, postoji vjerodostojan hadis koji nam šatore opisuje drugačije od onoga na što smo navikli. Od Ebu Bekra b. Abdullaha b. Kajsja, pa od njegovog oca, prenosi se da je Božiji Poslanik rekao: “U Džennetu ima šator od izdubljenog bisera, čija je širina 60 mejlova (1 mejl oko 1800 metara, nije savremena milja!). U svakom njegovom uglu su supruge (hurije), koje ne vide druge i koje obilaze vjernici.”¹⁵

Druženja džennetlija u Kući zahvalnosti

Mašallah! Blagoslovljen je naš Gospodar Koji nas unaprijed obveseljava opisima našeg druženja u Džennetu u Kući zahvalnosti i u drugim džennetskim dvorcima, šatorima i odajama.

Dragi čitaocē, dozvoli nam da na početku navedemo neke ajete koji opisuju divna sijela i druženja džennetlija. Kada nas Poslanik izvještava da onaj ko se strpi radi Allaha i bude mu zahvalan nakon smrti djeteta dobija kuću u Džennetu po imenu Kuća zahvalnosti, ne trebamo predočiti tradicionalni oblik kuće, posebno ne nakon što se prisjetimo brojnih ajeta koji opisuju stanja i boravišta džennetlija. Takvi ajeti su naprimjer:

*I Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti.*¹⁶

*Njih čekaju sigurno edenski vrtovi, kroz koje će rijeke teći, u njima će se narukvicama od zlata kititi i u zelena odijela od dibe i kadife oblačiti, na divanima će u njima naslonjeni biti. Divne li nagrade i krasna li boravišta!*¹⁷

¹³ Bilježe Buhari (3244) i Muslim (2824).

¹⁴ Bilježi Bejhki u poglavlju o proživljenju (332). Albani ga u djelu *Silsiletu-l-ehadisissahiha* (V, str. 219, br. 2188) ocjenjuje kao vjerodostojan.

¹⁵ Bilježe Buhari (4879) i Muslim (2838).

¹⁶ El-Hidžr, 47.

¹⁷ El-Kehf, 31.

*Stanovnici Dženneta uživat će toga dana u blagodatima veseli i radosni, oni i žene njihove bit će u hladovini na ukrašenim divanima naslonjeni.*¹⁸

*I Džennetom i svilom ih za ono što su trpjeli nagraditi: naslonjeni na divanima, oni u njemu ni mraz ni žegu neće osjetiti, i blizu će im hladovina njegova biti, a plodovi njegovi će im na dohvata ruke stajati.*¹⁹

Ovaj opis upućuje na sličnost položaja na kojima sjede oni koji se družu i na postojanje divana okrenutih jednih naspram drugih, što onima koji sjede na njima, kao i na našim dunjalučkim sjedeljama, omogućava neposredan razgovor u bratskoj atmosferi lišenoj zlobe, jer su sagovornici iza sebe ostavili dunjalučke razmirice i preokupacije i uživaju u istinskom bratstvu.

Drugi ajet opisuje njihovo držanje dok sjede na naspramnim divanima, na koje su krajnje ležerno oslonjeni, ispunjeni ljubavlju, uz zahvalnost Allahu i uz Njegovu dobrotu. Naslonjenost odražava stepen opuštenosti koju osjećaju džennetlije zbog velike blagodati u džennetskoj vječnosti koju su dobili.

Uzvišeni govor prelazi sa ajeta na drugi. Prvi opisuje sjedenje braće jednih naspram drugih na divanima, a drugi opisuje žitelje Dženneta: *Oni i žene njihove bit će u hladovini na ukrašenim divanima naslonjeni*. Kontekst ovdje ne spominje sučeljenost, već onome ko uči ili sluša ajet prepušta da pojmi stepen bliskosti.

U svakom slučaju, oni su sa svojom braćom i porodicama i ne trpe vrućinu niti hladnoću, kako se u drugom ajetu kaže. Čak im se za vrijeme druženja džennetski plodovi sami prikućuju.

Kakav veličanstven opis! Kako divno druženje!

Bože, daj nam da budemo u ovom društvu, u kojem učesnici nemaju državljanstvo, niti društveni ili profesionalni stepen. Svi su u njemu braća i najugledniji je onaj ko je najbogobojazniji.

Promišljanje ovih značenja i opisa u duši budi želju, podstiče žar i budi nadu u ono što obećava Onaj koji je utočište svemu. Opisi su to uz koje svaka nedaća biva beznačajna i pred kojima iščezava svaka opasnost, a svaka druga blagodat postaje neznačajna. Ko od nas to ne bi volio? Ko od nas za tim ne čezne?

*To će, zaista, uspjeh veliki biti! Za ovako nešto neka se trude trudbenici!*²⁰

¹⁸ Ja-Sin, 55-56.

¹⁹ Ed-Dehr (El-Insan), 12-14.

²⁰ Es-Saffat, 60-61.

Na kraju, da bi se objasnila vrijednost kuće u Džennetu, dovoljno je reći da je to bila želja jedne od dviju žena koje Uzvišeni Allah navodi kao primjer vjernicima. To je faraonova žena: *A onima koji vjeruju – Allah kao pouku navodi ženu faraonovu, kad je rekla: “Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu i spasi me od faraona i mučenja njegova, i izbavi me od naroda nepravednog!”*²¹

O, Allahu, neka si slavljen, sagradi kuću kod Sebe svakome ko se Tebe radi strpi pri gubitku svoga djeteta. Učini to svojom milošću, o Najmilostiviji!

²¹ Et-Tahrim, 11.

AJETI I HADISI O NAGRADI ZA ONOGA KOGA ZADESI GUBITAK DJETETA (DJECE)

Allah, osim Kojeg nema božanstva, Moćni i Mudri, neka je Uzvišen, veli:

O vjernici, tražite sebi pomoći u strpljivosti i obavljanju molitve! Allah je doista na strani strpljivih. I ne recite za one koji su na Allahovu putu poginuli: "Mrtvi su!" Ne, oni su živi, ali vi to ne znate! Mi ćemo vas dovesti u iskušenje malo sa strahom i gladovanjem, i time što ćete gubiti imanja i živote, i ljetine. A ti obraduj izdržljive, one koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: "Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!" Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na Pravome putu!"²²

Iskušenje gubitkom djeteta je jedno od najvećih. Bol je to koja dopire do srca i prži ga. Rastanak sa voljenima je jedna od najvećih nevolja, koja pomuti razum i najrazboritijem insanu. Kako li je tek kada je to rastanak bez povratka i to rastanak od djece koja su plod našega srca, naš očinji vid? Ako se takav strpi radi Allaha, izrazi zahvalnost i uvjerenje da smo svi Allahovi i da se Njemu vraćamo, iz dna duše vjerujući u Allahovo određenje, Allah mu odredi obilatu nagradu i obeća takvim roditeljima da će se njihovo dijete za njih zauzimati na Dan povratka.

Božiji Poslanik je rekao: "Kada umre dijete nekog čovjeka, Allah, dž.š., kaže svojim melecima: 'Uzeli ste dijete Moga roba?' Oni kažu: 'Jesmo.' On kaže: 'Šta je rekao Moj rob?' Oni kažu: 'Pohvalio te i rekao da smo svi Allahovi i Njemu se vraćamo.' On kaže: 'Sagradite Mome robu kuću u Džennetu i nazovite je Kućom zahvalnosti.'"²³

²² El-Bekare, 153-157.

²³ Bilježi Tirmizi (1021).

U Buharijevom *Sahihu* je zabilježen hadis koji se prenosi od Ebu Hurejre: “Uzvišeni Allah veli: *Mome robu kojem uzmem dunjalučkog miljenika, a on to podnese Allaha radi, nema druge nagrade do li Dženneta.*”²⁴

Hvaljen neka je Allah Koji je odredio nestanak i prestanak svim svojim robovima i svoju zapovijest glede njih realizira po svojoj mudrosti i htijenju. On onima koji strpljivo prihvate Njegovu odredbu obećava lijepu nagradu, a nezadovoljnicima prijeti obilatim odmazdom nakon Povratka. On razgaljuje srca onih koji spoznaju Njegovu odredbu, užitak njihovih duša je u predanosti Allahovom određenju. Njega, neka je slavljen, hvalimo u svakoj situaciji i molimo Ga da nam pomogne svojom podrškom i uputom.

U nastavku donosimo neke radosne vijesti za one koji stojički podnesu gubitak djeteta.

Prva radosna vijest: Allahov blagoslov (oprost), milost i uputa

Uzvišeni Allah veli: *Mi ćemo vas dovoditi u iskušenje malo sa strahom i gladovanjem, i time što ćete gubiti imanja i živote, i ljetine. A ti obraduj izdržljive, one koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: “Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!” Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na Pravome putu!*²⁵

Druga radosna vijest: Spas od vatre

Strpljivost pri gubitku djeteta štiti od vatre i srdžbe Silnoga. Od Ebu Hurejre se prenosi da je neka žena došla sa svojim djetetom Poslaniku, a.s., i rekla: “Božiji Poslaniče, moli Allaha za njega, jer sam već ukopala troje.” On reče: “Zaštitila si se jakom preprekom od vatre.”²⁶

Treća radosna vijest: Ulazak u Džennet

Uzvišeni veli: *Onima koji su vjerovali i za kojima su se djeca njihova u vjerovanju povelu priključiti ćemo djecu njihovu, a djela njihova nećemo nimalo umanjiti – svaki čovjek je odgovoran za ono što sam čini.*²⁷

²⁴ Bilježi Buhari (6424).

²⁵ El-Bekare, 155-157.

²⁶ Bilježi Muslim (2636).

²⁷ Et-Tur, 21.

Od Džabira se prenosi da je Mahmud b. Lebid rekao: “Čuo sam Božijeg Poslanika da kaže: ‘Kome umre troje djece, pa to podnese radi Allaha, ući će u Džennet.’ Rekosmo: ‘Božiji Poslaniče, a dvoje?’ On reče: ‘I dvoje.’ Mahmud veli: Rekao sam Džabiru: ‘Mislim da ste rekli: ‘A jedno’ da bi on rekao: ‘I jedno.’ On reče: ‘I ja to, tako mi Allaha, mislim.’”²⁸

Četvrta radosna vijest: Kuća zahvalnosti

Allah je propisao da će onaj ko se strpi nakon gubitka djeteta imati vlastitu kuću u Džennetu, pod svojim imenom, koja će biti njegova odlika i obilježje. To je Kuća zahvalnosti. Od Ebu Musaa el-Eš‘arija, r.a., prenosi se da je Božiji Poslanik rekao: “Kada umre dijete nekog čovjeka, Uzvišeni Allah kaže svojim melecima: ‘Jeste li uzeli dijete Moga roba?’ Oni kažu: ‘Jesmo.’ On kaže: ‘Jeste li uzeli plod njegovog srca?’ Oni kažu: ‘Jesmo.’ On kaže: ‘Šta je rekao Moj rob?’ Oni kažu: ‘Pohvalio te i rekao da smo svi Allahovi i Njemu se vraćamo.’ On kaže: ‘Sagradite Mome robu kuću u Džennetu i nazovite je Kućom zahvalnosti.’”²⁹

Pouka i utjeha u kazivanjima o prethodnicima koji su gubili djecu

Ovaj život je kuća brige i nespokoja i nije lišen nevolja i iskušenja. Čovjek je u njemu izložen nedaćama koje prestaju tek sa njegovim odlaskom sa ovog svijeta. Čovjek se oplemenjuje i uzdiže samo kroz stavljanje na kušnju, a iskušenja otkrivaju ljude, kako to veli imam Ibnu-l-Dževzi: “Ko želi da mu pošteđenost i lišenost nevolja potraju bez iskušenja, taj nije spoznao smisao obavezivanja, niti je pojmiio predanost. Neizbježno je da svako osjeti bol, vjerovao on ili ne vjerovao. Neka niko ne žudi da bude lišen iskušenja i boli. Čovjek se u svome vremenu stalno kreće između blagodati koje nestaju i iskušenja koja pristižu.”

Međutim, onaj ko spozna suštinu ovog rastanka i to da je on neizbježan i da se događao i boljima od njega, uvjerit će se da očaj i prestravljenost ne vraćaju ono što je prošlo, niti onoga ko je odsutan, već srde Uzvišenog Gospodara i čine da se dušmani naslađuju. Ko spozna tu činjenicu, treba se strpiti i utješiti se postupcima prethodnika u trenucima kada im je stizala takva vijest.

Sabit prenosi od Enesa da je rekao: “Ušli smo sa Božijim Poslanikom kod kovača Ebu Sejfa, čija supruga je dojila Ibrahima (Poslanikovog, a.s., sina). Božiji Poslanik

²⁸ Bilježe Ahmed, 3/306 (14336), i Buhari u *El-Edebul-mufred* (146).

²⁹ Bilježe Ahmed, 3/306 (19740), Tirmizi, 3/341 (1021) i Albani (3/398).

je uzeo Ibrahima, poljubio ga i pomirisao. Mi smo poslije ušli, a Ibrahim je umirao, pa su oči Božijeg Poslanika zasuzile. Abdurrahman b. Avf mu reče: ‘Zar i ti, Božiji Poslaniče?’ On reče: ‘Sine Avfov, to je milost’, pa ponovo zaplaka i reče: ‘Oko suzi i srce žali, ali ne govorimo ništa s čim naš Gospodar nije zadovoljan. Mi smo, o Ibrahime, ožalošćeni zbog rastanka s tobom.’”³⁰

Pravedni halifa Omer b. Abdulaziz jedan je od najljepših primjera strpljivosti i podnošenja, neočajavanja, čak radosti kada mu je umro sin Abdulmelik. Sufjan es-Sevri prenosi: “Omer b. Abdulaziz je svome bolesnom sinu Abdulmeliku rekao: ‘Kako se osjećaš?’ On reče: ‘Osjećam da umirem.’ On reče: ‘Draže mi je da ti budeš na mojoj vagi (dobrih djela, to jest moje strpljenje zbog tvoje smrti), nego da ja budem na tvojoj vagi.’ On reče: ‘Babo, draže mi je da bude ono što je tebi drago nego ono što je meni drago.’ Vele da je Omer, kada mu je umro sin Abdulmelik, rekao: ‘Bio si na dunjaluku onakav kako to veli Allah, neka je hvaljen: ‘Imetak i sinovi su ukras zemaljskog života.’ Ti si bio njegov najljepši ukras. Priželjkujem da danas budeš jedno od trajnih dobrih djela, koja su bolja od dunjaluka, za njih slijedi bolja nagrada i pružaju više nade.’³¹ Tako mi Allaha, ne bi me radovalo da te sada zovnem a da mi se ti odazoveš.’ Kada ga je ukopao, stao je na njegov kabur i rekao: ‘Još ti se radujem, još otkako su mi javili radosnu vijest (da se rodio ili će se roditi). Nikada mi nisi predstavljao veću radost nego danas.’ Potom reče: ‘Bože, oprosti Abdulmeliku, sinu Omerovom i onome ko za njega moli oprost.’”³²

Pjesnik veli:

Ne dao nam Allah rastanka,
rastanak je gorkoga okusa!
Kad bi mogli rastanak ščepati
dali bi mu da svoj okus osjeti!³³

³⁰ Bilježi Buhari u *Sahihu* (1303).

³¹ Parafraze 46. ajeta iz sure El-Kehf: *Bogatstvo i sinovi su ukras u životu na ovome svijetu, a dobra djela, koja vječno ostaju, bit će od Gospodara tvoga bolje nagrađena i ono u šta se čovjek može pouzdati.*

³² Vidjeti: Ebu Bekr ed-Dejneveri, *El-Mudžalesetu ve dževahiru-l-‘ilm*, 2/250, Dar Ibn Hazm, Bejrut, 1419. god. po H.; En-Nevevi, *El-Ezkar*, str. 152, Daru-l-Fikr littiba’a, Bejrut, 1414/1994; El-Menbidži, *Teslijetu ehli-l-mesaiib*, str. 156, Daru-l-kutubi-l-ilmijje, Bejrut, 1426/2005.

³³ Stihovi se pripisuju pjesniku El-Hubzeriju – op. prev.

Bože, podari smiraj svakome koga zadesi nevolja i nadahni saburom svakoga ko je iskušán gubitkom voljenih. Bože, učini da budemo strpljivi u onome što nam je određeno i zadovoljni kada nas zadesi iskušénje.

Od Sabita se prenosi da je rekao: “Kada je umro Abdullah b. Mutarrif, njegov otac Mutarrif je među svoje suplemenike izašao u lijepoj odjeći i namirisan. Oni se naljutiše i rekoše: ‘Tvoj sin Abdullah je umro, a ti izlaziš u ovakvoj odjeći i još namirisan.’ On im reče: ‘Zar da joj se (nevolji koja me zadesila) predam? Moj Uzvišeni Gospodar mi je obećao tri stvari od kojih je svaka bolja od ovoga svijeta i svega na njemu. On veli: *One koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: “Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!” Njih čeka oprost od Gospodara njihova – to je prva –, i milost; – to je druga – oni su na Pravome putu! – to je treća.*”³⁴

Prenosi se da je Ibn Abbas, dok je bio na putovanju, obaviješten o smrti kćerke, pa je potvrdio da smo Allahovi i da se Njemu vraćamo. Potom je klanjao dva rekata, pa rekao: “Učinili smo ono što nam je Uzvišeni Allah naredio. Uzvišeni veli: *Tražite sebi pomoći u strpljivosti i obavljanju molitve!*”³⁵

Prenosi se da je Urvea b. ez-Zubejra, izuzetno bogobojznog, zadesila neka zloćudna bolest na nozi. Pozvali su mu ljekara, koji mu je amputirao pola potkoljenice. Od njega se nije čuo ni glas, toliko je bio strpljiv. Potom je dobio vijest da mu je umro sin Muhammed, kojeg je pregazila mazga. Ni tada nije pokazao očajanje. Kada se vratio, rekao je (kur’anski ajet): “*Od ovog našeg putovanja smo se umorili.*”³⁶ Bože, imao sam sedam sinova, pa si uzeo jednog, a ostavio šest. Imao sam četiri ekstremiteta (ruke i noge), pa si uzeo jedan, a ostavio tri. Ako si iskušao, i poštedio si. Ako si uzeo, i ostavio si!”³⁷

Znajte, Allah vam se smilovao, da onaj ko hoće plakati treba plakati zbog sebe, kako se to prenosi od jednog od dobrih prethodnika. Dok je bio na samrti, žena mu je počela plakati, pa joj je rekao: “Zašto plačeš?” Ona reče: “Zbog tebe.” On reče: “Ako hoćeš plakati, plači zbog sebe, jer ja zbog ovog dana plaćem više od 40 godina.”

³⁴ Vidjeti: Ibn Sa’d, *Et-Tabakatu-l-kubra*, 7/181, Daru-l-kutubi-l-ilmije, Bejrut, 1410/1990, El-Menbidži, *Teslijetu ehli-l-mesaib*, str. 32.

³⁵ *Tefsiru-l-Kurtubi*, 1/372, Daru-l-kutubi-l-misrije, Kairo, 2. izdanje, 1384. god. po H. Na kraju je dio 156. ajeta iz sure El-Bekare.

³⁶ El-Kehf, 62.

³⁷ Ez-Zehabi, *El-Kebair*, str. 192; Ez-Zebidi, *Ithafu sadeti-l-muttekin*, 2/381, Muessesetuttarihi-l-arabi.

Odlazak naših voljenih je samo opomena i podsjetnik da i mi odlazimo sa ovog svijeta. Oni su prethodnica, mi ih uskoro slijedimo.

Strpljivost u iskušenju

Strpljivost je svjetlo u životu muslimana. Viši stepen od nje je zadovoljstvo Allahovom odredbom. Poslanici i dobri ljudi su u tome pružali najljepši primjer. Na čelu im je u tome naš poslanik Muhammed, a.s., a također i Ejjub, a.s. Musliman se treba odlikovati saburom i zadovoljstvom kako bi dostigao visoke stepene.

Značenje sabura

Sabur jezički ima značenje sprečavanja i uzdržavanja. U Šerijatu on označava uzdržavanje svim bićem od očajavanja, od iskazivanja pritužbi jezikom i od udaranja po licu i cijepanja odjeće.

Također se kaže da je sabur posebna unutarnja vrlina koja pomaže da se ne čini ono što nije lijepo. On je jedna od duhovnih moći koje pomažu u održanju ispravnosti. Ljudski nefs ima dvije moći: moć pristupanja (*ikdam* – napredovanja, upuštanja u nešto, činjenje nečega, poduzimanja) i moć sustezanja (*ihdžam* – susprezanja, uzdržavanja, odustajanja). Suština sabura je da moć pristupanja usmjeri na činjenje onoga što je korisno, a da moć ustezanja usmjeri na uzdržavanje od onoga što je štetno.

Stepen zadovoljstva i njegov položaj u odnosu na sabur

Zadovoljstvo (*rida*, u bosanskom nestandardnom jeziku rizaluk – op. prev.) je širokogrudno prihvatanje odredbe i nepriželjkivanje da bol nestane. Ako i postoji osjećaj boli, zadovoljstvo ga umanjuje duhom izvjesnosti i ubijedenosti kojim ispunjava srce. To znači da čovjek, kada ga zadesi iskušenje, ne priželjkuje da ono prođe, jer se nada nagradi kod Allaha, dž.š. Kada bi mu bilo dato da bira između povratka onoga što je izgubio ili njegovog nevraćanja, izabrao bi ovo drugo. Kada bi mu umrlo dijete ili kada bi izgubio imetak, sluh ili vid, žudnja za Allahovom nagradom i ljubav prema onome što je On odredio čine da ne želi nešto mimo onoga što se dogodilo. Zadovoljan je Allahovom odredbom i priželjkuje Njegovu nagradu, a Njegova duša smireno prihvata Allahovo određenje.

Ibn Tejmijje veli: “Zadovoljstvo Allahovom odredbom je po stepenu više od sabura i po vjerodostojnim predajama je pohvalno. Od njega je viša zahvalnost

Uzvišenom Allahu na nevolji, jer u njoj vidi Allahovu blagodat koja uzrokuje okajavanje njegovih grijeha i uzdizanje položaja i skrušeno predavanje Allahu, iskreno oslanjanje na Njega i ovisnost samo o Njemu.”³⁸

Ibn Tejmijje dalje veli: “Ono nije naređeno, to jest zadovoljstvo, kao što je naređen sabur, već su samo pohvaljeni oni koji se njime odlikuju. Uzvišeni Allah nije obavezaovao svoje robove da iskažu zadovoljstvo, već ih podstiče na njega i hvali one koji ga posjeduju. On izvještava da je nagrada za zadovoljstvo Njegovo zadovoljstvo njima, koje je veće i uzvišenije od Dženneta i svega u njima. Ko bude zadovoljan od svoga Gospodara, njegov Gospodar biva zadovoljan njime. Ustvari, čovjekovo zadovoljstvo Allahom je rezultat Allahovog zadovoljstva njime.”

Plodovi strpljenja u iskušenju

Allah, dž.š., u Kur'anu obveseljava strpljive: *Mi ćemo vas dovesti u iskušenje malo sa strahom i gladovanjem, i time što ćete gubiti imanja i živote, i ljetine. A ti obraduj izdržljive, one koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: “Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!” Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na Pravome putu!*

Upućujući nas i podučavajući, Božiji Poslanik kaže: “Nikome nije dat dar bolji i širi (obilniji) od sabura.”³⁹

Strpljivi će postići što žele i biti spašeni

Govoreći o vjernicima koji će na ahiretu postići trajne blagodati, Uzvišeni veli: *Njih sam Ja danas nagradio za ono što su trpjeli, oni su, doista, postigli ono što su željeli.*⁴⁰

Uzvišeni Allah nas također obveseljava onim što će reći džennetlijama na Sudnjem danu: *Mir neka je vama, zato što ste trpjeli, a divno li je najljepše prebivalište!*⁴¹

Od Ata'a b. Rebaha se prenosi da mu je Ibn Abbas rekao: “Hoćeš li da ti pokažem ženu iz Dženneta?” Ja rekoh: “Svakako.” On reče: “Ova crna žena. Došla je Poslaniku i rekla: “Ja imam napade epilepsije, pa se pritom otkrijem (intimne dijelove tijela), pa zamoli Allaha za me.” On reče: “Ako želiš, možeš se strpiti i dobiti Džennet, a ako

³⁸ *El-Furkanu bejne evlija'irrahmani ve evlija'iššejtan*, str. 135, Mektebetu Daril-bejan, Damask, 1405/1985.

³⁹ Bilježe Buhari (1469) i Muslim (1053).

⁴⁰ El-Mu'minun, 111.

⁴¹ Er-Ra'd, 24.

hoćeš zamolit ću Allaha da te poštedi (izliječi).” Ona reče: “Strpit ću se. Otkrivam se, pa zamoli Allaha da se ne otkrivam”, pa on zamoli za nju.⁴²

Dobijaju nagradu bez polaganja računa

Uzvišeni Allah veli: *Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni.*⁴³ Sulejman b. El-Kasim kaže: “Za sva djela se zna nagrada, osim za sabur; ona je poput vode koja šiklja.”

Allah strpljivima nadoknađuje svakim dobrom

Od Mus'aba b. Sa'da se prenosi od njegovog oca Sa'da b. Ebi Vekkasa da je rekao: “Božiji Poslaniče, ko je od ljudi na najvećem iskušenju?” On reče: “Poslanici, a potom oni koji su im najsličniji (po načinu života i ponašanju). Rob biva podvrgavan iskušenju u skladu sa svojom vjerom. Ako u vjeri bude postojan, iskušenje mu se povećava. Ako vjera bude tanja, biva iskušán u skladu sa svojom vjerom. Roba zadesavaju iskušenja sve dok ne učine da zemljom hodi bez grijeha (očišćen od njih).”⁴⁴

Sabur je uzrok okajavanja loših djela i povećanja dobrih

Neki od prethodnika veli: “Da nije nevolja, na ahiret bi došli bankrotirani (bez dobrih djela.” Od Ebu Hurejre se prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: “Muslimana ne zadesi umor, dugotrajna bol, briga, tuga, neugodnost, potištenost, čak ga ni trn ne ubode, a da mu Allah za to ne okaje njegovih grijeha.”⁴⁵

Sabur je uzrok da srca budu upućena

Sabur je uzrok da srca budu upućena, da bude odstranjena njihova okorjelost i da postanu osjetljiva i tankočutna. Koliko li se samo nemarnih vratilo svome Gospodaru kada ih je zadesila bolest ili kada su izgubili nekoga dragog? Uzvišeni veli: *Ko vjeruje u Allaha, On će njegovo srce uputiti.*⁴⁶ Alkame veli: “To je čovjek kojeg zadesi nevolja, pa on zna da je od Allaha, bude zadovoljan i predan.”⁴⁷ Značenje ajeta je: koga zadesi nevolja, pa on bude svjestan da je to Božijim određenjem i

⁴² Bilježe Ahmed (3240), Buhari (5652) i Muslim (6663).

⁴³ Ez-Zumer, 10.

⁴⁴ Bilježe Ahmed (1481), Darimi (2783), Tirmizi (2398) i Albani u *Essilsiletussahiha* (1/225).

⁴⁵ Bilježe Ahmed (8014), Buhari (5641) i Muslim (6660).

⁴⁶ Et-Tegabun, 11.

⁴⁷ *Tefsir Ibn Kesir*, 8/161, Daru-l-kutubi-l-ilmije, Bejrut, 1. izdanje, 1419. god. po H.

strpi se radi Njega i preda odredbi, Allah će uputiti njegovo srce i, u zamjenu za nešto dunjalučko što mu je izmaklo, dati mu uputu i smirenost u srcu i iskreno ubjeđenje, a nekad će mu uzeto nadoknaditi nekim dobrom.

Bože, učini nas strpljivim i zahvalnim, zadovoljnim Tvojom odredbom i daj da budemo upućeni i da druge upućujemo na Pravi put!

Između različitih nedaća

Porodica je za vrijeme putovanja sa Abdullahom u Kuću zahvalnosti proživljavala riječi Uzvišenog: *Zar vi mislite da ćete ući u Džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji su prije vas bili i nestali? Njih su satirale neimaština i bolest,⁴⁸ i toliko su bili uznemiravani da bi i Poslanik, i oni koji su s njim vjerovali – uzviknuli: “Kada će već jednom Allahova pomoć!?” Eto, Allahova pomoć je zaista blizu!⁴⁹*

El-Be'sa' je ono što čovjeka zadesi izvan njega kao osobe, poput sigurnosne prijetnje, izгона iz vlastitog doma, bolesti ili smrti nekoga bliskog. *Ed-Darra'* je ono što zadesi samog čovjeka, poput bolesti, zlostavljanja ili smrti.

Zabrana naricanja i pretjeranog plakanja

Hvala Allahu, Milostivom Gospodaru, Mudrome u onome što u svakom dobu određuje, Blagome prema svojim robovima kada ih more brige i tuge, koji obećava strpljivima nagradu bez računa.

Imam Zehebi u djelu *El-Kebair* bilježi da je Omer b. el-Hattab rekao: “Kada melek smrti uzme dušu vjernika, stane na vratima, a ukućani prave graju. Neka se grebe po licu, neka čupa kosu, neka jauče, pa melek smrti rekne: ‘Čemu ovaj očaj? Čemu ova prestravljenost? Tako mi Allaha, nikome od vas nisam umanjio njegov životni vijek, niti sam odnio nafaku bilo koga od vas, niti sam ikome od vas učinio nepravdu. Ako se tužite i srdite na me, meni je, tako mi Allaha, naređeno. Ako se tužite i srdite na vašeg umrloga, on je prinuđen (nije umro svojom voljom). Ako se tužite i srdite na svoga Gospodara, onda u Njega ne vjerujete. Ja ću se među vas iznova vraćati, sve dok niko od vas ne ostane!’ Božiji Poslanik veli:

⁴⁸ Termine *el-be'sa'* i *ed-darra'* Korkut prevodi kao neimaština i bolest, kako ih tumače i brojni komentatori Kur'ana. Po nekima, prvi se odnosi na nevolje koje se odnose na imetak, porodicu i sl., a drugi na one koji se odnose na samu ličnost (bolest i sl.). Autor ovdje slijedi ovaj drugi pristup. – op. prev.

⁴⁹ El-Bekare, 214.

‘Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, da ga vide i čuju, zanemarili bi umrloga i sebe bi oplakivali!’⁵⁰

Šejh Abdulkadir Gejlani je savjetovao sina: “Sine, nevolja ne dolazi da te uništi, već da ispita tvoj sabur i iman. Sinko, kader (Božije određenje) je lav, a lav ne jede lešinu (mrtvaca, ono što je mrtvo).”⁵¹

Ebu Derda’ veli: “Kada Allah nešto odredi, voli da se time bude zadovoljno.”⁵²

Neki pjesnik je rekao:⁵³

Nekada Allah blagodat kroz kušnju da, makar velika bila,
a neke ljude, opet, blagodatima iskuša!
Opskrbi se na dunjaluku, jer ne znaš
kada padne noć hoćeš li do zore živjeti?
Koliko je zdravih umrlo, bez ikakve bolesti,
koliko bolesnih je dugo živjelo?!
Koliko je djece, za koju se mislilo da će dugo živjeti,
u tamu kabura otišlo?!
Koliko mladića su se večerom i jutrom smijali,
a ćefini su im tajno tkani, nisu ni znali?!
Ko poživi hiljadu godina ili dvije neće izbjeći
dan u kojem će u kabur otići.

Imam Buhari, neka mu se Allah smiluje, u poglavlju “Kakvo naricanje za umrlim je osuđeno?” veli da je hazreti Omer rekao: “Pustite ih (žene) da plaču za Ebu Sulejmanom ako ne bude posipanja glave prašinom i dizanja glasa.”⁵⁴ Buhari potom svojim nizom prenosilaca navodi od El-Mugirea b. Šu’bea da je čuo Poslanika da kaže: “Onaj za kim se nariče biva zbog toga kažnjen.”⁵⁵

Buhari u poglavlju “Umrli se kažnjava zbog nekog plakanja porodice za njim”, pa dodaje da je to slučaj ako mu je naricanje bilo praksa, jer Uzvišeni Allah kaže: *Čuvajte sebe i svoju porodicu od vatre.*⁵⁶ Plakanje za umrlim je zabranjeno ako pređe

⁵⁰ Ez-Zehebi, *El-Kebair*, str. 187.

⁵¹ *Teslijetu ehli-l-mesa’ib*, str. 166.

⁵² Ibn Muflih, *El-Adabuššer’ijje*, 2/192, Alemu-l-kutub, bez datuma izdavanja.

⁵³ Ebu Temmam – op. prev.

⁵⁴ Buhari, *Sahih*, 2/80, Dar Ibn Kesir, Bejrut, 3. izdanje, 1407/1987.

⁵⁵ Bilježi Buhari (1291).

⁵⁶ Buhari, 2/79. Ajet je Et-Tahrir, 6.

u naricanje, a to je podizanje glasa, jaukanje i vrištanje, što je rezultat nezadovoljstva Božijim određenjem.

Kod Buharija nalazimo i naslov: “Poglavlje o naricanju i plakanju koje je zabranjeno i o njegovoj zabrani”.⁵⁷ Samo plakanje i tuga nisu zabranjeni, jer je to činio i najbogobojazniji od svih ljudi.

U poglavlju “Kakvo plakanje je dozvoljeno, bez naricanja?” nizom do Usamea b. Zejda bilježi se: “Poslanikova kćerka poslala mu je vijest: ‘Umire mi sin, dođi.’ On joj je poslao selam i poruku: ‘Allahovo je što uzme i što da i sve je kod Njega do određenog roka. Strpi se radi Allaha.’ Ona mu ponovo pošalje (nekoga), zaklinjući ga da dođe. Otišao je sa Sa’dom b. Ubadom, Muazom b. Džebelom, Ubejjem b. Ka’bom, Zejdom b. Sabitom i drugim ljudima. Dijete je podignuto Božijem Poslaniku (da ga uzme), a krkljalo je. Oči su mu zasuzile, pa Sa’d reče: ‘Šta je to, Božiji Poslaniče?’ On reče: ‘Ovo je milost koju je Allah dao u srcima svojih robova. Allah će se od svojih robova smilovati milostivima.’”⁵⁸

El-’Ajni veli: “Riječi ‘oči su mu zasuzile’ upućuju na plač bez puštanja glasa, što upućuje da je takav plač dozvoljen i za njegov nisu odgovorni ni onaj ko plače ni umrli.”⁵⁹

Ibn Abdulberr kaže: “Ebu Ishak es-Subej’i prenosi od Amira b. Sa’da el-Bedželija, a on od Ebu Mes’uda el-Ensarija, Sabita b. Zejda i Kureza b. Ka’ba da su rekli: ‘Dopušteno nam je plakati za umrlim bez puštanja glasa. Poslanikove oči su zasuzile prilikom smrti njegovog sina Ibrahima i Poslanik je bio tužan zbog njega.’”⁶⁰

Enes veli: “Vidio sam ga, to jest Ibrahima, kako izdiše pred Božijim Poslanikom, pa su zasuzile oči Božijeg Poslanika i rekao je: ‘Oko suzi, srce žali, a mi govorimo samo ono što će zadovoljiti našeg Gospodara. Tako mi Allaha, Ibrahime, mi smo zbog tebe ožalošćeni.’”⁶¹

En-Nevevi veli: “Njegove riječi ‘pa su zasuzile oči Božijeg Poslanika’ upućuju na dozvoljenost plakanja i žaljenja zbog bolesnika i to nije protivno zadovoljstvu određenjem, već milost koju je Allah dao u srcima vjernika. Osuđeno je nabrajati

⁵⁷ Buhari, 1/439.

⁵⁸ Bilježe Buhari (1284) i Muslim (923).

⁵⁹ *Umdetu-l-kari’*, 8/82, Daru ihjaittursi-l-arabi, Bejrut, bez datuma.

⁶⁰ Vidjeti: Ibn Abdulberr, *El-Istizkar*, 3/67, Darul-kutubi-l-ilmije, Bejrut, 1421/2000.

⁶¹ Bilježi Muslim (2315).

i naricati, jaukati i zapomagati i slične isprazne stvari. Stoga Poslanik veli: ‘... govorimo samo ono što će zadovoljiti našeg Gospodara.’”⁶²

Poslanik je plakao i kada se Sa’d b. Ubade razbolio. Kada su vidjeli Poslanika da plače, i drugi su zaplakali pa je on rekao: “Zar ne čujete? Allah ne kažnjava zbog suze iz oka, niti zbog tuge u srcu, već kažnjava zbog ovoga – pa je pokazao na jezik – ili ukazuje milost. A umrli biva kažnjen zbog plača njegovih za njim.”⁶³

Bože, molimo Te, time što Ti pripada svaka hvala, nema boga osim Tebe Jedino- noga, nemaš sudruga, Davaoče izobilja (Mennan). Stvaraoče nebesa i zemlje, Veli- čanstveni i Plemeniti, Živi, Uzdržavatelju! Molimo Te da oprostiš našim umrlim i svim umrlim muslimanima. Bože, oprosti im i smiluj im se, poštedi ih i pomiluj. Podari im plemenito boravište, učini da prostrano bude mjesto u koje ulaze. Očisti ih vodom, snijegom i krupom, o Najmilostiviji!

⁶² Šerhun-Nevevi *‘ala Muslim*, 15/75, Daru ihjaittursi-l-arabi, Bejrut, 1392. god. po H.

⁶³ Buhari (1304).

PAŽNJA (UKAZIVANJE POČASTI) PREMA UMRLOJ OSOBI⁶⁴

Prvo što pada na pamet kada se govori o ukazivanju počasti umrloj osobi je ono što se kaže u jednoj predaji: “Počast umrloj osobi je da se ukopa.” Mnogi ljudi imaju predodžbu da je što brže ukopavanje umrle osobe jedini način koji Šerijat navodi a kojim joj se iskazuje počast.

Ustvari, islam jako vodi računa o materijalnom i nematerijalnom ukazivanju počasti umrloj osobi i ta dva aspekta su neodvojivi, jer je ukazivanje počasti tijelu u isto vrijeme i ukazivanje počasti duši, odnosno počast čovjeku općenito.

Jedan od vidova počasti koju islam ukazuje čovjeku jeste podsticanje na pridržavanje određenih postupaka prilikom kupanja (gasuljenja) umrle osobe, umotavanja u ćefine, dženezze, ukopavanja i posjete kaburu. Svemu tome je zajedničko poštovanje umrle osobe. To je oličeno i u zabrani sknavljenja posmrtnih ostataka ili spominjanja umrle osobe po nečemu lošem. Naprotiv, podstiče se da se spominju pozitivne strane i da se za umrlu osobu moli oprost i milost.

Brojni su kur’anski ajeti i Poslanikovi hadisi koji o tome govore. Tako Uzvišeni veli: *Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali; dali smo im da kopnom i morem putuju, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili.*⁶⁵ Ove riječi su uopćene i odnose se i na žive i na mrtve. Tumač su im brojni hadisi koji naglašavaju da poštovanje sinova Ademovih uključuje i umrle i da je nepovredivost umrloga poput nepovredivosti živoga. Tako Božiji Poslanik veli: “Spominjite pozitivne strane vaših umrlih, klonite se loših.”⁶⁶

⁶⁴ Djelimično objavljeno 12.7.2015. u listu *El-Kabes*.

⁶⁵ El-Isra', 70.

⁶⁶ Bilježe Ebu Davud (4900) i Tirmizi (1019).

Dalje veli:

“Neka vaše umrle kupaju povjerljivi.”⁶⁷

“Lomljenje kosti umrlog je kao lomljenje kosti živog.”⁶⁸

“Kada neko od vas oblači svoga brata u ćefine, neka oni budu lijepi.”⁶⁹

Poslanik je također zabranio da se kaburi kreće (farbaju), da se po njima piše i gazi.⁷⁰

Prenosi se da je Božiji Poslanik rekao: “Da neko od vas sjedne na žeravicu, pa da mu ona progori odjeću i dopre do kože, bolje mu je nego da sjedne na kabur.”⁷¹

U merfu' hadisu od Ibn Omera stoji: “Kada neko od vas umre, ne zadržavajte ga, požurite s njim do njegovog kabura.”⁷²

U vezi sa umrlima, Poslanik savjetuje: “Ukopavajte svoje umrle među dobrim ljudima, jer umrlog uznemiravaju loše komšije, kao što uznemiravaju i živoga.”⁷³

Uz ove, postoje i brojni drugi hadisi koji pokazuju dokle seže pažnja koju naša nepatvorena vjera ukazuje čovjeku, i živom i umrlom. Hvala neka je Allahu na blagodati islama!

⁶⁷ Bilježi Ibn Madže (1461). Albani kaže da je izmišljen, *Silsiletu-l-ehadisidda'ife*, 9/386.

⁶⁸ Bilježi Ibn Madže u hadisu hazreti Aiše (1616).

⁶⁹ Bilježi Muslim u Džabirovom hadisu (943); također bilježe Ebu Davud (3148) i Nesai (1895).

⁷⁰ Bilježi Tirmizi (1052).

⁷¹ Bilježi Muslim (971).

⁷² Bilježi Taberani u *El-Mu'džemu-l-kebir* (13613).

⁷³ Bilježi Ebu Ne'im u djelu *Hiljetu-l-evlija'*, 6/354.

PODSTICANJE UMIRUĆE OSOBE DA IZGOVORI ŠEHADET⁷⁴

Ovo je nešto o čemu, nažalost, mnogi ne vode računa, iako je izuzetno važno i ponekad, Allahovim dopuštenjem, biva od presudne važnosti za određivanje posmrtno sudbine umiruće osobe!

Mu'az b. Džebeel kaže: "Božiji Poslanik je rekao: 'Čije posljednje riječi budu *La ilahe illallah*, ući će u Džennet!'"⁷⁵

Od Ebu Se'ida el-Hudrija se prenosi da je Božiji Poslanik rekao: "Podstičite svoje umiruće da izgovore *La ilahe illallah*."⁷⁶

Hafiz ibn Hadžer, neka mu se Allah smiluje, veli: "Pod riječima *La ilahe illallah* u ovom i drugim hadisima podrazumijeva se kelimei-šehadet sa svoja dva dijela (svjedočenje da nema boga osim Allaha i da je Muhammed, a.s., Njegov rob i poslanik)."⁷⁷

Cjelovit šehadet je *La ilahe illallah, Muhammedun resulullah*, svejedno da li ovako ili sa dodavanjem riječi *Ešhedu en... ve ešhedu enne...*

Od umrle osobe na lijep način treba tražiti i podsticati je da izgovori *La ilahe illallah*, ali u tome ne treba pretjerivati. Dovoljno je to učiniti jednom ili dva puta, kako bi joj to bilo u svijesti i kako bi, Allahovim dopuštenjem, to bile njene posljednje riječi.

Neka nam Allah podari lijep završetak i smrt praćenu riječima kojima svjedočimo Njegovu jednoću.

⁷⁴ Objavljeno 22.11.2015. u listu *El-Kabes*.

⁷⁵ Bilježe Ebu Davud (3116) i Hakim (1229), a Albani ga ocjenjuje kao vjerodostojan.

⁷⁶ Bilježi Muslim (916).

⁷⁷ *Fethu-l-Bari fi šerhi Sahihi-l-Buhari*, 3/110.

FILOZOFIJA BOLESTI U ISLAMU⁷⁸

U ozračju apsolutnog zadovoljstva Allahovom odredbom, a On je Mudri i Sveznajući, ne trebamo čak ni u sebi šapnuti: “Zašto je Allah sa nama učinio to i to, a nije to i to?” To bi bilo prekoračenje naših ljudskih granica i narušavanje Njegovog prava, nepoznavanje Njegove uzvišenosti i neshvatanje naše nesposobnosti da dokučimo nešto od Njegova znanja osim ako to On hoće. Uzvišeni veli: *On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih, a od onoga što On zna – drugi znaju samo onoliko koliko On želi.*⁷⁹

Kada se zapitamo glede božanske mudrosti sadržane u tome da ljude zadese bolesti, u startu moramo prihvatiti da je Stvoritelj ovog svemira milostiv i mudar. Da nije tako, mi se uopće ne bismo pitali o svrsi postojanja boli ili zla u svemiru; da je to pravilo, ne bismo se obazirali niti obraćali pažnju. To je, međutim, izuzetak i pogađa neke ljude neko vrijeme u dunjalučkim životima zbog mnoštva mudrosti i svrha o kojima su u svim vremenima govorili učenjaci i mudraci.

Jedna od mudrosti koje su dokučili jeste da je bolest, iako je sa jedne strane nešto loše, sa druge ima pozitivne aspekte, jer Uzvišeni Allah, kako veli Ibnu-l-Kajjim el-Dževzije, “ne stvara nešto što je loše u svakom pogledu. Naprotiv, u svemu što stvara postoji korist, mudrost i svrha, makar u njemu djelimično postojalo nešto parcijalno i sekundarno loše. Njemu se ne može pripisati ništa što je potpuno i apsolutno loše.”⁸⁰

Jedna od svrha postojanja bolesti jeste da se rob ponizno obrati svome Gospodaru, pokaje se i vrati Mu se, da spozna stepen svoga nemara, da shvati koliko se ogriješio o sebe i da nema pravo uzdizati se nad bilo kime, da ne treba smatrati da

⁷⁸ Djelimično objavljeno 2.11.2014. u listu *El-Kabes*.

⁷⁹ El-Bekare, 255.

⁸⁰ *Šifa'u-l-'alil fi mesa'ili-l-kada'i ve-l-kaderi ve-l-hikmeti vetta'lil*, str. 169.

ima nesalomivu moć. On je samo slabašni rob, kojeg virus, koji se ne vidi golim okom, može godinama privezati za postelju, da ne govorimo da ga može poslati pod zemlju, nakon što je po njoj hvalisavo i oholo hodio.

Čovjekova bolest, ako mu ne okonča život, treba mu pomoći da, nakon što ozdravi i oporavi se, spozna neizmjerne blagodati svoga Gospodara, da se preispita i bude ponizan pred Allahom i pred ljudima, da čini više dobrih djela, da više čuva svoje i tuđe zdravlje. Treba biti suosjećajniiji prema bolesnima, posebno siromašnima i materijalno ih pomagati. Ono što čovjeku ne slomi leđa treba ga ojačati.

Bolest, kako stoji u brojnim vjerodostojnim hadisima, čisti čovjeka od grijeha. Stoga je sunnet bolesniku reći ono što je Poslanik rekao beduinu kojeg je obilazio: "Neka ti (bolest) ne pada teško, (ona je) čišćenje (od grijeha), ako Bog da."⁸¹ Naime, većina bolesti koje nas zadese, pa i općenito nevolja, posljedica su našeg djelovanja, kako to veli Uzvišeni: *Kakva god vas nevolja zadesi, to je zbog onoga što su vaše ruke stekle, a On mnoge i oprostí.*⁸²

Uzvišeni Allah, riječima svoga Poslanika, obveseljava svoje robove koje je iskušao bilo kakvom bolešću:

"Muslimana ne zadesi umor, dugotrajna bol, briga, tuga, neugodnost, potištenost, čak ga ni trn ne ubode, a da mu Allah za to ne okaje njegovih grijeha."⁸³

"Kojeg god muslimana zadesi bolest ili bilo kakva nedaća, Allah mu njome skida loša djela kao što sa drveća spada lišće."⁸⁴

"Vjernik kojeg zadesi groznica ili bol sličan je gvožđu koje se stavi u vatru, pa ona odstrani ono loše u njemu, a ostavi ono dobro."⁸⁵

"Čovjeka ne zadesi nevolja, niti šta veće ili manje, a da to nije zbog grijeha, a Allah oprostí više."⁸⁶

"Allah iskušava svoga roba bolešću sve dok mu to ne okaje sve grijeha."⁸⁷

⁸¹ Dio hadisa koji bilježi Buhari (3616). Kompletan hadis glasi: "Od Ibn Abbasa se prenosi da je Poslanik ušao kod nekog beduina da ga obiđe. Kada bi obilazio bolesnika, govorio je: 'Neka ti ne pada teško, (ona je) čišćenje, ako Bog da.' Rekao mu je: 'Neka ti ne pada teško, (ona je) čišćenje, ako Bog da.' On reče: 'Veliš čišćenje? Ma kakvi, ovo je groznica što plamti kod starca i odvest će ga u grob.' Poslanik reče: 'Neka onda bude (tako kako ti misliš da je).'"

⁸² Eš-Šura, 30.

⁸³ Muttefek alejh. Bilježe Buhari (5641) i Muslim (2572), ovo je Buharijeva verzija.

⁸⁴ Buhari (5648) i Muslim (2571).

⁸⁵ Bilježe Hakim u *El-Mustedreku* (246) i Bejheki u *Es-Sunenu-l-kubra* (6544).

⁸⁶ Tirmizi u *Sunenu* (3252).

⁸⁷ Bilježe Taberani u *El-Kebiru* (1548), Hakim u *El-Mustedreku* (1286) i Bejheki u *Šu'abu-l-imanu*

O Allahu! Kako si samo plemenit, Gospodaru! Čak i za ubod trna, za brigu, tugu ili nespokoj svojim robovima daruješ blagodat okajavanja grijeha!

Pogledajte samo kako Uzvišeni Allah više čezne da se smiluje svome robu nego što to Njegov rob želi sam sebi. On je, neka je slavljen, milostiviji prema čovjeku nego njegova rođena majka. Od Ibn Omera se prenosi: "Bili smo sa Allahovim Poslanikom na nekom od njegovih vojnih pohoda, pa je prošao pored nekih ljudi i pitao: 'Ko su ovi ljudi?' Oni rekoše: 'Mi smo muslimani.' Neka žena sa djetetom raspljivala je vatru u (improviziranoj) zemljanoj peći. Kada bi se peć raspalsala, odmicala ga je. Došla je Poslaniku i rekla: 'Ti si Božiji Poslanik?' On reče: 'Da.' Ona reče: 'Zaklinjem te svojim ocem i majkom (uobičajena zakletva u to doba), zar Allah nije Najmilostiviji?' On reče: 'Svakako jeste.' Ona reče: 'Nije li Allah milostiviji prema svojim robovima nego majka prema svome djetetu?' On reče: 'Itekako jeste.' Ona reče: 'Majka ne baca svoje dijete u vatru.' Božiji Poslanik se sagnuo i zaplakao, potom digao glavu prema njoj i rekao: 'Allah neće od svojih robova kazniti nikoga osim najokorjelijeg buntovnika koji ustaje protiv Allaha i odbija da kaže *La ilahe illallah*.'"⁸⁸

Njegova milost je da nas zadesi bolest kako bismo mu se skrušeno obratili do-
vom da izliječi nas ili onoga koga volimo. On nas iskušava ne samo nevoljama, već i blagodatima. Razmislite o istinitim riječima: *I u dobru i u zlu smo ih provjeravali da bi se opametili*⁸⁹ i *Mi vas stavljamo na kušnju i u zlu i u dobru*,⁹⁰ pa ćete naći da Uzvišeni Allah iskušava svoje robove i izobiljem i oskudicom, nadom i strahom, pošteđenošću i iskušenjem.⁹¹

Iz bolesti koja nekoga zadesi trebamo izvući pouku, kako bismo cijenili zdravlje, bili svjesni da uživamo u blagodati i znali da nijedna blagodat nije vječna.

Ovo su samo neke opaske o mudrostima i svrhama bolesti, koje može dokučiti i imati koristi od njih samo onaj ko je strpljiv i zahvalan i ko shvata Allahovu milost prema njemu jer se od njega, kada se razboli, traži samo da se strpi i da se ne tuži ljudima, da ne očajava ili se ne srdi na sudbinu propisanu od pravječnosti. Samo u tom slučaju radovat će se tome da najveća iskušenja trpe poslanici, pa onda ostali, u skladu sa svojim stepenom dobrote.

(9397).

⁸⁸ Bilježi Ibn Madže (4297).

⁸⁹ El-A'raf, 168.

⁹⁰ El-Enbija', 35.

⁹¹ Vidjeti: *Tefsir Ibn Kesir*, 3/498.

Od Ebu Se'ida El-Hudrija se prenosi da je ušao kod Božijeg Poslanika koji je imao bolove. Bio je prekriven pokrivačem. Stavio je ruku na njega i kroz njegov osjetio vrućinu i rekao: "Kako samo jaku groznicu imaš, Božiji Poslaniče!" On reče: "Tako nam je, mi smo na velikim iskušenjima, a i nagrada nam je udvostručena." On reče: "Božiji Poslaniče, ko od ljudi je na najvećem iskušenju?" On reče: "Poslanici, potom dobri ljudi. Neki od njih su iskušavani siromaštvom dotle da su imali samo ogrtač koji su prorezivali i navlačili (oblačili), iskušavani su ušima (parazitima) koje su ih ubijale. Više su se radovali iskušenjima nego što se vi radujete darovima!"⁹²

Ako je tako sa poslanicima i dobrima, kako je tek sa onima koji nisu na njihovom stepenu bliskosti sa Uzvišenim Allahom?!

Strpljivost i zahvalnost možda bolesnika uvedu u društvo poslanika i dobrih, posebno ako budu predani dovi u kojoj mole Uzvišenog Allaha da ih, svojom milošću i dobrotom, nastani sa poslanicima i dobrima u visokim džennetima.

⁹² Bilježi Buhari u djelu *El-Edebu-l-mufred* (510). Albani ga ocjenjuje kao vjerodostojan.

FILOZOFIJA SMRTI U ISLAMU⁹³

Smrt je jedna velika istina koju niko ne može opovrgnuti, ona je izvjesnost u koju nema sumnje. Najčešće dolazi iznenada, bez jasne najave, bez pomjeranja unaprijed ili unazad: "Svaki narod ima svoj kraj, i kad dođe njegov kraj, neće ga moći ni za tren jedan ni odložiti ni ubrzati."⁹⁴

Ona je čaša koju će svi ljudi ispiti, pojilište na koje će svi ljudi doći, i bogati i siromašni, i ugledni i neugledni, i jaki i slabi: *Svako živo biće će smrt okusiti! I samo na Sudnjem danu ćete dobiti u potpunosti plaće vaše, i ko bude od vatre udaljen i u Džennet uveden – taj je postigao šta je želio; a život na ovome svijetu je samo varljivo naslađivanje.*⁹⁵

Živi i Opstojni odredio je da će prestati postojati sve što je na Zemlji, čak i u svemiru. Ostat će samo On, Živi, koji živi apsolutnim životom u kojem nema smrti ni prije ni poslije: *Sve što je na Zemlji prolazno je, ostaje samo Gospodar tvoj, Veličanstveni i Plemeniti.*⁹⁶

Većina ljudi pokušava pobjeći od te istine i činjenice, ako ne svojim postupcima, onda svakako svojim osjećanjima i mislima. Ali uzalud: *Reci: "Smrt od koje bježite zaista će vas stići. Zatim ćete Onome koji poznaje i nevidljivi i vidljivi svijet vraćeni biti i On će vas o onome što ste radili obavijestiti."*⁹⁷

A, onda, i gdje pobjeći? Smrt slijedi čovjeka, kada mu dođe smrtni čas, na bilo koje mjesto: *Ma gdje bili, stići će vas smrt, pa kad bi bili i u visokim kulama.*⁹⁸

⁹³ Djelimično objavljeno 9.11.2014. u listu *El-Kabes*.

⁹⁴ El-A'raf, 34.

⁹⁵ Alu Imran, 185.

⁹⁶ Er-Rahman, 26-27.

⁹⁷ El-Džumu'a, 8.

⁹⁸ En-Nisa', 78.

Da ne govorimo da nema nade da će Allahovi izaslanici, meleci smrti, prekršiti zapovijed svoga Gospodara glede uzimanja duše bilo kojeg stvorenja: *On vlada robovima Svojim i šalje vam čuvare; a kad nekome od vas smrt dođe, izaslanici Naši mu, bez oklijevanja, dušu uzmu.*⁹⁹

Neka niko ne pomišlja da su porodica, drugovi i prijatelji oko njega u stanju spasiti ga od smrti ili mu iznova vratiti dušu. Oni će u tom času nemoćno stajati: *A zašto vi kad duša do guše dopre, i kad vi budete tada gledali, a Mi smo mu bliži od vas, ali vi ne vidite, zašto je onda kad niste u tuđoj vlasti ne povratite, ako istinu govorite?*¹⁰⁰

Koliko li je samo smrt ugrabila sinova od očeva, očeva od sinova, braće od braće, drugova od drugova, voljenih od voljenih, rođaka od rođaka! Niko od njih nije mogao odvratiti smrt od njima milog i dragog. Kako bi i mogli nekoga spasiti od smrti, kada od nje ne mogu, kada im dođe, spasiti ni sami sebe: *Onima koji se nisu borili, a o braći svojoj govorili: 'Da su nas poslušali, ne bi izgинуli', reci: 'Pa vi smrt izbjegnute, ako istinu govorite!'*¹⁰¹

Smrt je, bez sumnje, nevolja za porodicu, voljene i drugove umrle osobe, kako to veli Uzvišeni: *... pa vas zadesi nevolja smrti.*¹⁰² Ali, ona je nekada odmor čovjeku od dunjalučke patnje, bolova od bolesti ili rana koje je zadobio.

Smrt je uistinu milost za onoga čije boravište će biti Džennet, jer će mu biti prvi potpuni odmor od dunjalučkog umora i napora. Stoga je Božiji Poslanik, kada su mu došle samrtne muke i kada je njegova kćerka Fatima rekla: "Ah, kakve mi muke ima otac", rekao: "Poslije danas tvoj otac neće imati muka. Tvome ocu je došlo ono što neće ostaviti nikoga, suočavanje sa Sudnjim danom (tj. slijedi suočavanje ili susret na Sudnjem danu)."¹⁰³

Ona također može biti milost i živima, ako je umrla osoba imala tešku i neizlječivu bolest ili se radilo o zlotvoru kojeg su se ljudi plašili ali mu se nisu bili u stanju suprotstaviti. Sve o čemu smo govorili odražava istinsku mudrost koja je sadržana u činjenici da je Uzvišeni Allah stvorio smrt i život, a to je kušanje čovjeka, kako bi bio nagrađen Džennetom ili kažnjen Džehennemom: *(On je) Onaj koji je dao smrt i život da bi iskušao koji od vas će bolje postupati; – On je Silni, Onaj koji prašta.*¹⁰⁴

⁹⁹ El-En'am, 61.

¹⁰⁰ El-Vaki'a, 83-87.

¹⁰¹ Alu Imran, 168.

¹⁰² El-Maide, 106. Kod Korkuta: ... a pojave se znaci smrti.

¹⁰³ Bilježi Ibn Madže (1627), Albani ocjenjuje kao vjerodostojan.

¹⁰⁴ El-Mulk, 2.

To je iskušavanje kojim se nema namjera zastrašiti i zaprijetiti, koliko posavjetovati i poučiti, kako bi čovjek spoznao svrhu svoga postojanja i sam odredio svoju sudbinu u istinskom životu, to jest na ahiretu: “Život na ovome svijetu nije ništa drugo do zabava i igra, a samo onaj svijet je – život, kad bi samo oni znali!”¹⁰⁵

Kada čovjek shvati filozofiju smrti u islamu, shvatit će istinsku vrijednost ovog svijeta i okrenut će se ahiretu, djelujući za njegov ozbiljno i iskreno, tako da će, kada ga smrt zadesi, biti spreman za ulazak u Džennet. Neka nas i vas i naše umrle Allah nastani u njemu, bez polaganja računa i prethodnog kažnjavanja.

Shvaćanje filozofije smrti će također učiniti da čovjek na smrt gleda uravnoteženo i smireno, ne žaleći pretjerano ni za kim, ne očajavajući, ne naričući i ne pretjerujući u plakanju, već će je prihvatiti strpljivo, sa zahvalnošću i zadovoljstvom, radi Allaha, smireno i spokojno, ma kako bio vezan za umrlu osobu.

Od Ummu Seleme se prenosi da je rekla: “Božiji Poslanik je rekao: ‘Koji god musliman, kojeg zadesi nevolja, kaže ono što mu je Allah naredio: *Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo. Bože, zaštitite me u mojoj nevolji i nadoknadi mi onim što je bolje* – Allah mu nadoknadi onim što je bolje.’” Kada je umro Ebu Seleme (njen muž), rekla sam: “Ko je od muslimana bolji od Ebu Seleme, (on je) prva kuća koja je učinila Hidžru Allahovom Poslaniku?” Rekla sam te riječi (tu dovu), pa mi je Allah nadoknadio Allahovim Poslanikom.”¹⁰⁶

Takvi su plodovi spoznaje istine o smrti i nagrada onoga ko je prihvati na njoj adekvatan način. Ona jeste nevolja, ali će zadesiti sve ljude, prije ili kasnije.

¹⁰⁵ El-'Ankebut, 64.

¹⁰⁶ Bilježi Muslim (918).

FILOZOFIJA DOVE I RUKJE U ISLAMU¹⁰⁷

“Dova je sami ibadet.”¹⁰⁸ Ona u sebi sadrži mnoge smislove i indicije imana koji potvrđuju čovjekovu predanost Gospodaru i pouzdanje u Njega, vjerovanje da samo On može udovoljiti njegovom traženju i izliječiti njegovog bolesnika, jer jedino On za nešto kaže *Budi!* i ono bude.

S obzirom na značaj dove kao pokazatelja vjerovanja i predanosti Allahu, onaj ko je deficitaran u njoj ili je u potpunosti ne prakticira u svome vjerovanju ima manjkavost i nedostatak, treba se preispitati i obratiti pažnju na riječi Uzvišenog: *Uistinu, čovjek se uzobijesti čim se neovisnim osjeti.*¹⁰⁹

Od koga je neovisan? Od Onoga koji mu je sve dao, koji ga štiti i uzdiže? To je istinska propast i oholost koja sopstvenika stropoštava u Džehennem. Na to upućuje napuštanje dove, jer Uzvišeni veli: *Gospodar vaš je rekao: “Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Oni koji iz oholosti neće da Mi se klanjaju – ući će, sigurno, u Džehennem poniženi.”*¹¹⁰

Budući da je dova sami ibadet, kako stoji u navedenom hadisu, ona nije marginalna stvar bez koje se može, već nešto što određuje suštinu čovjekovog vjerovanja u Gospodara, stepen pouzdanja u Njega. To je činjenica na kojoj treba temeljiti svaki govor o dovi. Činjenica da je ona obilježje ispravnog vjerovanja znači da čovjek vjeruje da nema utočišta niti pribježišta osim kod Onoga koji je utočište svemu. Stoga ga usrdno i predano moli i iz srca odstranjuje svaku ovisnost o stvorenjima. Uzvišenom Stvoritelju se potpuno predaje, bira Njemu najdraža vremena da Ga u njima doziva, bira Njemu najbliže mjesto – sedždu prema kibli. Trudi se koliko

¹⁰⁷ Djelimično objavljeno 17.11.2014. u listu *El-Kabes*. Rukja je učenje određenih kur’anskih, hadiskih ili drugih dova kojima se moli ozdravljenje bolesne osobe.

¹⁰⁸ Bilježi Tirmizi u svome *Sunenu* (3372) i kaže da je vjerodostojan.

¹⁰⁹ El-’Alek, 6-7.

¹¹⁰ Gafir (El-Mu’min), 60.

može da Mu bude pokoran i da ne griješi i boji Ga se i u odnosu prema sebi, i prema porodici, i prema ljudima općenito. Hrani se onim što je lijepo i dozvoljeno i moli za dobre i pozitivne stvari, u kojima nema grijeha, niti kidanja rodbinskih veza, niti požurivanja odziva i pridržava se i drugih adaba dove.

Opće pravilo za uslišavanje dove je da onaj ko je čini vjeruje u Allaha, odaziva se Njegovim naredbama i usteže od onoga što On brani: *A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli. Zato neka oni pozivu Mome udovolje i neka vjeruju u Mene, da bi bili na Pravome putu.*¹¹¹

Izuzetak je dova onoga ko je u nevolji i onoga kome je nepravda učinjena, jer će im Uzvišeni Allah možda uslišati dovu i ako u Njega uopće ne vjeruju, jer je On Gospodar svjetova, bilo da se radi o muslimanima ili nevjernicima.

Razmisli o riječima Uzvišenog: *On vam omogućava da kopnom i morem putujete. Pa kad ste u lađama i kad one uz blag povjetarac zaplove s putnicima, te se oni obraduju tome, naiđe silan vjetar i valovi navale na njih sa svih strana, i oni se uvjere da će nastradati, iskreno se mole Allahu: "Ako nas iz ovoga izbaviš, sigurno ćemo biti zahvalni!" A kad ih On izbavi, oni odjednom bez ikakva osnova čine nered na Zemlji! O ljudi, nepravda koju činite da biste u životu na ovome svijetu uživali – samo vama šteti; nama ćete se poslije vratiti i Mi ćemo vas o onome što ste radili obavijestiti!*¹¹²

Kada se čovjek istinski trudi ispravno vjerovati u Jedinog Allaha, samo Njega se bojati i na Njega se oslanjati, treba biti ubijeđen da će njegova dova biti primljena, jer je to Allahovo obećanje: *Allah je od vjernika kupio živote njihove i imetke njihove u zamjenu za Džennet koji će im dati – oni će se na Allahovu putu boriti, pa ubijati i ginuti. On im je to zbilja obećao u Tevratu, i Indžilu, i Kur'anu – a ko od Allaha dosljednije ispunjava obećanje Svoje? Zato se radujte pogodbi svojoj koju ste s Njim ugovorili, i to je veliki uspjeh.*¹¹³

Međutim, nije uvjet da dova bude uslišana na taj način da čovjeku bude dato upravo ono što je tražio ili da bude pošteđen baš onoga čega se pribojava, jer Plemeniti ne daje po znanju i želji onoga ko Ga moli, već po svome sveobuhvatnom znanju. Jer, čovjek ponekad, nesvjesno, moli za nešto loše kao da moli za nešto dobro. Ponekad nešto ne voli, a ono je dobro za njega, a voli nešto a ono je loše za njega. Sveznajući i o svemu Obaviješteni zna šta je najbolje za čovjeka. Stoga je

¹¹¹ El-Bekare, 186.

¹¹² Junus, 22-23.

¹¹³ Et-Tevbe, 111.

propisan istihara-namaz, koji je u biti prepuštanje Božijoj odredbi, uz ubijedenost da će On odabrati ono što je bolje, makar to čovjek u tom trenutku ne shvatao.

To je jasno iz dove za istihara-namaz, koja je u potpunosti zasnovana na predavanju Allahu i pouzdanju u Njega. Od Džabira b. Abdullaha se prenosi da je rekao: “Božiji Poslanik nas je podučavao istihari (traženju pomoći od Allaha u donošenju odluke, u izboru) kao što nas je poučavao suri iz Kur’ana. Govorio je: ‘Kada neko od vas želi nešto odlučiti, neka klanja dva rekata mimo obaveznih namaza, pa neka rekne: ‘Bože, tražim da mi svojim znanjem pomogneš u izboru, da mi Tvojom moći daš snagu (da učinim to i to). Tražim Tvoje velike dobrote. Ti možeš, ja ne mogu, Ti znaš, a ja ne znam. Ti si Znalac tajni. Bože, ako je ovo dobro za moju vjeru, moj svakodnevni život i moju konačnu sudbinu – ili je rekao: kratkoročno i dugoročno – odredi mi ga i olakšaj, a potom blagoslovi. Ako je ovo loše po mene u vjeri, svakodnevnom životu i u konačnici – ili je rekao: kratkoročno i dugoročno – odvрати ga od mene i mene od njega i odredi mi dobro, ma gdje ono bilo, a potom učini da budem zadovoljan.’ Potom treba navesti svoju potrebu.”¹¹⁴

Dova iziskuje ozbiljno i prilježno nastojanje da uradimo ono što je do nas, a ne ljenčarenje i neosnovano pouzdanje, koje je Šerijatom zabranjeno i smatra se dovođenjem samoga sebe u propast i prkošenjem Njegovoj naredbi: “I sami sebe u propast ne dovodite.”¹¹⁵ To je protivno i praksi Poslanika, a.s., koji je poduzimao sve što je bio u stanju, uz oslanjanje na Allaha, dž.š., kroz dovu i zikr. To je sažeo u savjetu jednom ashabu: “Sveži je (devu) i pouzdaj se (u Allaha).”¹¹⁶

U ovim okvirima je i šerijatska rukja koju ljudi koriste. Ona spada u sredstva i nije im alternativa. Onaj ko, naprimjer, misli da će bolesnik biti izliječen samom rukjom ne poznaje božanske zakonitosti, koje obavezuju na uvažavanje uzročno-posljedičnih veza, čak i u trenucima događanja čudesa. Naprimjer, Uzvišeni je hazreti Merjem mogao darovati obilnu opskrbu ne naređujući joj da potrese deblo palme; mogao je pomoći svoga Odabranika a da on ne pokrene brojne vojne pohode i da ga od mušrika ne zadesi nikakva neugodnost.

Na kraju, nije uvjet da Allah, dž.š., nakon dove i rukje da čovjeku ono što voli i zaštiti ga od onoga čega se pribojava. Ponekad mu dadne nagradu kroz druge stvari, bilo na ovom ili budućem svijetu, pod uvjetom da ne gubi nadu u Allahovu

¹¹⁴ Bilježi Buhari u *Sahihu* (6382).

¹¹⁵ El-Bekare, 195.

¹¹⁶ Bilježi Tirmizi u *Sunenu* (2517); Albani ga u ocjeni hadisa u djelu *Muškiletu-l-fakr* ocjenjuje kao dobar (1/23).

milost, jer *samo nevjernici gube nadu u Allahovu milost*¹¹⁷ i da ne požuruje uslišavanje, kako to stoji u mnogim hadisima, od kojih se u jednom kaže: “Nekome se od vas (dova) usliša ukoliko ne požuruje, govoreći: ‘Molio sam svoga Gospodara, pa mi se nije odazvao.’”¹¹⁸

Nekada, naprimjer, otac uloži sve što je u njegovoj moći u liječenje svoga bolesnog sina i iskreno i ponizno moli svoga Gospodara da ga sačuva, a sin umre. Treba li se otac tada srditi ili biti ubijeđen da je Allah odabrao ono što je bolje po njega? Možda je Gospodar njegovog sina uzeo kao šehida i poštudio ga nesnošljivih bolova, pa će mu ga vratiti da ga uvede u džennetske vrtove i još sedamdeset drugih iz njegova roda? Šta je od toga dvoga bolje?

Nadalje, otac koji moli Allaha u ovakvoj situaciji kvalificira se kao onaj ko je u nevolji i čijoj dovi ne može udovoljiti niko osim Allaha, Koji je, kako to stoji u Njegovoj uzvišenoj Knjizi: *Onaj koji se nevoljniku, kad mu se obrati, odaziva.*¹¹⁹ To znači da je njegova dova u svakom slučaju uslišana na način za koji Allah odredi da je u interesu roba koji od Njega pomoć traži, a u ovoj situaciji je to izvjesno smrt.

Ovo je, ukratko, filozofija dove u islamu, koju musliman treba u potpunosti shvatiti. Dova je obilježje imana i onaj ko ne moli Allaha, dž.š., ne može biti da vjeruje u Njegovo bdijenje nad stvorenjima i u to da kada On za nešto kaže *Budi!*, ono bude.

¹¹⁷ Jusuf, 87.

¹¹⁸ Hadis muttefek alejh, bilježe Buhari (6340) i Muslim (2735).

¹¹⁹ En-Neml, 62.

DOVE I RUKJE

Ovo je šerijatska rukja koju sam učio na vodu, koju je poslije Abdullah pio i njome se prao koliko je mogao, ali ga bolest nije ostavila da je u potpunosti potroši. Hvaljen neka je Allah u svakoj situaciji.¹²⁰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (١) الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (٢) الرَّحْمَنُ الرَّحِيمِ (٣) مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ (٤) إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (٥) اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (٦) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ (٧)

الم (١) ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ (٢) الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ (٣) وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ (٤) أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (٥)

وَالهَيْكَلُ لِلَّهِ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ (١٦٣) إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِن مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (١٦٤) وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ (١٦٥)

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ (٢٥٥) لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَن يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٢٥٦) اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٢٥٧)

¹²⁰ Donosimo tekst rukje arapskim tekstom i u latiničnoj transkripciji, uz napomenu da nijedna transkripcija ne može zamijeniti izvorni tekst – op. prev.

الم (١) اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ (٢) نَزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابُ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ (٣) مِنْ قَبْلِ هُدًى لِلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ (٤) إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ (٥)

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (٤٥) ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ (٥٥) وَلَا تَفْسُدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ (٥٦)

وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ (١١٧) فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١١٨) فَغُلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ (١١٩)

فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ (٨٠) فَلَمَّا أَلْقَوْا قَالَ مُوسَى مَا جِئْتُمْ بِهِ السَّحْرَ إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ إِنَّ اللَّهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ (٨١) وَيُحَقِّقُ اللَّهُ الْحَقَّ يَكَلِمَاتِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ (٨٢)

قَالُوا يَا مُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوْلَى مَنْ أَلْقَى (٦٥) قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى (٦٦) فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى (٦٧) قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى (٦٨) وَالَّذِي مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفُ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدٌ سَاحِرٌ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى (٦٩)

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنْتُمْ عَلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ (١١٦) فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ (١١٦) وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ (١١٧) وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ (١١٨)

وَالصَّافَّاتِ صَفًّا (١) فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا (٢) فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا (٣) إِنَّ إِلَهُكُمْ لَوَاحِدٌ (٤) رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ (٥) إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ (٦) وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ (٧) لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَذَّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ (٨) دُحُورًا وَهُمْ عَذَابٌ وَأَصِيبٌ (٩) إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَاتَّبَعَهُ شَهَابٌ ثَاقِبٌ (١٠) فَاسْتَفْتَهُمْ أَهْمٌ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مِنْ خَلْقِنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ (١١) بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ (١٢) وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ (١٣) وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ (١٤) وَقَالُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ (١٥) سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَ الثَّقَلَانِ (٣١) فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (٣٢) يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّ اسْتَعْظَمْتُمْ أَنْ تَنْفُدُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانفُدُوا لَا تَنْفُدُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ (٣٣) فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (٣٤)

لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ (٢١) هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ (٢٢) هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ (٢٣) هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (٢٤)

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ (٣) ثُمَّ

ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ (٤)
 وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُزِلْقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ (٥١) وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ
 لِلْعَالَمِينَ (٥٢)
 قُلْ أَوْحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا (١) يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ
 بِرَبِّنَا أَحَدًا (٢)
 قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ (١) لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ (٢) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (٣) وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ (٤) وَلَا
 أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (٥) لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ (٦)
 قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ (١) مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ (٢) وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ (٣) وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ (٤)
 وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ (٥)
 قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ (١) مَلِكِ النَّاسِ (٢) إِلَهِ النَّاسِ (٣) مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ (٤) الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي
 صُدُورِ النَّاسِ (٥) مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّاسِ (٦)
 اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ ، أَذْهَبِ الْبَأْسَ ، وَاشْفِ ، أَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ ، شِفَاءً لَا يُعَادِرُ سَقَمًا
 أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ
 أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ عَضْبِهِ وَعِقَابِهِ وَمِنْ شَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يُحْضِرُونِ
 بِسْمِ اللَّهِ الشَّافِي . اللَّهُمَّ اشْفِ عَبْدَكَ وَصَدِّقْ رَسُولَكَ .

1. Bismillāhi-r-rahmāni-r-rahīm. 2. El-hamdu lillāhi rabbi-l-‘ālemīn 3. Er-rahmāni-r-rahīm 4. Māliki jevmiddīn 5. Ijjāke na‘budu ve ijjaķe neste‘īn 6. Ihdines-sirātal-mustekīm 7. Sirātallezīne en‘amte ‘alejhim. Gajri-l-magdubi ‘alejhim ve le-ddāllīn.¹²¹

1. Elif-lām-mīm 2. Zālike-l-kitābu lā rejbe fīh. Huden lil-mutteķīn 3. Ellezīne ju‘minūne bi-l-gajbi ve jukīmūne-s-salāte ve mimmā rezaknā hum junfīkūn 4. Ve-llezīne ju‘minūne bimā unzile ilejke vemā unzile min kablik. Ve bi-l-āhireti hum jūkinūn 5. Ulā‘ike ‘alā huden min rabbihim ve ulā‘ike humu-l-muflīhūn.¹²²

163. Ve ilāhukum ilāhun vāhid. Lā ilāhe illā huve-r-rahmānu-r-rahīm. 164. Inne fī halki-s-semāvāti ve-l-erdi va-htilāfi-l-lejli ve-nnehāri ve-l-fulki-l-leti tedżrī fi-l-bahri bimā jenfe‘u-n-nāse ve mā enzelellāhu mine-s-semā‘i min mā‘in fe ahjā bihi-l-erda ba‘de mevtiḥā ve besse fīḥā min kulli dābbeh. Ve tasrīfi-rrijāhi ve-s-sehābi-l-musehhari bejne-s-semā‘i ve-l-erdi le ājātīn li kavmin ja‘kilūn 165. Ve mine-n-nāsi men jettehizu min dūnillāhi endāden juhībūnehum ke hubbillāh.

¹²¹ El-Fatiha, 1-7.

¹²² El-Bekare, 1-5.

Vellezīne āmenū ešeddu hubben lillāh. Ve lev jerellezīne zalemū iz jerevne-l-‘azābe enne-l-kuvvete lillāhi džemī‘an ve ennallāhe šedīdu-l-‘azāb.¹²³

255. Allāhu lā ilāhe illā hū. El-hajju-l-kajjūm. Lā te‘huzuhū sinetun ve lā nevm. Lehū mā fi-s-semāvāti ve mā fi-l-erd. Men zellezī ješfe‘u ‘indehū illā bi iznih. Ja‘lemu mā bejne ejdīhim ve mā halfehum. Ve lā juhītūne bi šej’in min ‘ilmihī illā bimā šā’. Vesī‘a kursijjuhu-s-semāvāti ve-l-erd. Ve lā je‘ūduhū hifzuhumā. Ve huve-l-‘alijju-l-‘azīm 256. Lā ikrāhe fi-ddīni kad tebejjene-r-rušdu mine-l-gajj. Fe men jekfur bi-t-tāgūti ve ju‘min billāhi fekadi-stemseke bi-l-‘urveti-l-vuskā. Lenfisāme lehā. Vallāhu semī‘un ‘alīm. 257. Allāhu velijjullezīne āmenū juhridžuhum mine-z-zulumāti ile-n-nūr. Vellezīne keferū evlijā‘uhumu-t-tāgūtu juhridžūnehum mine-n-nūri ile-z-zulumāt. Ulā‘ike ashābu-n-nār. Hum fīhā hālidūn.¹²⁴

1. Elif-lām-mīm 2. Allāhu lā ilāhe illā huve-l-hajju-l-kajjūm 3. Nezele ‘alejke-l-kitābe bil-hakki musaddikan limā bejne jedejhi ve enzele-t-tevrāte ve-l-indžīl 4. Min kablu huden li-n-nāsi ve enzele-l-furkāne. Innellezīne keferū bi ājātillāhi lehum ‘azābun šedīd. Vallāhu ‘azīzun zu-ntikām 5. Innallāhe lā jahfā ‘alejhi šej’un fil-erdi ve lā fi-s-semā’.¹²⁵

54. Inne rabbekumullāhullezī haleka-s-semāvāti ve-l-erda fī sitteti ejjāmin summe-stevā ‘ale-l-‘arši jugši-l-lejle-n-nehāre jatlubuhū hasīsen ve-š-šemse ve-l-kamere ve-n-nudžūme musehharātīn bi emrih. Elā lehu-l-halku ve-l-emr. Tebārekallāhu rabbu-l-‘ālemīn 55. Ud‘ū rabbekum tedarru‘an ve hufjeh. Innehū lā juhibbu-l-mu‘tedīn 56. Ve lā tufsidū fi-l-erdi ba‘de islāhihā ve-d‘ūhu havfen ve tame‘ā. Inne rahmetallāhi karībun mine-l-muhsinīn.¹²⁶

117. Ve evhajnā ilā mūsā en elki ‘asāk. Fe izā hije telkafu mā je‘fīkūn 118. Fe veka‘al-hakku ve betale mā kānū ja‘melūn 119. Fe gulibū hunālike ve-nkalebū sāgirīn.¹²⁷

80. Felemmā džā‘e-s-seharetu kāle lehum mūsā elkū mā entum mulkūn 81. Felemmā elkav kāle mūsā mā džī‘tum bihi-s-sihr. Innallāhe se jubtiluh. Innallāhe lā juslihu ‘amele-l-mufsidīn 82. Ve juhikkullāhu-l-hakka bi kelimātihī ve lev kerihē-l-mudžrimūn.¹²⁸

¹²³ El-Bekare, 163-165.

¹²⁴ El-Bekare, 255-257.

¹²⁵ Alu Imran, 1-5.

¹²⁶ El-A‘raf, 54-56.

¹²⁷ El-A‘raf, 117-119.

¹²⁸ Junus, 80-82.

65. Kālū jā mūsā immā en tulkije ve immā en-nekūne evvele men elkā 66. Kāle be-l-elkū. Fe izā hibāluhum ve 'isijjuhum juhajjelu ilejhi min sihrihim ennehā tes'ā 67. Fe evdžese fī nefsihī hīfeten mūsā 68. Kulnā lā tehaf inneke ente-l-a'lā 69. Ve elki mā fī jemīnike telkaf mā sane'ū. Innemā sane'ū kejdu sāhir. Ve lā juflihu-ssāhiru hajsu etā.¹²⁹

115. Efe hasibtum ennemā haleknākum 'abesen ve ennekum ilejnā lā turdže'ūn 116. Fe te'ālallāhu-l-meliku-l-hakk. Lā ilāhe illā huve rabbu-l-'arši-l-kerīm 117. Ve men jed'ū me'allāhi ilāhen āhare lā burhāne lehū bihī fe innemā hisābuhū 'inde rabbih. Innehū lā juflihu-l-kāfirūn 118. Ve ku-r-rabbi-gfir ve-rham ve ente hajru-r-rāhimīn.¹³⁰

1. Ve-ssāffāti saffā 2. Fe-zzādžirāti zedžrā 3. Fe-ttālijāti zikrā 4. Inne ilāhehum le vāhid 5. Rabbu-ssemāvāti vel-erdi ve mā bejnehumā ve rabbul-mešārik 6. Innā zejjenne-ssemā'e-ddunjā bi zīnetinil-kevākib 7. Ve hifzan min kulli šejtānin mārīd 8. Lā jessemme'ūne ilel-mele'il-a'lā ve jukzefūne min kulli džānīb 9. Duhūren ve lehum 'azābun vāsib 10. Illā men hatifel-hatfete fe etbe'ahū šihābun sākīb 11. Fe-steftihim e hum ešeddu halkan em men haleknā. Innā haleknāhum min tīnin lāzīb 12. Bel 'adžibte ve jesharūn 13. Ve izā zukkirū lā jezkurūn 14. Ve izā re'ev ājeten jesteshirūn 15. Ve kālū in hāzā illā sihrun mubīn.¹³¹

31. Se nefrugu lekum ejjuhe-ssekalān 32. Fe bi ejji ālā'i rabbikumā tukezzibān 33. Jā ma'šerel-džinni vel-insi ini-steta'tum en tenfuzū min aktāri-ssemāvāti vel-erdi fe-nfuzū. Lā tenfuzūne illā bi sultān 34. Fe bi ejji ālā'i rabbikumā tukezzibān.¹³²

21. Lev enzelnā hāzel-kur'āne 'alā džebelīn le re'ejtehū hāšī'an mutesaddī'an min hašjetillāh. Ve tilkel-emsālu nadribuhā li-nnāsi le'allehum jetefekkerūn 22. Huvallāhullezī lā ilāhe illā hū. 'Ālimul-gajbi ve-ššehādeh. Huve-rrahmānu-rrahīm 23. Huvallāhullezī lā ilāhe illā hū. El-melikul-kuddūsu-selāmul-mu'minul-muhejminul-'azīzul-džebbārul-mutekebbir. Subhānallāhi 'ammā jušrikūn 24. Huvallāhul-hālikul-bāri'ul-musavviru lekul-esmā'ul-husnā. Jusebbihu lehū mā fī-semāvāti vel-erd. Ve huvel-'azīzul-hakīm.¹³³

¹²⁹ Taha, 65-69.

¹³⁰ El-Mu'minun, 115-118.

¹³¹ Es-Saffat, 1-15.

¹³² Er-Rahman, 31-34.

¹³³ El-Hašr, 21-24.

3. Ellezī haleka seb'a semāvātin tibākā. Mā terā fī halki-rrahmāni min tefāvut. Fe-rdži'il-besare hel terā min futūr 4. Summe-rdži'il-besare kerretejni jenkalib ilejkel-besaru hāsi'en ve huve hasīr.¹³⁴

51. Ve in jekādullezīne keferū le juzlikūneke bi ebsārihim lemmā semi'u-zzikre ve jekūlūne innehū le medžnūn 52. Ve mā huve illā zikrun lil-'ālemīn.¹³⁵

1. Kul ūhije ilejje ennehu-steme'a neferun minel-džinni fe kālū innā semi'nā kur'ānen 'adžebā 2. Jehdī ile-rruđi fe āmennā bih. Velen nušrike bi rabbīnā ehadā.¹³⁶

1. Kul jā ejuheli-kāfirūn 2. Lā e'abudu mā ta'budūn 3. Ve lā entum 'ābidūne mā e'abud 4. Ve lā ene 'ābidun mā 'abedtum 5. Ve lā entum 'ābidūne mā e'abud 6. Lekum dīnukum ve lije dīn.¹³⁷

1. Kul e'ūzu bi rabbil-felek 2. Min šerri mā halek 3. Ve min šerri gāsikin izā vekab 4. Ve min šerri-nneffāsāti fil-'ukad 5. Ve min šerri hāsīdin izā hased.¹³⁸

1. Kul e'ūzu bi rabbi-nnās 2. Meliki-nnās 3. Ilāhi-nnās 4. Min šerril-vesvāsīl-hannās 5. Ellezī juvesvisu fī sudūri-nnās 6. Minel-džinneti ve-nnās.¹³⁹

Allāhumme rabbennāsi ezhibil-be'se vešfi enteššāfī, lā šifā'e illā šifā'uke šifā'en lā jugādiru sekamā – sedam puta.

Es-elullāhel-'azīme rabbel-'aršil-'azīmi en ješfijek. (7X)

E'ūzu bikelimātillāhittāmmāti min gadabihī ve 'ikabihī ve min šerri 'ibādihī ve min hemezatiššejātīni ve en jahdurūn – (3X)

Bismillāhiššāfī. Allāhummešfi 'abdeke ve saddik resūlek.

¹³⁴ El-Mulk, 3-4.

¹³⁵ El-Kalem, 51-52.

¹³⁶ El-Džinn, 1-2.

¹³⁷ El-Kafirun, 1-6.

¹³⁸ El-Felek, 1-5.

¹³⁹ En-Nas, 1-6.

VIDOVI USLIŠAVANJA DOVE

U najtežim fazama Abdullahove bolesti ponekad mi je na um padalo pitanje: “Zašto na ova vrata (vrata dove) kucamo samo u trenucima slabosti i skrhanosti i kada smo zabrinuti i slomljeni i kada nam duša teško nosi svoj teret? Zar On nije Gospodar kojem robujemo, Plemeniti, Koji je cilj naših stremljenja, Onaj koji je blizu svojim robovima, Milostivi prema svojim robovima? Svakako, On nam kaže: *Ja sam blizu: A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli. Zato neka oni pozivu Mome udovolje i neka vjeruju u Mene, da bi bili na Pravome putu.*”¹⁴⁰

Ovaj časni ajet ukazuje na to da je dova jedan od najuzvišenijih ibadeta. Kur’an spominje 14 pitanja koja počinju riječima *pitaju te...*, nakon čega slijedi odgovor kojem prethodi *reci...*, osim na ovom jednom mjestu, gdje nema tog *reci*, već odmah slijedi odgovor: *Ja sam blizu*. Time se upućuje da je rob izuzetno blizu svome Gospodaru za vrijeme dove. Ovo je najrječitiji odgovor na povod objave – ako je on vjerodostojan, – po kojem je Poslanik pitan: “Da li je naš Gospodar blizu, pa da mu se obraćamo ili je daleko pa da ga dozivamo?”

Riječi *kada me zamoli* ukazuju da je uvjet za uslišavanje dove da onaj ko je čini bude srcem prisutan, da iskreno moli i da bude ubijeđen da se jedino Allah odaziva nevoljniku kada Ga moli i otklanja mu nevolju.

Nadalje, ovo pravilo nas podučava da se Uzvišeni Allah odaziva dovi onoga ko Ga moli, pri čemu nije nužno da se odazove konkretnom traženju. Ponekad On odlaže odziv kako bi mu se molilac još poniznije i usrdnije obraćao, jačajući tako svoj iman i povećavajući nagradu. Možda mu to pohranjuje za Sudnji dan ili od njega odvraća nešto loše, što je daleko korisnije za njega. Kakva je to samo blagodat! Nju shvata samo onaj ko je istinski upućen i podržan. Takav vidi silne

¹⁴⁰ El-Bekare, 186.

zablude i brkanje stvari do kojih dolazi kod neznalica među muslimanima, koji se obraćaju dobrima (evlijama) ili smatraju da njihova dova može biti primljena samo posredstvom tog i tog evlije ili bogougodnika.

Ibnu-l-Kajjim veli: “Znalci su saglasni da je podrška i upućenost (tevfik) to da te Allah ne prepusti tebi samome, a propast i poniženje je da te prepusti tebi samome.”¹⁴¹ Ako je osnova svakog dobra (Allahova) podrška, koja je u Allahovoj ruci, a ne u ruci roba, onda je njen ključ dova, osjećaj potrebitosti, istinsko utjecanje, strah i nada. Kada čovjeku da taj ključ, želi da mu otvori, a kada učini da odluta od ključa, vrata dobra ostaju mu zatvorena.” Vladar pravovjernih, Omer b. el-Hattab veli: “Ne brinem se hoće li biti uslišano, već se brinem da činim dovu. Ako budem nadahnut dovom, s njom dolazi i uslišavanje.”

Divan li je rob dok dovom pokazuje svoju ovisnost o svome Gospodaru, poniznost pred svojim Stvoriteljem i Uzdržavateljem, u čijoj je vlasti! Kako je samo sretan kada bira podesno vrijeme da se obrati svome Gospodaru i iz Njegove nezimjerne dobrote traži dunjalučka i ahiretska dobra! Molimo Uzvišenog Allaha da nam pomogne da Mu se iskreno utječemo, da mu ponizni budemo i u potpunosti skrušeni, da se snažno na Njega oslanjamo. Molimo Ga da ne budu iznevjerena naša nadanja i da ne budemo bezuspješno odbijeni zbog naših grijeha i propusta. Njegova blizina nama ljudima je iznad poimanja, što je jasno iz časnog ajeta: *Mi smo njemu bliži od vratne žile kucavice.*¹⁴²

Uvjeti uslišavanja dove

1. Onaj ko čini dovu, treba nastojati očistiti srce i dušu, vratiti se svome Gospodaru i u životu slijediti primjer predvodnika čovječanstva, Allahovih poslanika i vjerovjesnika.

2. Treba nastojati očistiti svoj imetak od svega nedolično stečenog, nastojati da se ne hrani haramom. Od Božijeg Poslanika se prenosi da je rekao: “Ko želi da mu dova bude uslišana, neka mu ono što jede i stječe budu kako treba.” Jedenje harama ometa uslišavanje dove, kako je to potvrđeno u vjerodostojnom hadisu: “Allah je dobar i prima samo ono što je dobro. Allah je vjernicima naredio ono što je naredio i poslanicima (da se hrane onim što je dobro, čisto, dozvoljeno).” Potom je spomenuo raščupanog i prašljivog čovjeka (što simbolizira njegov trud i usrdnost u

¹⁴¹ *Medaridžussalikin*, 1/415.

¹⁴² Kaf, 16.

dovi), koji diže ruke ka nebu: ‘Gospodaru moj, Gospodaru moj!’, a hrana mu haram, odjeća haram, othranjen haramom. Kako da mu bude uslišano?”

3. Dova treba biti neodvojiva od stalne borbe protiv svakog vida pokvarenosti, jer Allah ne prima od onoga ko napusti naređivanje dobra i odvracanje od zla. Od Poslanika, a.s., prenosi se da je rekao: “Naređivat ćete dobro i zabranjivati zlo ili će Allah one loše među vama usmjeriti na one dobre, pa će dobri činiti dovu, a neće im biti uslišana.”

Vidovi uslišavanja dove

Ako se ovi uvjeti ispune, a Uzvišeni Allah ne usliša, onda je to stoga što će od njega otkloniti nešto loše što je daleko veće ili će mu to sačuvati za ahiret pa mu dati veću nagradu. Tako će nagradu dobiti dva puta: jednom zbog dove, a drugi put zbog nevolje u kojoj je bio zbog trenutačnog neuslišavanja.

Čovjek ne treba požurivati uslišavanje, jer je to jedan od uzroka da do njega ne dođe. U hadisu Božijeg Poslanika stoji: “Nekome od vas će biti uslišano ako ne požuruje.” Rekoše: “Kako požuruje, Božiji Poslaniče?” On reče: “Da govori: Molio sam, molio sam, molio, pa mi nije uslišano.” Čovjek se zbog toga što mu nije brzo uslišano ne treba ustegnuti od dove. Kada dova ne bi bila ništa više od ibadeta Allahu, zasluživala bi da je čovjek ustrajno prakticira. To je bilo Abdullahovo ubjeđenje sve dok nije, zadovoljan Njegovom odredbom, susreo svoga Gospodara.

INTEGRALNI TEKST ŠERIJATSKE RUKJE ISTAKNUTIH ŠEJHOVA

U ovom obliku sam ih dobio ili pronašao za vrijeme Abdullahovog liječenja i tako ih objavljujem, kako bi se čitaoci okoristili. Molim Allaha da nagradi one koji su ih sakupili i učinili dostupnim muslimanima kojima su potrebne. Neka Allah nagradi i uvažene šejhove koji su ih pripremili i snimili na prikladan način. Probao sam aktivirati neke od njih i vidio da su odlične glede vjerodostojnih dova iz Kur'ana i Hadisa koje sadržavaju i glede ugodnih glasova i lijepog učenja koje dopire iz iskrenih srca, zbog čega smatram da će, ako Bog da, biti uslišane.

Upute

Staviti slušalice, udobno se smjestiti i poslušati rukju jednom ili dva puta i stanje će se, ako Bog da, poboljšati.

– Rukja proučena ugodnim glasom punim strahopoštovanja: http://ia600908.us.archive.org/5/items/allrqe_h/allrqe_h.mp3

Rukje različitih učača u mp3 formatu

Bože, neka ovo bude trajna sadaka od mene, mojih roditelja, moga potomstva i svih koji ga budu širili!

– Mahir Mu'ajkili:

<http://v.ht/27881E99-gto>

– Ahmed el-Adžemi:

<http://v.ht/27881E99-jNh>

– Sa'd el-Gamidi:

<http://v.ht/27881E99-erR>

– Mišari el-Afasi:

<http://v.ht/27881E99-Lex>

– Ebu-l-Alije el-Džurani:

<http://v.ht/27881E99-x0E>

– Muhammed el-Muhajsini:

<http://v.ht/27881E99-woj>

– Nasir el-Katami:

<http://v.ht/27881E99-pzn>

– Halid el-Dželil:

<http://v.ht/27881E99-Djg>

– Faris Abbad:

<http://v.ht/27881E99-bk4>

– Jasir ed-Devseri:

<http://v.ht/27881E99-qVq>

– Ahmed el-Bulejhid:

<http://v.ht/27881E99-3Q1>

– Halid el-Kahtani:

<http://v.ht/27881E99-knS>

– Nebil el-Avedi:

http://ia800403.us.archive.org/11/items/rqa_iiih/Rqa_iiih9.mp3

Molimo one koji imaju nešto od opće koristi da ga proslijede. Neka vas Allah nagradi.

Vrijedi spomenuti da su nam za vrijeme bolesti i nakon smrti mnoge dove za rahmetli Abdullaha pristizale putem WhatsApp-a. U njima su pošiljaoci molili njemu za ozdravljenje i milost, a nama za sabur i utjehu. U dovama je važna iskrenost, makar one bile kratke i jednostavne, a ne njihova dužina i usiljeni kićeni izrazi.

Molimo Allaha da ih usliša, da ih primi i da za njih nagradi.

PISMO ABDULLAHOVE MAJKE NJENIM I ABDULLAHOVIM PRIJATELJIMA, U KOJEM IH MOLI DA ČINE DOVU ZA NJEGA

Hvaljen neka je Allah!

Dragi moji prijatelji i prijatelji mog Abdullaha dobrog srca, čistoga srca, od kojeg nisam doživjela za ove 24 godine da se naljutio na nekoga ili mu nešto zamjerio! Neka ga Gospodar nagradi za njegovu dobrotu i još bolje, ako Bog da!

Molim vas da za njega usrdno molite Allaha.

Ovo je dova, a od Tebe ona biva uslišana, Gospodaru svjetova.

Gospodaru, Živi i Vječni, Uzvišeni i Silni, Veliki, Moćni, Stvoritelju nebesa i zemlje. Moga sina Abdullaha, jednog od tvojih slabašnih i siromašnih robova, zadesila je nevolja. Strpljiv je, a i mi s njim. Zahvalni smo Ti i vjerujemo u ono što si mu odredio. Bože, on je u Tvojoj volji i milosti. Allahu, koji si izliječio Ejjuba kada ga je zadesilo iskušenje, vratio Musaa majci, izbavio Junusa iz utrobe ribe, a vatru učinio hladnom i spasonosnom za Ibrahima, izliječi Abdullaha od onoga što ga je snašlo. Bože, oni smatraju da je to nešto što su oni odredili i utvrdili. Bože, Tebi pripada određivanje, Tvoja je moć i veličina. Smiluj mu se i otkloni od njega nevolju, ukloni bolest i njene posljedice i simptome, tako da ne ostane, ne vrati se i ne ostavi traga!

Bože, Odagnatelju i Otklonitelju briga, Ti koji se odazivaš dovi nevoljnika, otkloni i odagnaj moju brigu, uslišaj moju dovu, smiluj se mojoj slabosti, oskudici mojih sredstava i podari mi radost izlječenjem Abdullahovim, odakle se i ne nadam. "Možda će Allah poslije toga dati nešto."¹⁴³

¹⁴³ Et-Talak, 1.

Bože, molimo Te da svojom velikom dobrotom, plemenitošću, milošću i darežljivošću izliječiš Abdullaha, Tvoga slabašnog roba kojem si potreban, sina Tvoje slabašne robinje kojoj si potreban. Ti sve možeš. U Te se uzdamo i od Tebe se nadamo, Tebi sve svoje povjeravamo. Budi dobar prema njemu i nama, olakšaj njegovo liječenje, učini da nestane njegova bolest i da mu lijekovi budu od koristi.

Bože, molimo Te Tvojim najvećim i najplemenitijim imenom, molimo Te time što nema boga osim Tebe, Slavljen si, ja sam nepravdu počinio/la, ubrzaj njegovo izlječenje. Bože, ubrzaj mu izlječenje. Bože, ubrzaj mu izlječenje. O Ti, čija zapovijest je između *kafa* i *nuna* (slova koja sačinjavaju riječ *kun!* – *budi!*). O Ti, koji preokrećeš stvari i ravnaš njima, učini to s njim na najljepši način. Učini da mu od koristi budu Tvoji dobri robovi. Podari mu strpljenje. Učini da mu ono što ga je snašlo bude sredstvo uzdizanja i snaženja, podari mu izbavljenje na najljepši način, poštedi ga tako da nakon toga nikada ne osjeti slabost. Gospodaru, on je Tvoj siromašni rob, a Ti si Plemeniti, Darovatelj. Daruj mu ozdravljenje i izlječenje od svake bolesti, o Ti koji čuješ, koji si blizu i koji se odazivaš molbi, o Gospodaru!

Bože, podari mu postojanost, smirenost i spokoj i zadovoljstvo. Tvojom dobrotom, Bože moj, budi dobar prema njemu. Svojom ljubavlju mu, Gospodaru, potčini Tvoje vojske. Tvojom svemoći pokrij njegovu slabost, a Tvojom snagom i moći, Gospodaru, otkloni nevolju njegovu, poštedi ga i oprost mu.

Bože, učvrsti mu srce, raširi prsa i podari mu radost ozdravljenja. Ti si onaj koji to može.

Molim Te, jer Tebi pripada svaka hvala i zahvala, nema boga osim Tebe, Ti si Saosjećajni i Darežljivi, Stvoritelj nebesa i zemlje, Veličanstveni i Plemeniti, Živi i Vječni. Siroti Abdullah je sin Tvoje sirote robinje, koja se Tebi obraća. Molim te, o Allahu, da zaliječiš naše lomove, da ozdraviš našeg sina i obraduješ njegovo i naša srca.

Bože, Tebi se predajem i Tebi povjeravam sve svoje stvari i brige. Prihvati me i usmjeri, Ti si mi dovoljan. Ispuni moje traženje, o Allahu, i odazovi se mojoj dovi. Allahu, pomoz mi. Allahu, pomoz mi u onome što me brine. Bože, pomoz mi bolje nego što očekujem i zaštititi me od onoga čega se pribojavam i strahujem. Ti si u svojoj Knjizi rekao: *Zar Allah sam nije dovoljan robu Svome?*¹⁴⁴

O Bože, o Ti Koji si se odazvao Nuhu kada te zvaol!

¹⁴⁴ Ez-Zumer, 36.

O Ti Koji si od Ejjuba otklonio nevolju koje je bio dopao. O Ti Koji si čuo Jakuba kada se žalio, vratio mu Jusufa i brata i čijom milošću je ponovo progledao i svjetlo očiju povratio. Izliječi Abdullaha i podari mu ono što želi. Budi s njim u osami i u društvu. Rastjeraj mu brigu, odstrani nevolju i daj mu izlaz iz svake poteškoće.

Gospodaru, tebi povjeravam Abdullaha. Tebi, kod kojeg ne propada ono što je pohranjeno, povjeravam njegov um, njegovo srce, njegove kosti, sluh, vid, jezik i čitav organizam, njegovu memoriju i sve njegove fizičke i mentalne sposobnosti. Čuvaj ga sprijeda i straga, sdesna i slijeva i odozgo, a Tvojim veličanstvenosti se utječem da ga ne zadesi šta odozdo!

Gospodaru, odredi da ga melec nebeski čuvaju i štite. Podaj da blagoslovljeno bude nastojanje ljekara i drugih koji ga liječe. Sačuvaj ga od boli i opasnosti. Molim Te da nestane zloćudna bolest, da je odstraniš svojom moći iz svake ćelije i da se ona nikada ne vrati i ne ostavi traga. Ti to činiš i možeš.

Bože, pokaži nam svoju čudesnu moć kojom ćeš obradovati naše srce i zapamtiti liječnike.

Bože, obraduj me Abdullahovim ozdravljenjem i daj mi da uživam u njegovom dobročinstvu i potomstvu. Ti sve možeš i Ti u svojoj Knjizi veliš: *I šta o Gospodaru svjetova mislite?*¹⁴⁵

Gospodaru moj, u Te se uzdamo i od Tebe nadamo i o Tebi mislimo samo najbolje. Stoga nam daj, a ne uskrati, uslišaj našu dovu i ne odbij nas razočarane, Ti si svemoćan.

Bože, Koji si prema nama dobar i blag,

Ti, Koji veličanstveno daješ i daruješ!

Bože, onako kako si njegove roditelje obradovao kada se on zdrav i ispravan rodio, Upotpuni im radost zbog njega i njegovog potomstva.

Nema ničega ravnog onome što si Ti darovao,

Ali mi ne možemo bez Tvoje dobrote,

Obasipa nas Tvoja milost i blagodati. O Ti, uzvišenih svojstava i veličanstvenih lijepih imena!

Bože, pomozmi naša srca koja briga u očaj baca

I našu nutrinu koja zbog nevolje izgara

I pošalji svoj lijek koji bolesti ne ostavlja!

¹⁴⁵ Es-Saffat, 87.

LIJEČENJE BOLESNIKA SADAKOM¹⁴⁶

Sadaka je, po onome na što upućuju časni kur'anski ajeti i vjerodostojni Poslanikovi hadisi, jedno od najvažnijih sredstava približavanja Uzvišenom Allahu. Stoga je zaslužna za to da se onome ko je prakticira otvore mnoga vrata dobra i da mu se pomogne u ostvarenju potreba. Ona je uzrok ulaska u Džennet, kako stoji u vjerodostojnom hadisu koji bilježe Buhari i Muslim: "Ko udijeli na Allahovom putu,¹⁴⁷ bude pozvan sa bilo kojih vrata Dženneta: 'Robe Božiji, ovo je dobro.' Ko bude među onima koji se ističu namazom, bit će pozvan sa vrata namaza. Ko bude od onih koji se ističu džihadom, bit će pozvan sa vrata džihada. Ko bude od onih koji se ističu postom, bit će pozvan sa Rejjan vrata, a ko bude od onih koji se ističu sadakom, bit će pozvan sa vrata sadake."

Ona je način okajavanja loših djela, kako to veli Poslanik, a.s.: "Iskušenja koja čovjek prolazi u pogledu svoga imetka, djece i komšija (i u kojima pogriješi) okajavaju namaz, post i sadaka."¹⁴⁸

Sadaka je također uzrok gašenja Gospodarove srdžbe, o čemu Božiji Poslanik veli: "Sadaka gasi Gospodarovu srdžbu i odvraća lošu smrt."¹⁴⁹

Ona štiti od džehennemske kazne i kaburske vreline, kako nas izvještava Božiji Poslanik u riječima koje upućuje hazreti Aiši: "O Aiša, zaštiti se od vatre, pa makar polovicom hurme, jer ona kod gladnoga postiže isto što i kod sitoga."¹⁵⁰

¹⁴⁶ Djelimično objavljeno 30.11.2014. u listu *El-Kabes*.

¹⁴⁷ Par ovdje podrazumijeva dvije istovrsne ili različite stvari ili udjeljivanje u dva navrata, čime se upućuje na to da mu je dijeljenje redovita praksa. Ako se pod ovim *na Allahovom putu* misli na borbu na Allahovom putu, onda bi se par odnosio na borbene konje i sl. – op. prev.

¹⁴⁸ Bilježi Tirmizi u *Sunenu*, Poglavlje o zekatu.

¹⁴⁹ Bilježi Tirmizi (664).

¹⁵⁰ Bilježi Ahmed u *Musnedu* (24501).

Sadaka je duhovno čišćenje i način da se obraduju siromasi, bolesni i bijednici. Pogledajte ove riječi Uzvišenog: *A od nje (džehennemske vatre) će daleko biti onaj koji se bude Allaha bojao, onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se očistio, ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati, već jedino da bi naklonost Gospodara svoga Svevišnjeg stekao, i on će, zbilja, zadovoljan biti!*¹⁵¹

Sadaka također odvrća nevolje i donosi bereket imetku. Onaj ko se bavi njenim prikupljanjem ima nagradu poput boraca na Allahovom putu. Pored nabrojanih, postoji mnoštvo koristi i plodova sadake, na koje ukazuju kur'anski ajeti i Poslanikovi hadisi.

Možda sve to izvire iz uzvišenih smislova i indicija kojima sadaka ukazuje da se onaj ko je prakticira sačuvao gramzivosti, da se oslanja na svoga Gospodara Allaha, dž.š., da je milostiv prema ljudima, pa čak i prema životinjama. O tome Božiji Poslanik u hadisu koji prenosi Enes b. Malik veli: "Koji god musliman nešto zasadi ili posije, pa od toga budu jele ptice, ljudi ili životinje, to će mu biti sadaka."¹⁵²

Milost onoga ko udjeljuje sadaku proteže se također, a to dopušta većina imama, i na nemuslimane, za šta su oslonac riječi Uzvišenog: *Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavijača vašeg ne izgone – Allah, zaista, voli one koji su pravični,*¹⁵³ kao i riječi: *I hranu su davali – mada su je i sami željeli – siromahu i siročetu i sužnju.*¹⁵⁴ Tu su i riječi Božijeg Poslanika: "Za svako živo biće (kojem se pomogne) ima se nagrada."¹⁵⁵ Posebno je značajno da se tim dobročinstvom mogu pridobiti njihova srca i na praktičan način ih se pozvati u islam. Davanje sadake spada u dobročinstva na koja podstiču kur'anski ajeti, a hranjenje je općenito jedna od najvažnijih sadaka. Stoga ga drugi ajet posebno tretira, s obzirom na to da je utaživanje gladi jedna od najvažnijih ljudskih potreba, uz sigurnost, kako to ukazuje Uzvišeni: *Zbog navike Kurejšija, navike njihove da zimi i ljeti putuju, neka se oni Gospodaru hrama ovoga klanjaju, koji ih gladne hrani i od straha brani.*¹⁵⁶

Ponekad je onome ko daje sadaku taj imetak potrebniji nego onome kome daje. Drugome će on, pretežno, biti koristan samo na dunjaluku. Prvi će, ako dijeli u

¹⁵¹ El-Lejl, 17-21.

¹⁵² Bilježe Buhari (2320) i Muslim (1553).

¹⁵³ El-Mumtehine, 8.

¹⁵⁴ El-Insan (Ed-Dehr), 8.

¹⁵⁵ Bilježe Buhari (2363) i Muslim (2244).

¹⁵⁶ Kurejš, 1-4.

ime Allaha i ako je udijeljeno stečeno na dozvoljen način, bez sumnje imati koristi od svoje sadake i na ovom i na budućem svijetu. Stoga joj pribjegava posebno u teškim okolnostima, npr. kada se razboli on ili neko iz njegove porodice. Postoji vjerodostojan hadis koji upućuje muslimane da pribjegavaju sadaki radi liječenja svojih bolesnih: "Liječite svoje bolesne sadakom."¹⁵⁷ Drugi vjerodostojan hadis potvrđuje: "Činjenje dobra čuva od ružne smrti."¹⁵⁸

Moguće je da kod muslimana koji je ubijeđen u djelotvornost sadake u otklanjanju nedaća nastaje jak poticaj da pruža različite vidove pomoći potrebnima, ma koje vjerske, rasne ili regionalne pripadnosti bili.

Stoga mi nije smetalo, hvala Allahu, davati sadaku beskućnicima i siromasima u ulicama oko bolnice u kojoj se Abdullah liječio u najvećem američkom gradu, uz nijet da njemu poklanjam sevap za to. Tu su prisutne ogromne razlike u kapitalizmu, koje spajaju milionera i milijardera sa beskućnikom u istoj ulici, čak na istom trotoaru na kojem spava beskućnik a uz koji u zgradi spava bogataš!

Nastojanje da činim dobro i svijest o hadisu po kojem se dobija nagrada za dobročinstvo prema bilo kojem živom biću bili su dovoljan podstrek da sakupljam sve mrvice i ostatke hljeba i planski odlazim na mjesta na kojima se okupljaju ptice i da ih hranim.

Tako sadaka i njena vrijednost postaju pozitivan podstrek kojim ona nadilazi hranjenje ljudi i stiže do hranjenja ptica i životinja. Kako i ne bi, kada nas Poslanik islama obavještava da je "neka žena ušla u vatru zbog mačke koju je zatvorila, pa je nije hranila, niti pustila da jede sitne životinje na zemlji",¹⁵⁹ dok je "oprošteno bludnici koja je prolazila pored žednog psa koji je dahtao, skoro ga je žeđ ubila, pa je skinula obuću, zavezala je za svoj veo i njome zahvatila vode (i napojila psa), pa joj je zbog toga oprošteno."¹⁶⁰

Kako veličanstvena vjera! Kako je samo prema svojim stvorenjima, svima njima, ljudima i drugima, plemenit i milostiv Gospodar!

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

¹⁵⁷ Bilježe Taberani u *El-Kebiru* (10196) i drugi; Albani ga u *Sahihu-l-džami'* (3358) ocjenjuje kao dobar.

¹⁵⁸ Dio hadisa koji bilježi Taberani u *El-Kebiru* (8014) i drugi; Albani ga ocjenjuje kao vjerodostojan.

¹⁵⁹ Bilježe Buhari (3482) i Muslim (904).

¹⁶⁰ Bilježi Buhari (3321).

O DRAGI ABDULLAHU, NE ZAMJERI MI TADA, SAMO NAKRATKO¹⁶¹

O Bože! Abdullahu, zar ćeš me vidjeti da do tebe, nakon ljubavi o kojoj ne treba trošiti riječi, ovako malo držim?

Koliko sam puta prošao pored ovih ajeta i nisam ih pojmio kako treba sve dok nisam s tobom preživljavao to što si preživljavao. Abdullahu, moj i tvoj Gospodar i Gospodar svjetova kaže: *Kada bližnji neće bližnjega ništa pitati, iako će jedni druge vidjeti. Nevjernik bi jedva dočekao da se od patnje toga Dana iskupi sinovima svojim, i ženom svojom, i bratom svojim, i porodicom svojom koja ga štiti, i svima ostalima na Zemlji – samo da se izbavi.*¹⁶²

Eto, bližnji neće pitati jedni druge, bit će sobom zabavljeni. Na početak su stavljena djeca, prije bračnih drugova i braće, čak prije čitave porodice, i to kakve porodice – one koja mu osigurava sigurnost i utočište! Čak ga niko od onih na ahiretu neće moći spasiti.

Ispričavam ti se za tada, jer ću zanemariti i svoje roditelje, tvoju majku i sestre, jer će i oni biti zabavljeni od mene. Čuj, ako hoćeš, Njegove riječi: *A kada dođe glas zaglušujući – na Dan kada će čovjek od brata svoga pobjeći i od majke svoje i od oca svoga i od druge svoje i od sinova svojih – toga Dana će se svaki čovjek samo o sebi brinuti.*¹⁶³

O Bože! Kako je samo teška ta situacija! Kako je samo čudan njen opis! I ti ćeš zaboraviti mene, svoju voljenu majku i svoje brižne sestre.

Tješi me da će se ta situacija, makar i potrajala po Božijem računanju vremena, ne po našem, makar bila jako teška, okončati do Dana polaganja računa, nakon okupljanja. Sav sam u nadi da ćemo se ponovo sastati s tobom, kako nam je naš Uzvišeni Gospodar obećao, u Kući zahvalnosti.

¹⁶¹ Objavljeno 1.11.2014. u listu *El-Kabes*.

¹⁶² *El-Me'aridž*, 10-14.

¹⁶³ *Abese*, 33-37.

Postoji još jedan obveseljujući momenat koji nas čini spokojnim da ćemo se susresti s tobom nakon tih teških trenutaka, a to je Allahovo uzvišeno obećanje Dženneta koji je obećao svojim robovima vjernicima. Ko uđe u njeg, vječno će biti sretan i postići će veliki uspjeh i pobjedu.

U tu sreću, koju je uzvišeni Allah zajamčio svojim robovima vjernicima, spada i to da jedna porodica bude na okupu, da roditelji i djeca, Allahovom milošću i uz šefaat Odabranog poslanika, a.s., budu zajedno. To nam Uzvišeni obećava: *Onima koji su vjerovali i za kojima su se djeca njihova u vjerovanju povelu priključit ćemo djecu njihovu, a djela njihova nećemo nimalo umanjiti.*¹⁶⁴ Tumačeći ovaj ajet, Ibn Abbas veli: "Allah će uzdići potomstvo (porodicu) vjernika na njegov stepen (derezhu), iako su bili ispod njega po svojim djelima, kako bi mu to pričinilo zadovoljstvo." Potom je proučio ovaj ajet.¹⁶⁵

Taberi naširoko tumači ovo istinito obećanje kada govori o ajetu: "Edenski vrtovi u koje će ući oni i roditelji njihovi i žene njihove i porod njihov – oni koji su bili čestiti."¹⁶⁶

Govoreći o ajetu: *Uđite u Džennet, vi i žene vaše, radosni,*¹⁶⁷ Ibn Kesir veli: "To jest okupit će ih s njihovim voljenim: roditeljima, bračnim drugovima i djecom koji budu vjernici i zasluže da uđu u Džennet, kako bi im to pričinilo radost. Čak će stepen jednih biti uzdignut do stepena drugih, ne umanjujući stepen onog višeg, već Allahovom dobrotom i darežljivošću."¹⁶⁸

To potvrđuje i Stalni komitet za fetve u fetvi broj 409/2, odgovarajući na pitanje o tome.

Abdullahu, iako sam na početku tražio ispriku od tebe, sav sam u nadi da ćemo se u konačnici svi sastati. Kako i ne bi, kada stalno ponavljam da sam ubijeđen u Allahovo obećanje koje On ne krši. Tako mi Uzvišenog Allaha, čeznem za tobom i za našim druženjem u Kući zahvalnosti, ako Allah svojom dobrotom, darežljivošću i milošću dadne.

Mir neka je na vas, Allahova milost i blagoslov.

Tvoj otac koji te voli, Abdulmuhsin el-Džarullah el-Harafi

¹⁶⁴ Et-Tur, 21.

¹⁶⁵ Bilježe Ibn Ebi Hatim u svome tefsiru (10/3316) pod brojem 18683 i Ibn Ebiddunja u *El-Ijal* (357). Albani ga ocjenjuje kao vjerodostojan u seriji vjerodostojnih hadisa, pod brojem 2490.

¹⁶⁶ Et-Taberi, *Tefsir*, 13/510, 20/641, 21/579. Ajet je Et-Ra'd, 23.

¹⁶⁷ Ez-Zuhruf, 70.

¹⁶⁸ *Tefsir*, 4/451.

ŠTA TREBA ZNATI ONAJ KO BORAVI SA BOLESNIKOM ILI GA POSJEĆUJE

Bolest čisti ljudsko srce od njegovih bolesti, jer zdravlje mami čovjeka da bude neozbiljan, arogantan i samoljubiv. Čovjek uživa u poletu i bezbrižnosti. Kada ga bolest sputa i bolovi spopadnu, on se slomi, srce mu postane osjetljivije i očisti se od loših svojstava i mahana. Ibnu-l-Kajjim veli: “Da nije dunjalučkih iskušenja i nedaća, čovjeka bi zadesile bolesti oholosti, umišljenosti, faraonizma, okorjelosti srca, što bi prije ili kasnije prouzročilo njegovu propast. Milost Najmilostivijeg je da mu povremeno pošalje ljekovite nevolje koje ga čine imunim na te bolesti.”¹⁶⁹

Bolest je ljudsko stanje po kojem su jednaki i musliman i nemusliman. Bolesniku je potreban onaj ko će ga posjećivati, olakšavati mu, pružati mu podršku i tješiti ga. Stoga Poslanik, upućujući svoje ashabe, nije pravio razliku između bolesnog muslimana i nemuslimana. Mnogi hadisi i zapovijedi sadrže riječi “posjetite bolesnika”, ne određujući njegovu vjersku pripadnost niti spol. Ko bude proučavao njegove postupke, naći će da je posjećivao i muslimane i nemuslimane. Kada se razbolio njegov amidža Ebu Talib, koji nije bio musliman, rekao mu je: “Reci *La ilahe illallah*, pa ću se na osnovu toga zauzeti za tebe na Sudnjem danu.” On reče: “Braćiću, da mi se Kurejšije neće rugati, usrećio bih te tim riječima.” Tada je objavljeno: *Ti, doista, ne možeš uputiti na Pravi put onoga koga ti želiš uputiti, – Allah ukazuje na Pravi put onome kome On hoće, i On dobro zna one koji će Pravim putem poći.*¹⁷⁰

Posjetio je jevrejskog dječaka u smrtnoj bolesti. Enes b. Malik nam priča šta se dogodilo: “Neki jevrejski dječak je služio Poslanika pa se razbolio. Poslanik je došao da ga posjeti, sjeo mu je pored glave i rekao: “Prihvati islam.” On pogleda u

¹⁶⁹ *Zadu-l-me'ad* (4/179), Mu'essesetu-r-risale, Bejrut, 27. izdanje, 1415/1994.

¹⁷⁰ El-Kasas, 56. Hadis bilježi Muslim (25).

oca koji je bio kod njega, a on mu reče: “Poslušaj Ebu-l-Kasima (Muhammeda, a.s.)” On prihvati islam. Poslanik izađe govoreći: “Hvala Allahu koji ga je spasio vatre.”¹⁷¹

Šerijat podstiče na posjećivanje bolesnika i to je obaveza muslimana prema njegovom bratu muslimanu. Tirmizi i Ibn Madže bilježe da je Poslanik rekao: “Ko obiđe bolesnika ili posjeti brata po vjeri, pozove ga pozivatelj: “Dobar si i dobar je put koji si poduzeo. Pripremio si sebi mjesto u Džennetu.”¹⁷² U Muslimovom *Sahihu* stoji da je Božiji Poslanik rekao: “Obaveza muslimana prema muslimanu je šest...,” pa među njima spominje “kada se razboli, posjeti ga”.¹⁷³

Prilikom posjete bolesnoj osobi, treba se pridržavati islamskih pravila lijepog ponašanja – adaba. Neki od njih su:

- odabrati prikladno vrijeme za posjetu,
- ne zadržavati se dugo,
- ne razgledati,
- ne zapitkivati,
- pokazati interesovanje za bolesnika,
- iskreno mu činiti dovu.

O tome šta je sunnet u činjenju dove za bolesnika govori nam Ibn Abbasova predaja da je Božiji Poslanik rekao: “Ko posjeti bolesnika kojem nije došao suđeni čas i kod njega sedam puta rekne: ‘Molim Uzvišenog Allaha, Gospodara Uzvišenog Arša, da te izliječi!’ – Allah će ga izliječiti od te bolesti.” Također mu treba probuditi nadu, kao što je zabilježeno da je Poslanik govorio bolesnoj osobi: “Neka ti (bolest) ne pada teško, (ona je) čišćenje (od grijeha), ako Bog da.” Treba ga oraspoložiti lijepim riječima, savjetovati ga da bude strpljiv, jer za to slijedi obilna nagrada, i skrenuti mu pažnju da ne očajava, jer se za to snose posljedice.

Biti uz bolesnika je jedno od najplemenitijih djela kod Allaha, dž.š., jer je to dobročinstvo i briga za njega.

Kada se razboljela Rukajja, kćerka Božijeg Poslanika, a.s., Poslanik je naredio njenom mužu Osmanu ibn Affanu da ostane s njom da je njeguje. Zbog suprugine bolesti, Osman je izostao iz bitke na Bedru, pa je Poslanik rekao: “Imaš nagradu i udio nekoga ko je bio prisutan na Bedru.”¹⁷⁴

¹⁷¹ Bilježi Buhari (1356).

¹⁷² Tirmizi (2008) i Ibn Madže (1443).

¹⁷³ Muslim (2162).

¹⁷⁴ Buhari (3130).

Jedna važna napomena: Onaj ko je uz bolesnika mora biti strpljiv zbog teškoća poput nespavanja, bdijenja i služenja bolesnika. Mora biti milostiv prema njemu i starati se o njegovim potrebama, a za to će imati nagradu.

Nagrada onog ko je sa bolesnikom

Među djela najplemenitija kod Allaha i najdraža Milostivom, najčasnija i najčovječnija jeste i dobročinstvo prema slabom i bolesnom i bivanje na usluzi im.

Onaj ko brine o bolesnoj osobi treba biti strpljiv, a Uzvišeni veli: *Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni.*¹⁷⁵ Treba biti i milostiv, a Poslanik veli: “Milostivima će se smilovati Svemilosni. Smilujte se onima na zemlji, smilovat će vam se oni koji su na nebu.”¹⁷⁶

Ne smije zaboraviti da je bolesniku lijepa riječ potrebna kao i lijek, pa treba govoriti samo ono što je lijepo i dobro. U prošlosti su vakufi vodili računa o ovom psihičkom stanju bolesnika, pa su muslimani osnivali vakufe iz kojih su finansirali one koji su pružali psihološku podršku bolesnicima, kako smo to detaljnije obrazložili na drugom mjestu u ovoj knjizi.

Nije poželjno predugo se zadržavati kod bolesnika

Posjećivanje bolesnika je Poslanikov sunnet kojim se ljudi zbližavaju i kojim se bolesniku olakšava bol, uspostavljaju mostovi bliskosti i ljubavi među ljudima, širi duh saosjećanja i jačaju veze među pripadnicima društva.

U naše doba vidimo negativnosti na koje nismo navikli. Neki ljudi prilikom posjete nemaju obzira, te u dobroj namjeri odulje sjedenje kod bolesnika. To je oprečno uputama islama u pogledu posjete bolesniku, pa i posjete općenito. Od Ebu Zerra se prenosi da je Božiji Poslanik rekao: “Ebu Zerre, posjećuj povremeno (napreskok), bit ćeš draži.”¹⁷⁷

Neki bolesnici žele da kod njih ostaneš duže i da ih svakodnevno posjećuješ, nekima dosadi i zamori ih mnoštvo posjeta i dugo zadržavanje.

¹⁷⁵ Ez-Zumer, 10.

¹⁷⁶ Bilježe Ebu Davud (4941) i Tirmizi (1924). Albani ga ocjenjuje kao vjerodostojan u *Sahihu Ebu Davuda*.

¹⁷⁷ Bejheki u djelu *Šu'abu-l-iman* (8007). Albani ga ocjenjuje vjerodostojnim u *Sahihu-l-Džami'* (3568).

Posjećivanje bolesnika je jedan od sastavnih dijelova terapije. Njime se on treba oraspoložiti, razgaliti i utješiti, shvatiti koliko ga drugi cijene i poštuju, čime mu se budi optimizam i pozitivan duh, pa se ne predaje bolesti. Savremena nauka izuzetno vodi računa o psihičkom miru bolesnika, pa ljekari smatraju da je psihička stabilnost prva faza izlječenja. Liječenje ima slabije efekte ako se bolesnik nalazi u očaju.

Posjećivanje bolesnika je korisno i po onoga ko ga posjećuje. Podsjeća ga na Allahove blagodati prema njemu. Kada vidi nekoga koga je Allah stavio na iskušenje bolešću, čovjek treba osjetiti blagodat zdravlja, zahvaliti svome Gospodaru i pokajati se ako je grijeshio.

Sunnet je da posjetilac sa bolesnikom govori o nečemu što će ga oraspoložiti i olakšati mu nevolju, da ga podstakne na strpljenje, da mu govori lijepo stvari i da ga podsjeti da bolest okajava grijeha ako se bolesnik strpi i ne bude srdit.

PUTOVANJE U KUĆU ZAHVALNOSTI ME NAUČILO¹⁷⁸

Putovanje sa Abdullahom u Kuću zahvalnosti me je naučilo:

Nada je divan prijatelj, ponekad ode od tebe,
ali te nikada ne izda.

Divne li su duše koje svoju nadu uvijek polažu u Allaha, dž.š.š!
One Njegovom ljubavlju i spokojem žive sa iskrenošću i vjernošću.
I steknu svako dobro.

Također mi je šapnulo u uho:

Kada pomisliš da nakon nesreće sreća slijedi,
a da nakon suza tvojih osmijeh dolazi,
učinio si veliku stvar:

Misliš najljepše o Uzvišenom Allahu!

Podsjetilo me na riječi šejha Muhammeda Saliha el-Usejmina:

Ko čeka da mu se rastupi, bit će nagrađen za to čekanje, jer je takvo iščekivanje znak gajenja lijepog mišljenja o Allahu.

A lijepo mišljenje o Allahu je dobro djelo za koje čovjek biva nagrađen.

Također mi je otvorilo oči pred ajetom pored kojeg često prolazimo ne dokučujući jednu od njegovih osnovnih pouka:

¹⁷⁸ Odlomci iz nekih poruka koje su mi došle putem jednog od sredstava komuniciranja (WhatsApp) za vrijeme bolesti i nakon smrti mog dragog Abdullaha.

Uzvišeni Allah veli: *A kad glasonoša radosne vijesti donese, on stavi košulju na lice njegovo i on progleda.*¹⁷⁹ Ibn Kesir u tumačenju ovog ajeta navodi Es-Suddijeve riječi: *On (Jehuda, sin Jakubov) ju je donio (košulju), jer je donio i onu namazanu krvlju, pa je htio da to sapere ovim.*

Možeš, znači, vidjeti nešto što će biti uzrok tvoje tuge,
ali ćeš možda naskoro vidjeti istu stvar kao uzrok sreće. To Allahu nije teško!

Kada dozivaš: "Gospodaru!"

Raduj se, nećeš iznevjeren biti!

Ili ćeš odziv dobiti

ili će belaj od tebe odbiti

ili će ti nagrada biti zapisana u potaji!

Neka nam jutra i večeri osviću sa zahvalom da imamo Gospodara čija vrata se ne zatvaraju kada se sva druga zatvore. Kada ponestane svih sredstava, dolazi Njegova podrška i pomoć. Kada srca postanu neosjetljiva, spuštaju se Njegove milosti.

Putovanje me usmjeravalo riječima:

Budi uljudan u tugi svojoj, zahvalan u suzi svojoj, dostojanstven u bolu svome!

Jer, tuga je, kao i radost, dar Gospodara robova. Ostat će nakratko i vratiti se svome Gospodaru, odnoseći potankosti o tvome saburu.

Podsjećalo me riječima koje učvršćuju srce i govorilo:

Šta misliš da ti je obećano mjesto na kojem je svako dobro koje ti duša želi i koje voliš?

Da li bi ti škodilo kada ti se ne bi sviđala samo boja vrata koja vode do tog mjesta?

Tako je i sa Božijim odredbama koje nam nisu drage. One su samo vrata koja nas vode dobrima kojima se nadamo, koja želimo i koja priželjkujemo.

Međutim, mi ponekad ugledamo vrata i osjetimo pesimizam zbog njihove vanjštine, zaboravljajući da ćemo kroz njih samo proći, a da je ljepota unutrašnjosti iznad našeg poimanja.

Onaj ko zna za Božije ime El-Latif (Dobri, Dobrostivi) i ko zna da On čovjeku daje dobro i na način koji mu nije drag, na nedaće će gledati pozitivno, jer će vidjeti

¹⁷⁹ Jusuf, 96.

sveobuhvatno dobro i veličanstveni dar iza njih. Allahovo određenje je neodvojivo od Njegove dobrote, ali se traži neko ko to gleda srcem a ne vidom!

Allahove odredbe su ispunjene milostima, ali ste vi oni koji požuruju.

Na putovanju sam obratio pažnju na divne riječi prof. dr. Omera el-Mukbila, u kojima objedinjuje pravila za suočavanje sa teškoćama. Navest ću ih kako bih podsjetio one kojima zatrebaju:

1. Nisi sam.
2. Allah ne određuje ništa bez određene svrhe i mudrosti.
3. Korist priskrbljuje a štetu otklanja isključivo Allah, pa se samo Njega drži.
4. Ono što te zadesi, nije te moglo mašiti, a ono što te mašilo nije te moglo zadesiti.
5. Spoznaj suštinu dunjaluka, pa ćeš biti rahat.
6. Misli pozitivno o svome Gospodaru.
7. Ono što ti Allah odabere bolje je od onoga što sam sebi odabereš.
8. Što je kušnja veća, bliže je vrijeme kada će se rastupiti.
9. Ne razmišljaj kako će se rastupiti, jer, kad Allah nešto hoće, on to dadne na način koji je ponekad nezamisliv.
10. Upućuj dove Onome u čijoj ruci su ključevi izbavljenja.

Ibnu-l-Kajjim veli: “Ne misli da si ti taj koji si sebe naveo na činjenje dobrih djela. Znaj da si ti rob kojeg je Allah zavolio, pa te nadahnuo da činiš dobra. Ne potcjenjuj tu ljubav, da te ne bi zaboravio.”

Putovanje me naučilo i velikoj koristi, o kojoj govori Ibn Tejmije kada su ga upitali: “Šta je lijek za onoga koga je bolest savladala, kakvo lukavstvo za onoga koga pokvarenost obuzme? Šta činiti kada nekoga lijenost nadvlada? Koji je put ka uputi i podršci? Kako izaći na kraj sa zbunjenošću u kojoj onoga ko se hoće okrenuti Allahu sprečavaju njegove strasti i prohtjevi, a ako hoće djelovati, neuspjeh mu to ne da?” On odgovara:

“Lijek je sklanjanje u utočište kod Allaha Uzvišenog, stalna skrušenost pred Njim i dova. Treba naučiti dove koje se prenose i birati činjenje dove u vremenima u kojima se ona prima, poput posljednjeg dijela noći, vremena ezana i ikameta, na sedždi i nakon namaza.

Uz to, treba činiti istigfar (tražiti oprost). Ko traži oprost i kaje se, Allah mu dadne da uživa do određenog roka.

Neka sebi odredi virдове (određene dionice, porcije) zikrova na krajevima dana (ujutro i uveče) i pred spavanje.

Neka bude strpljiv kada iskrsne nešto što ga ometa i odvraća, jer će ga Allah pomoći Duhom svojim i u srce mu upisati iman.

Neka nastoji u potpunosti izvršavati farzove pet namaza, izvanjski i iznutra, jer su oni stup vjere.

Neka mu navika bude izgovarati: *La havle ve la kuvvete illa billahi-l-‘alijji-l-‘azim*, time će lakše podnositi terete, suočavati se sa strahotama i zadobiti visoka stanja.

Neka mu ne dosadi dova i traženje, jer se robu uslišava ako ne požuruje i ne govori: ‘Molio sam, pa mi nije uslišano.’

Neka zna da se pomoć i pobjeda dobijaju saburom, a da izbavljenje dolazi sa nevoljom, olakšanje sa poteškoćom. Niko, počev od poslanika pa nadalje, nije postigao nikakvo dobro osim uz sabur.

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.¹⁸⁰

Putovanje me također podsjetilo na riječi šejha Muhammeda Mutevellija eš-Ša‘ravija:

Čudim se četverici što zanemaruju četiri stvari:

1. Čudim se onome ko brige i tegobe dopadne, kako može zanemariti riječi: *La ilahe illa ente, subhaneke, inni kuntu minezzalimin* (Nema Boga, osim Tebe, hvaljen neka si! A ja sam se zaista ogriješio prema sebi), poslije kojih Allah, dž.š., kaže: *Odazvasmo mu se i tegobe ga spasismo!*¹⁸¹
2. Čudim se onome ko bude iskušan nevoljom, kako može zanemariti riječi: *Rabbi enni messenijeddurru ve ente erhamurrahimin* (Mene je nevolja snašla, a Ti si od milostivih najmilostiviji), nakon kojih Allah, dž.š., veli: *Odazvasmo mu se i nevolju mu koja ga je morila otklonismo.*¹⁸²
3. Čudim se onome ko je iskušan strahom, kako može zanemariti riječi: *Hasbijallahu ve ni‘me-l-vekil* (Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospo-

¹⁸⁰ *Medžmu‘u-l-fetava* (10/136-137).

¹⁸¹ El-Enbija’, 87-88. Ajeti govore o Junusu, a.s.

¹⁸² El-Enbija’, 83-84. Ajeti govore o Ejjubu, a.s.

dar), poslije kojih Allah, dž.š., veli: *I oni su se povratili obasuti Allahovim blagodatima i obiljem, nikakvo ih zlo nije zadesilo.*¹⁸³

4. Čudim se onome ko bude iskušán ljudskim spletkama, kako može zane-mariti riječi: *Ve ufevvidu emri ilallah (A ja Allahu prepuštam svoj slučaj; Allah, uistinu, robove svoje vidi)*, nakon kojih Allah, dž.š., veli: *I Allah ga je sačuvao nevolje koju su mu oni snovali.*¹⁸⁴

Putovanje me je stalno podsjećalo:

Dova je srž i osnova ibadeta. Njoj musliman pribjegava u teškim trenucima. Lijepo joj je pribjeći i u trenucima kada je sve potamam. Uvijek trebaš ustrajavati u dovi, Allah će ti se odazvati. Ne ostavlja dovu kada ne vidiš naznake da će biti primljena, jer Poslanik veli: "Nekome od vas će biti uslišano ako ne požuruje go-voreći: 'Molio sam, pa mi nije uslišano.'"

Također me je podsjetilo na upute Imama Ahmeda ibn Hanbela, koji je na pitanje: "Koliko je između nas i Arša Svemilosnog?" odgovorio: "Iskrena dova za tvoga brata."

Putovanje me je, kroz jednu priču, podučilo da činim dobro. Priča govori o starcu koji leži u bolnici i kojeg svaki dan posjećuje mladić i ostaje sam s njim više od sat vremena, pomažući mu da jede i obavi ličnu higijenu. Izvodi ga u bolnički park, pomaže mu da legne i odlazi nakon što se uvjeri da je sve uredu.

Jednog dana ušla je bolničarka da mu da lijek i provjeri stanje, pa je rekla: "Mašallah, neka ti Allah poživi sina, svaki dan te posjećuje!"

Pogleda u nju bez riječi, zatvori oči i u sebi reče: "Kamo sreće da mi je sin ovo siročé iz mahale u kojoj smo živjeli. Vidio sam ga jedne prilike kako, nakon očeve smrti, plače pred džamijskim vratima. Utješio sam ga i kupio mu slatkiša. Poslije toga nisam imao kontakta s njim. Kada je saznao da smo supruga i ja sami, počeo nas je svakodnevno posjećivati, da vidi kako smo. Kada sam oslabio, moju supru-gu je odveo svojoj kući, a mene doveo u bolnicu na liječenje. Kada sam ga upitao: "Sinko, zašto se toliko zahmetiš", osmjehnuo se i rekao: "Dedo, još uvijek u ustima osjećam okus onih slatkiša!"

¹⁸³ Alu Imran, 173-174. Ajeti govore o muslimanima u vrijeme Bitke na Uhudu.

¹⁸⁴ Gafir (El-Mu'min, 44-45). Ajeti govore o Musau, a.s.

Posij ono što je dobro i dobro čini,
neće biti izgubljeno, ma gdje da je posijano!
Dobročinstvo će, ma koliko vremena prošlo,
onaj ko ga je posijao ubrati!

OTKRIJTE DRUGE SVJETOVE U ŽIVOTIMA SVOJE DJECE¹⁸⁵

Ove riječi upućujem svojoj braći i sestrama koji imaju djecu. Otkrijte druge svjetove u životu svoje djece, posebno zbog postojanja elektronskih sredstava komuniciranja putem kojih djeca žive i u drugim svjetovima van kućnih zidova, geografski vrlo udaljenima.

Jako sam se čudio kada bi rahmetli Abdullah noću, po običaju, zatvorio vrata svoje sobe, ali bi nastavio s nekim razgovarati kao usred dana. Mislio sam da su to neobavezni razgovori sa drugovima, s kojima se izuzetno družio. Nakon njegove smrti, jedne prilike sjedio sam s njegovim drugovima, kako bih održavao kontakt s njima i u njima osjetio njegov miris i primijenio Poslanikovu uputu o održavanju veza s onima s kim su se voljeli naš otac, majka, bračni drug ili dijete, nakon što neko od njih umre. Bilo je to lijepo druženje, puno emocija. Sve njih sam doživljavao kao svoju djecu, a oni mene kao svoga roditelja.

Dok smo se prisjećali našeg dragog Abdullaha, tumačili su mi neke aspekte njegove ličnosti koje nisam znao. Zajednički su učestvovali, njih deseterica, u projektu u okviru videoigre, koja se sastojala od strateškog planiranja, odbrane i napada, prodaje i kupovine, distribucije dobara i osovina moći. Deset članova tima podijeljeni su u odbranu, napad i podršku. Rahmetli Abdullah bio je glavni napadač u grupi, zadužen za gađanje. Njegove kolege su zabilježile šta je postigao i našli da je zauzeo treće mjesto među blizu 12 miliona paralelnih učesnika u svijetu. Bilo je to 2012. godine, a program se zvao Open World. Kako su mi prenijeli njegove kolege, nikada ga nije zanimalo materijalni dobitak koji neki ostvare, već ga je koristio za poboljšanje učinka ili ga donirao za poboljšanje učinka članova tima ili drugih, primjenjujući tako načelo "Gornja ruka je bolja od donje" da je do

¹⁸⁵ Objavljeno 3.8.2015. u listu *El-Kabes*.

izražaja dolazila nesebičnost u svijetu u kojem se učesnici takmiče u osvajanju i sakupljanju.

Nisam očekivao svijet pozitivnih vrijednosti koje je Abdullah živio i upražnjavao u ovom elektronskom svijetu, boraveći u svojoj sobi, sa svojim laptopom, a prelazeći kontinente i u isto vrijeme komunicirajući sa milionima. Na taj način je poboljšao znanje engleskog jezika, što je utjecalo da ima bolje ocjene u srednjoj školi i da mu to olakša prijem na kuvajtski univerzitet, dok je taj prosjek u isto vrijeme padao kod mnogih nadarenih učenika.

Dublje poznavanje jezika ga je podsticalo da otkriva novosti u vezi s programom koji su koristili. Pratio je korisnike kako bi svoj tim informirao o očekivanim novostima koje su im popravljale učinak, a nije škrtario ni u savjetima koje je dijelio i drugima. Inicirao je i usmjeravao, baš kao u stvarnom svijetu.

Nije baš uputno da ja mnogo govorim o rahmetli Abdullahu, ali nepristrano kažem: Ono što sam spomenuo u vezi s elektronskim svijetom, kada su posrijedi njegove osobine i praksa, u potpunosti se može primijeniti i na stvarni. Da mu je Allah odredio da uđe u životne projekte, u stvarnom svijetu bih vidio ono za što sam saznao u drugom svijetu.

Stoga savjetujem braću i sestre koji imaju djecu da im se više približe u njihovim elektronskim svjetovima, da im budu podrška, vodstvo i usmjerenje.

KAKVA DRAMA PRIVLAČI NAŠU DJECU?¹⁸⁶

Čudio sam se što moj dragi Abdullah u posljednjem periodu svoga života prati japansku animiranu seriju, a ne dugu i široku dramu na koju je Ministarstvo informiranja utrošilo hiljade dinara, ali ga ona nije uspjela privući. Bilo ih je dosta koji su to isto činili, pa je svako od njih snimao različite epizode serije na laptop, te su ih mogli gledati kada požele, što je također utjecalo da ih prate.

Na jednom druženju sa njegovim prijateljima sjećali smo se lijepih pojedinosti iz njegovog života, pa su mi ispričali detalje o seriji. Bila je to japanska serija *One piece (Jedan komad)*, puna humanih vrijednosti prikladnih za svaku kulturu i vjeru, koje mogu biti od koristi onima koji gledaju seriju. Ona ističe dobre i pozitivne stvari, a ne udubljuje se, kao neke kuvajtske serije, u isticanje negativnosti u tolikoj mjeri da neka arapska i zalivska društva na kuvajtsko društvo gledaju kao društvo kompleksa, problema, bračnog nevjerstva, puno zlostavljanja!

Ova japanska serija, kao i mnoge druge ciljno orijentirane animirane serije široke imaginacije i vrijednosnog sadržaja, puna je vrijednosti vjernosti, istinskog prijateljstva, pravilnog poimanja porodice, iskrenih prijatelja, uzajamnog poštovanja i povjerenja.

Jedna od osnovnih obilježja serije je usmjerenost na pojam *nakama*, na vrijednost prijateljstva, koje na human način usmjerava profesionalne i društvene veze. To je i nešto što podržava naša čista vjera, ali ga, nažalost, kvari pogrešna praksa koja zbunjuje onoga ko posmatra odstupanja od tih vrijednosti u našem društvu.

Jedna od vrijednosti iz ove serije, koju je rahmetli Abdullah pamtio i ponavljao bilo je i ovo, doslovno prevedeno:

“Šta misliš, kada ljudi umiru?”

¹⁸⁶ Objavljeno 9.8.2015. u listu *El-Kabes*.

Da li kada se zapuca na njih? Ne!

Da li kada se razbole od teške bolesti? Ne!

Da li kada pojedu čorbu od otrovnih gljiva? Ne!

Oni umiru kada budu zaboravljeni!"

Abdullahu, svjedočim da si živ u našim srcima i našoj svijesti. Hvala Allahu koji je dao da u roditeljima, porodici i prijateljima postoji vjernost, pa njihovi dragi koji presele, kroz lijep spomen, ostaju živjeti među njima.

LIJEČENJE JE VAŽNO I NIJE OPREČNO POUZDANJU U ALLAHA, DŽ.Š.

Neki će se začuditi zbog izbora ovakve teme, jer se poruka iz naslova podrazumijeva, ali nije zgoreg proširiti saznanja i upoznati i druge dimenzije teme.

Božiji Poslanik veli: “Čudna je stvar sa vjernikom, sve je po njega dobro i to je tako samo za njega: ako ga zadesi nešto lijepo, zahvali, pa bude dobro po njega, a ako ga zadesi nevolja, strpi se, pa bude dobro po njega.”¹⁸⁷

Bolest je uzrok čišćenja grijeha koje čovjek počini svojim srcem, sluhom, vidom, jezikom i ostalim organima. Uzvišeni veli: *Kakva god vas nevolja zadesi, to je zbog onoga što su vaše ruke stekle, a On mnoge i oprost.*¹⁸⁸

Ponekad rob ima visok položaj kod Uzvišenog Allaha, ali nema djela koja će ga na njeg dovesti, pa ga Allah iskuša bolešću, kako bi bio podesan za taj položaj i do njega stigao, Allahovom milošću i plemenitošću.

Važnost liječenja bolesti u cilju ozdravljenja izvire iz njegovog šerijatskog utemeljenja. Božiji Poslanik veli: “Liječite se, Allahovi robovi, jer Allah nije dao bolest a da uz nju nije dao i lijek, osim starosti.”¹⁸⁹ U ovom hadisu Poslanik propisuje svome ummetu liječenje. Islamski pravници se u kvalifikaciji liječenja razilaze na nekoliko stavova:

Većina učenjaka hanefija i malikija smatra da je liječenje neutralno (*mubah*, dopušteno), s tim da malikije koriste izraz: nema smetnje za liječenje.

¹⁸⁷ Bilježi Muslim (2999).

¹⁸⁸ Eš-Šura, 30.

¹⁸⁹ Bilježi Ibn Madže u *Sunenu* (3436).

Šafije, te hanbelije Ibn Akil i Ibnu-l-Dževzi smatraju da je poželjno (*mustehab*), a kao dokaz uzimaju Poslanikove riječi: “Allah je dao bolest i lijek i za svaku bolest je dao lijek, pa se liječite, ali se ne liječite haramom.”¹⁹⁰

Postoje hadisi koji izričito naređuju liječenje. Poslanikovo prakticiranje hidžame (puštanja krvi) i liječenja uzimaju kao dokaz šerijatskog utemeljenja liječenja. Kod šafija je ono poželjno ako nije pouzdano da će biti od koristi. Ako je izvjesno da će koristiti, onda je obavezno.

Po većini hanbelija, bolje ga je ne prakticirati, što se tekstualno prenosi i od Ahmeda. Oni kažu da je to bliže pouzdanju u Allaha (*tevekkulu*).

Imam Ahmed je pitan o čovjeku koji se liječi, pa je rekao: “Liječenje je dopušteno, njegovo izbjegavanje je na višem položaju od njega.”

Imam Hamevi, odgovarajući takvima, veli: “Pouzdanje u Allaha ne proturiječi uzročno-posljedičnim odnosima stvari. Pouzdanje je oslanjanje srcem na Allaha, dž.š., što nije protivno prihvatanju uzročno-posljedičnog djelovanja. Većina uvažavanja uzročno-posljedičnog vezana je s pouzdanjem u Allaha. Onaj ko liječi, ako poznaje medicinu, čini ono što treba, a potom stvari prepušta Allahu i oslanja se na Njega glede uspjeha. Da je samo pouzdanje dovoljno, Uzvišeni Allah ne bi rekao: *O vjernici, budite oprezni*.¹⁹¹ Poslanik je beduinu rekao: “Sveži je (devu) i pouzdaj se (u Allaha).”¹⁹² Također veli: “Zatvarajte vrata.”¹⁹³

Ko smatra da je pouzdanje u Allaha nemarenje za uzročno-posljedične veze, taj ne shvata tevekkul. Da je tako kako misli, Božiji Poslanik se ne bi krio u pećini.

Objašnjenje napuštanja liječenja

Onima koji se pozivaju na činjenicu da su neki prethodnici napuštali liječenje, kako se to prenosi za Ebu Bekra i druge, odgovaramo sa nekoliko stvari:

1. Možda su se liječili, pa odustali.
2. Ono što su kazali ne proturiječi liječenju, već ga treba tumačiti kao predavanje određenju.
3. Možda je određena osoba bila svjesna da joj se primakao smrtni čas.

¹⁹⁰ Bilježi Ebu Davud (3874).

¹⁹¹ En-Nisa', 71.

¹⁹² Tirmizi (2517).

¹⁹³ Bilježe Ahmed (15057) i Ibn Hibban u *Sahihu* (1271).

4. Možda je sjećanjem na ono što slijedi u konačnici bio zabavljen, pa je postavio trenutno stanje.

5. Bolest je bila hronična, a za propisani lijek se neosnovano mislilo da koristi.

Situaciju svakoga ko je napuštao liječenje treba objasniti na neki od ovih načina, pa tako i riječi Imama Ahmeda b. Hanbela. Čovjek ne treba ostaviti načine i sredstva koji vode do ostvarenja interesa, već treba ulagati trud, makar i ne postigao namjeravano.¹⁹⁴

Liječenje je obavezno i nije u sukobu sa pouzdanjem

Liječenje je obavezno ako se njegovim izbjegavanjem, po svjedočenju povjerljivih ljekara, čovjek izlaže propasti.

Islamski pravници koji zauzimaju ovakav stav kao dokaz uzimaju riječi Uzvišenog: *I sami sebe u propast ne dovodite*¹⁹⁵ i: *I ne ubijajte sebe! Allah je, doista, prema vama milostiv.*¹⁹⁶ Tu su i hadisi koji naređuju liječenje, poput hadisa Usame b. Šerika: “Došao sam Poslaniku, a ashabi su bili (oko njega mirni) kao da su im na glavama ptice. Nazvao sam selam i sjeo. Dolazili su beduini sa raznih strana, pa su rekli: “Božiji Poslaniče, hoćemo li se liječiti?” On reče: “Liječite se, jer Uzvišeni Allah nije dao bolest a da za nju nije dao i lijek, osim jedne bolesti – starosti.”¹⁹⁷

Dokaz da ostavljanje liječenja nije uvjet pouzdanja u Allaha je ono što se prenosi o hazreti Omeru i ashabima u slučaju kuge. Kada su krenuli u Šam i stigli do Džabije, stigla im je vijest da se u njoj uveliko umire i vlada opasna zaraza. Ljudi su se podijelili na dvije grupe. Jedni su rekli: “Nećemo ulaziti gdje hara kuga i sebe izlagati pogibelji.” Druga grupa je rekla: “Naprotiv, ući ćemo, pouzdat ćemo se u Allaha i nećemo bježati od Božijeg određenja, nećemo bježati od smrti kao oni o kojima Uzvišeni Allah veli: *Zar nisi čuo o onima koji su iz straha od smrti iz zemlje svoje pobjegli – a bijaše ih na hiljade.*”¹⁹⁸ Obratili su se Omeru i pitali za mišljenje, pa je on rekao: “Vratit ćemo se, nećemo ulaziti tamo gdje vlada kuga.” Oni koji su imali suprotno mišljenje rekoše: “Zar ćemo bježati od Allahovog određenja?” Omer reče: “Da, bježat ćemo od Allahovog određenja u Allahovo određenje!” Kada je svanulo, došao je Abdurrahman pa ga je Omer pitao o tome. On reče: “Imam nešto

¹⁹⁴ *El-Ahkamunnebevije fissima'atittibbijje.*

¹⁹⁵ El-Bekare, 195.

¹⁹⁶ En-Nisa', 29. Kod Korkuta: *I jedni druge ne ubijajte!*

¹⁹⁷ Bilježi Ebu Davud (3855).

¹⁹⁸ El-Bekare, 243.

o tome, vladaru pravovjernih, što sam čuo od Božijeg Poslanika: “Kada čujete za nju – kugu – u nekom mjestu, ne idite u njeg, a kada se dogodi u mjestu u kojem ste, ne izlazite bježeći od nje.”¹⁹⁹

¹⁹⁹ Bilježe Buhari u *Sahihi* (5729) i Muslim (2219) u Ibn Abbasovom hadisu.

OSOBA KOJA UMRE OD KANCERA JE ŠEHID²⁰⁰

Postoji radosni nagovještaj Poslanikov na koji mnogi muslimani ne obraćaju pažnju, iako on pruža nadu onima među njima koji su u iskušenjima, tješi one u nevolji i čini spokojnima srca onih koji strahuju zbog svoje dunjalučke sudbine ili sudbine nekog od svojih bliskih i dragih. Nema doma koji ne priželjkuje ono o čemu govori taj nagovještaj. O čemu se radi?

Neki vjerodostojni hadisi nas obveseljavaju šireći pojam šehida, pa on uključuje brojne kategorije. Hafiz ibn Hadžer nabraja oko 27 takvih svojstava koja se navode u hadisima. Imam Ševkani nabraja vrste šehida za koje se navode dokazi, pa nalazi da ih je pedeset.²⁰¹

Jedan od hadisa koji ukazuju na širok opseg pojma šehid u islamu je predaja u oba *Sahiha*, koju prenosi Ebu Hurejre: "Pet je šehida: onaj ko umre od kuge, onaj ko umre od stomačne (abdominalne) bolesti, onaj ko se utopi, ko umre pod ruševinom i šehid na Allahovom putu."²⁰²

Imam Malik u *Muvetta'u*, Ahmed u *Musnedu*, te Ebu Davud, Nesai i Ibn Madže u svojim *Sunenima* bilježe u hadisu Džabira b. Atika da je Poslanik rekao: "Šehidska smrt ima sedam vrsta, mimo pogibije na Allahovom putu. Onaj ko bude ubijen na Allahovom putu je šehid, onaj ko umre od kuge je šehid, onaj ko se utopi je šehid, ko umre od upale pluća je šehid, ko umre od bolesti stomaka je šehid, ko umre u požaru je šehid, šehid je i ko umre pod ruševinom, šehid je i žena koja umre na porođaju (ili zbog komplikacija u trudnoći)."²⁰³

²⁰⁰ Djelimično objavljeno 26.10.2014. u listu *El-Kabes*.

²⁰¹ *El-Fethurrebbani min fetava imam Eš-Ševkani*, 10/4947.

²⁰² Bilježi Buhari (2829).

²⁰³ Bilježe Malik u *Muvettau* (996), Ahmed u *Musnedu* (23753), Ebu Davud (3111) i Nesai (1846).

Ebu Hurejre bilježi da je Božiji Poslanik rekao: “Koga vi među sobom smatrate šehidom?” Rekoše: “Božiji Poslaniče, ko bude ubijen na Allahovom putu on je šehid.” On reče: “Onda je u mom ummetu malo šehida.” Rekoše: “Ko je sve, onda?” On reče: “Ko bude ubijen na Allahovom putu, on je šehid, ko umre na Allahovom putu, on je šehid, ko umre od kuge, on je šehid, ko umre od bolesti u stomaku je šehid, utopljenik je šehid.”²⁰⁴

Brojni su hadisi o ovoj temi i svi oni potvrđuju blagodat koju je Allah darovao ovom ummetu šireći pojam šehida. Imam Hafiz ibn Hadžer čak prenosi da je Ali b. Ebu Talib rekao: “Kako god musliman umre, on je šehid, jedino što postoje razlike u stepenu šehida.”²⁰⁵

Neki učenjaci postavljaju sistem kriterija za vrste šehida: svako ko umre od bolesti od koje trpi izuzetno jake bolove, oboli od strašne bolesti ili ga nešto iznenadno zadesi ima nagradu šehida. U prvu grupu spada onaj ko umre od bolesti u stomaku (unutarnjih bolova, abdominalne bolesti), u drugu onaj ko umre od kuge, a u treću onaj ko se utopi.”²⁰⁶

Što se tiče raka (kancera, malignih bolesti) i tretiranja onih koji umru od njega kao šehida, pročitao sam više fetvi koje potvrđuju da su oni, ako Bog da, šehidi, imajući u vidu jake i dugotrajne bolove koje ta bolest izaziva. Ova bolest se može svrstati u prethodne bolesti o kojima postoji tekstualna odredba ili se sud o njoj može donijeti na osnovu zajedničke karakteristike koju učenjaci uzimaju u obzir.

Neke od fetvi koje sam pročitao a koje potvrđuju ovaj radosni nagovještaj:

1. Fetva šejha dr. Abdullaha b. Muhammeda el-Mutlaka, savjetnika u Kraljevskom vijeću, člana Organizacije visoke uleme, člana Stalnog komiteta za naučna istraživanja u Saudijskoj Arabiji. On smrt od raka smatra šehidskom smrću i objašnjava da je bolesnik koji boluje od raka sličan onome ko boluje od kuge, stomačne bolesti ili tuberkuloze, jer imaju zajedničku karakteristiku spomenutu u tekstu. Naime, od Ebu Hurejre se prenosi da je Božiji Poslanik rekao: “Koga vi među sobom smatrate šehidom?” Rekoše: “Božiji Poslaniče, ko bude ubijen na Allahovom putu, on je šehid.” On reče: “Onda je u mom ummetu malo šehida.” Rekoše: “Ko je sve, onda?” On reče:

²⁰⁴ Bilježi Muslim (1915).

²⁰⁵ *Fethu-l-Bari*, 6/44.

²⁰⁶ El-Kašmiri, *Fejdu-l-Bari, šerhu Sahihi-l-Buhari*, 2/248 (652), Daru-l-kutubi-l-ilmije, Bejrut, 1421/2005.

“Ko bude ubijen na Allahovom putu, on je šehid, ko umre na Allahovom putu, on je šehid, ko umre od kuge, on je šehid, ko umre od bolesti u stomaku je šehid, utopljenik je šehid.”²⁰⁷

2. Fetva jordanskog Daru-l-ifta'-a (Uprave za fetve). U njoj stoji: “Hvala Allahu, salavat i selam našem prvaku Allahovom Poslaniku. Šerijatski tekstovi razjašnjavaju vrste šehida. Tako Buhari bilježi od Ebu Hurejre da je Božiji Poslanik rekao: “Pet je šehida: onaj ko umre od kuge, onaj ko umre od stomachne (abdominalne) bolesti, onaj ko se utopi, ko umre pod ruševinom i šehid na Allahovom putu.”²⁰⁸

Neki učenjaci su postavili kriterije za šehida: “Svako ko umre od bolesti od koje trpi izuzetno jake bolove, oboli od strašne bolesti ili ga nešto iznenadno zadesi ima nagradu šehida. U prvu grupu spada onaj ko umre od bolesti u stomaku (unutarnjih bolova, abdominalne bolesti), u drugu onaj ko umre od kuge, a u treću onaj ko se utopi.”²⁰⁹

Onaj ko istražuje načine smrti spomenute u hadisima, vidjet će da su praćeni žestokim bolovima i da je smrtni bolesnik priseban i svjestan i osjeća bolove, pa će biti svjedok toga (šehid) na Dan kada se susretne sa Uzvišenim Allahom. Zbog svega toga će mu nagrada biti uvećana, a grijesi okajani, te će dostići stepene šehida koje je uzdigla pogibija na Allahovom putu.

Međutim, uvjet za dobijanje nagrade šehida je da se bude strpljivo u bolesti i to Allaha radi, kako to kaže imam Es-Subki u svojim fetvama kada je pitan o šehidskoj smrti: “To je časno stanje koje Božiji rob stekne nakon smrti, koje ima svoje uzroke, uvjete i posljedice.” Među uvjetima nabraja: sabur, očekivanje nagrade od Allaha (ihtisab), da ne postoji nešto što ometa dostizanje tog stepena, poput duga, narušavanja tuđeg prava i dr.²¹⁰

Ko bude iskušán rakom, pa se strpi i bude zahvalan Allahu, pa umre od te bolesti, uz Allahovo dopuštenje će postići nagradu šehidske smrti. Ovo je jedna od najsmrtonosnijih bolesti koja najčešće ima smrtni ishod i do danas je uglavnom neizlječiva. Ko oboli od nje, ne treba biti očajan i osjećati tjeskobu, već se treba nastojati izliječiti, a nakon svega se predajući Allahu, zadovoljan Njegovom odred-

²⁰⁷ Muslim (1915).

²⁰⁸ Buhari (2829).

²⁰⁹ El-Kašmiri, *Fejdu-l-Bari, šerhu Sahihil-Buhari*, 2/248 (652).

²¹⁰ *Fetava Es-Subki*, 2/339, Daru-l-me'arif, bez datuma.

bom, ubijeđen da ga može zadesiti samo ono što mu je Allah propisao, a On mu je propisao da ga odabere sa šehidima, ukoliko bude strpljiv i svjestan da dolazi od Allaha i Njemu se vraća.

Sve muslimane raduje ono što prenosi Hafiz ibn Hadžer u djelu *Fethu-l-Bari*, veleći: El-Hasan b. Ali el-Halvani u djelu *Kitabu-l-ma'rife*, dobrim nizom prenosi-laca, u sklopu riječi Alije b. Ebu Taliba da je rekao: "Kako god musliman umre, on je šehid, jedino što postoje razlike u stepenu šehida." A Allah najbolje zna.

3. U fetvi prof. dr. Ahmeda Taha er-Rejjana sa Univerziteta El-Azhar stoji: "Hvala Allahu, salavat na iz milosti svjetovima Poslanoga. U hadisu koji bilježe Malik, Nesai i Ebu Davud, a Nevevi za njega kaže da oko njegove vjerodostojnosti postoji saglasnost, stoji da je Božiji Poslanik rekao: "Šehidska smrt ima sedam vrsta, mimo pogibije na Allahovom putu. Onaj ko bude ubijen na Allahovom putu je šehid, onaj ko umre od kuge je šehid, onaj ko se utopi je šehid, ko umre od upale pluća je šehid, ko umre od bolesti stomaka je šehid, ko umre u požaru je šehid, šehid je i ko umre pod ruševinom, šehid je i žena koja umre na porođaju (ili zbog komplikacija u trudnoći)."²¹¹

Hafiz Ibn Hadžer spominje vidove šehidske smrti, dostiže njih 27, koji se navode u postojećim hadisima:

"U hadisima se navode i druge karakteristike, ali ih nisam uvrstio zbog slabosti."²¹²

Jedna od vrsta koje se spominju u solidnim hadisima je smrt od tuberkuloze, jer Dejlemi navodi u Enesovom hadisu da je šehid onaj ko umre od groznice. Hafiz Ibn Ali el-Halvani u djelu *Kitabu-l-ma'rife*, dobrim nizom prenosi-laca, prenosi od Alije b. Ebu Taliba da je rekao: "Kako god musliman umre, on je šehid, jedino što postoje razlike u stepenu šehida."

Uzrok da se ove vrste smrti imenuju šehidskom, kako vele imam El-Badži i Ibnu-t-Tin, jeste žestina bolova, za koju je Allah, svojom dobrotom, učinio da Muhammedovom, a.s., ummetu bude sredstvo odstranivanja grijeha i povećanja nagrade, kako bi dao da zbog nje dostignu stepene šehida. Učenjaci se razilaze u tumačenju nekih vrsta koje se spominju u hadisu. Za kugu, tako, kažu da se u njoj ispod pazuha i u donjem dijelu stomaka pojavljuju žlijezde poput onih kod deva. Za porebriću (pleuritis) kažu da je to oteklina i upala koja se pojavljuje na ovojnici

²¹¹ Bilježe Malik u *Muvettau* (996), Ahmed u *Musnedu* (23753), Ebu Davud (3111) i Nesai (1846).

²¹² *Fethu-l-Bari*, 6/44.

ispod rebara. Za onoga ko boluje od stomačne bolesti kažu da je to onaj ko oboli od dizenterije, a neki da je to onaj ko je opsihiren. Ibnu-l-Esir veli da je to onaj ko umre od neke stomačne bolesti, poput ascitesa (nakupljanja vode) i sl., a Ebu Bekr el-Mervezi od svog šejha Šurejha prenosi da je to onaj ko ima kolike (grčeve u stomaku).

Iz ovoga zaključujemo da rak, zbog žestokih bolova koje uzrokuje i koji dugo traju ili spada u spomenute bolesti, kako su ih tumačili, ili spada po smislu jer posjeduje neku od osobina koje spominju učenjaci, a koja ga svrstava u bolesti koje dovode do šehidske smrti. Allahova dobrota je neizmjerana, a Njegove riznice prepune. A Allah najbolje zna.

4. Fetva dr. Sefera b. Abdurrahmana el-Havalija, koji je pitan: “Da li je onaj ko umre od raka šehid?”

Odgovorio je: “Nadamo se da je tako, ako Bog da. Božiji Poslanik je, saznajući da je šehid samo onaj ko pogine u borbi, rekao: ‘Znači, u mom ummetu je malo šehida.’ Potom je molio Allaha da ih bude više, pa mu je to dao. Imam Sujuti ih je objedinio i našao da ih je više od 24 vrste.

Neki od njih su: onaj ko umre od kuge, onaj ko umre od bolesti u stomaku, žena koja umre na porođaju. Nadamo se da u one koji umiru od bolesti u stomaku spadaju oni koji umiru od onoga što nazivamo različitim drugim imenima, poput raka, fibroze ili ciroze jetre i sl., a što nije bilo ranije poznato pod tim imenima.

5. Fetva šejha Abdulaziza b. Baza, po kojoj je onaj ko boluje od raka ili drugoga može postići, nadati se, veliko dobro, pošto se čovjeku kojeg zadesi bolest ili bilo kakva nedaća sve to računa kao okajavanje grijeha, pa čak i trn (koji ga ubode).

6. Fetva šejha dr. Ahmeda el-Hadžija el-Kurdija, člana komisije za fetve pri Ministarstvu vakufa i islamskih poslova Kuvajta, stručnjaka koji radi na Fikhskoj enciklopediji i istaknutog profesora šerijatskih znanosti. Osnov za fetvu je pitanje koje je jedan od prijatelja uputio uvaženom šejhu o tome koliko ima osnova da se onaj ko umre od tumora smatra šehidom, makar on bio na mozgu (kako je to bilo u Abdullahovom slučaju). Pitanje je glasilo: “Sin jednog mog prijatelja, koji je imao tumor na mozgu, preselio je na ahiret. Smatra li se on ahiretskim šehidom? Posebno me to interesira, jer sam naišao na suprotstavljene fetve. Neki od njih šehidom smatraju samo onoga ko umre od tumora u abdomenu, jer ga svrstavaju u one koji imaju bolest stomaka. Neki smatraju šehidom svakoga ko boluje od dugotrajne bolesti praćene bolovima, u što onda spada svako ko oboli od tumora i sličnih bolesti. Neka Vas Allah nagradi i sačuva od svega lošeg.”

Odgovor je glasio: “Pet je šehida: onaj ko umre od kuge, onaj ko umre od stomачne (abdominalne) bolesti, onaj ko se utopi, ko umre pod ruševinom i šehid na Allahovom putu” (Bilježe Buhari i Muslim).

Analogno spomenutima, po mom rasuđivanju, to se odnosi i na onoga ko oboli od opasne bolesti kakva je tumor, te se nadam da će osoba za koju se pita biti ahiretski šehid.”

Allahova milost je sveobuhvatna, a Njegove riznice su prepune i ne umanjuje ih Njegovo izobilno darivanje. Allahu, molim Te da mog sina Abdullaha i sve koji umru od tumora kod Sebe upišeš kao šehide i da ih sve prihvatiš u svoje dobre robove; Ti sve čuješ i odazivaš se.

ŠERIJATSKO UPORIŠTE ISKLJUČIVANJA APARATA ZA ODRŽAVANJE NA ŽIVOTU KOD OSOBE KOJA DOŽIVI MOŽDANU SMRT²¹³

Jedan od najtežih trenutaka za čovjeka je kada ga ljekari obavijeste da je njegov bolesnik doživio moždanu smrt i da ga od smrti dijeli samo isključivanje aparata koji su ga održavali na životu.

Dodatnu težinu predstavlja ako od njega traže da odabere da li će bolesnik biti ostavljen u takvom stanju ili će mu uređaji biti isključeni, pa će zasigurno umrijeti!

O Bože! To je najteži trenutak u čovjekovom životu. Kako god odluči, pozitivno ili negativno, to je najbolnija odluka. Ako odbije isključivanje, mučit će ga što se njegov bolesnik muči, čak će misliti da je on za to odgovoran, jer ga je ostavio u tom stanju ni smrti ni života. Ako se složi, srušit će se njegov san koji je sanjao, makar on bio i iluzoran, da će njegov bolesnik ponovo normalno živjeti. Čovjek stoji zbunjen između ove dvije odluke, za koje se ne zna koja je gorča. Posebno je to slučaj u našim bolnicama, u kojima se porodici prepušta odlučivanje do kraja, za razliku, naprimjer, od američkih bolnica, koje porodici daju vremena da odluči, a ako to ne učini, onda to čine oni, u skladu sa američkim zakonima.

Allahova milost i dobrotu je što nas je učinio muslimanima. Ova uzvišena vjera čovjeka štiti od svake neugodnosti, ne opterećuje ga preko njegovog kapaciteta i uvažava njegove okolnosti u svakoj situaciji. Stoga je Šerijatom zabranjeno mučiti smrtno bolesnu osobu upotrebom instrumenata ili lijekova kada stručnom, kompetentnom i povjerljivom ljekaru postane jasno da je to apsolutno beskorisno i da život iz tijela u potpunosti iščezava i nastane totalna i konačna smrt.²¹⁴

²¹³ Objavljeno 8.3.2015. u listu *El-Kabes*.

²¹⁴ Džadu-l-Hakk Ali Džadu-l-Hakk (bivši Šejhu-l-Azhar), *Buhus ve fetava islamije fi kadaja mu'asire*, str. 508. i dalje.

Stoga su izdate brojne fetve od uleme i fikhskih akademija koje to dozvoljavaju. Zbog ograničenog prostora, zadovoljit ćemo se jednom.

Akademija za islamsko pravo pri Organizaciji islamske konferencije, na zasjedanju održanom 3.7.1986. godine u jordanskoj prijestolnici Amanu, donijela je sljedeći zaključak: “Bolesniku priklučenom na uređaje za održavanje na životu dozvoljeno je isključiti te uređaje ako su konačno prestale sve moždane funkcije. Komisija od tri stručna i specijalizirana ljekara treba potvrditi da je to nepovratan prestanak, iako srce i pluća funkcioniraju zahvaljujući uređajima. Mrtvim se ne proglašava sve dok u potpunosti, nakon uklanjanja uređaja, ne prestanu disanje i rad srca.”

Ovakav zaključak ima još jednu dimenziju u siromašnim zemljama jer uveliko olakšava ljudima, posebno porodici bolesnika, naročito ako ne posjeduju sredstva za dugotrajno plaćanje troškova održavanja na životu.

Hvala Allahu na blagodati islama. Bože, svakoga ko je iskušan ovom nedaćom i njegovu porodicu nadahni strpljenjem i utjehom.

MNOŠTVO MEDICINSKIH SAVJETA BOLESNIKU I PORODICI I STEPEN NJIHOVE VJERODOSTOJNOSTI²¹⁵

Mnogo je prijatelja

Iz pretjerane ljubavi prema bolesniku, želeći mu svako dobro, svi šalju svoje iskustvo ili prenose tuđe koje su čuli ili saznali za njega preko sredstava društvenog komuniciranja. Mnoštvo je takvih savjeta, pa je bolesnikova porodica u nedoumici koje iskustvo im može koristiti.

Savjete vezane za rukje i dove moguće je prihvatiti, iako je važno praviti razliku između vjerodostojno potvrđenih sadržaja i onih koji to nisu, jer rukje i dove trebaju biti ograničene na ono što se prenosi od Božijeg Poslanika, a.s. Općenito uzevši, svaka dova i svaki zikr su dozvoljeni i u njima je dobro, ako Bog da, ali ako želimo da imaju bereket u liječenju, onda se trebamo držati vjerodostojno prenesenih dova.

Kada su posrijedi savjeti koji sadrže medicinske recepture ili narodne lijekove, treba imati u vidu sljedeće:

1. Sve to se zasniva na pukom ličnom iskustvu, koje zavisi od vrste bolesti i stepena kompatibilnosti određenog lijeka s njom.
2. Ono što se savjetuje ne mora nužno biti podesno za stanje bolesnika. Osnova treba biti terapija specijalizirane medicinske ustanove u kojoj se bolesnik liječi, posebno one iz razvijenijih zemalja, koja nije imala uvid u određene narodne lijekove, pa ih ne može evaluirati i preporučiti porodici njihovo korištenje ili nekorisćenje.

²¹⁵ Objavljeno 3.1.2016. u listu *El-Kabes*.

3. Ponekad je porodici bolesnika, ako je liječenje u inozemstvu, neizvodivo da pronađe sastojke za takve lijekove.
4. Nekada zlonamjernici ili oni koji žele materijalnu dobit koriste priliku pa nude neke neprovjerene lijekove. Emotivno vezana porodica je spremna platiti bilo koji iznos za liječenje svojih najdražih i ne možemo ih kriviti zbog toga, ali moraju logično razmišljati i razlučivati ono što bi moglo koristiti od onoga što je beskorisno.
5. Bolesnik i porodica su zabavljeni oko samog liječenja i komunikacije sa ljekarima. Mnoštvo savjeta koje ne mogu primijeniti može ih dovesti u očaj.
6. Ne postoji stručno tijelo za procjenu takvih medicinskih pripravaka i oni su rijetko odobreni od agencija za lijekove. Stoga bolesnik nije siguran da neće imati loše posljedice od upotrebe alternativnog liječenja bez konsultacije sa ljekarom.
7. Niko ne niječe općenitu korist narodnih lijekova, ali ih ne treba propisivati za posebne situacije bez dokaza i bez znanja ljekara.
8. Savjet da se koriste ovakvi lijekovi može biti prirodan način da se iskažu suosjećanje, ljubav i želja da se pomogne, ali to nije najbolji i najispravniji način za njihovo iskazivanje. Dova garantirano sadrži bereket i uslišava se na neki od načina, o čemu je bilo riječi.

DOBRODOŠAO, HALIDE ABDULLATIFU EŠ-ŠAJI, KOMŠIJO NAŠ U KUĆI ZAHVALNOSTI²¹⁶

Dobrodošao u Kuću zahvalnosti, naš komšijo!

Divan li je uzor naš novi komšija u Kući zahvalnosti!

Prvo ću vas upoznati s njim, a onda objasniti zašto je on naš komšija tamo.

Halid Abdullatif Ali eš-Šaji, neka mu se Allah smiluje, primjer je dobrote i skromnosti u ophođenju sa mlađima i starijima. Održavanje rodbinskih veza kod njega nadilazi veze sa porodicom i svojim i obuhvata i prijatelje njegovog oca, neka mu se Allah smiluje, u svim dijelovima Kuvajta. On i svoju braću podstiče na to, pretačući na taj način u stvarnost riječi Odabranog poslanika: "Jedno od najboljih dobročinstava je da čovjek održava veze sa onima koje je volio njegov otac."²¹⁷ Njegova plemenitost obuhvata dva aspekta: plemenit ahlak i darežljivost, uz druga plemenita svojstva koja je naslijedio od roditelja.

On je plemenit primjer iz plemenite porodice koja je od davnina prisutna u društvenom i ekonomskom životu i učestvuje u svim dobrotvornim aktivnostima vezanim za različite nedaće koje pogađaju islamski svijet. O tome sam detaljno pisao u knjizi *Narodni komitet za prikupljanje dobrovoljnih priloga – 2007. god.* O njoj i istaknutim pojedincima iz nje sam također govorio u knjizi *Stizanje do temelja: Kuvajtski papiri u kontekstu porodične biografije – porodica El-Džarullah el-Harafi.*

To je porodica koju ne treba posebno predstavljati, odlikuje se povezanošću svojih pripadnika i odgojem novih pokoljenja, za koju se u vremenu kada materijalno prevladava nad etičkim nikada nije čulo nešto nedolično.

²¹⁶ Objavljeno 22. 3. 2015. u listu *El-Kabes*.

²¹⁷ Bilježi Muslim (2552).

Odabrao sam da o našem novom komšiji u Kući zahvalnosti govorim u završnom dijelu ovog članka, jer znam da će moje pero pisati suzama a ne tintom. Prošloga petka ujutro izvršio sam tri sunneta prema merhumu Halidu eš-Šajī'u: klanjao sam mu džezazu, pratio ga dok nije ukopan, a potom stajao na kaburu i molio da mu Allah, dž.š., podari postojanost i oprost. Prije izražavanja saučešća njegovoj porodici otišao sam na kabur svog dragog Abdullaha, okrenuo se prema njegovom plemenitom licu i nazvao mu selam. Potom sam se okrenuo na drugu stranu, prema kibli, i učio dovu za njega. Zatim sam mu se obratio, ne suzdržavajući suze: "Raduj se novom komšiji u Kući zahvalnosti." Rahmetli Halid je 1999. godine izgubio svog jedinog sina (uz dvije kćerke koje ima), koji je nastradao u saobraćajnoj nesreći u cvijetu mladosti.

Pokazao je sabur i svijest da smo Allahovi i Njemu se vraćamo, te zaslužio ono što Uzvišeni Allah obećava jezikom svoga Poslanika, a on ne govori po hiru svome. A Uzvišeni obveseljava svakoga ko izgubi dijete, pa se strpi, bude zahvalan Allahu i svjestan da smo Allahovi i Njemu se vraćamo, da će mu Njegovi dobri melec sagraditi dom u Džennetu i nazvati ga Kuća zahvalnosti.

Kazao sam to dragom Abdullahu sa ubjeđenjem, kao da vidim Kuću zahvalnosti, jer imam pozitivno mišljenje o svome Gospodaru. Svjedočim i sjećam se da sam, kada sam rahmetli Halidu izražavao saučešća povodom sinove smrti, uz dovu kojom sam to učinio, dodao: "Strpi se i očekuj nagradu od Allaha." On je na to pozitivno reagirao, zahvalio Allahu i rekao da smo Allahovi i da se Njemu vraćamo.

Kada je rahmetli Halid u pitanju, on je prvi od onih koji su preselili na ahiret koji su sa mnom dijelili istu nevolju – smrt sina jedinca. On je, čak, poslije izgubio i jedinog unuka. Neka mu se Allah smiluje i neka ga nastani u džennetskim prostranstvima.

BRIGA ISLAMSKOG UMMETA ZA BOLESNIKE

Zdravstveni vakuf

Vakuf je jedna od najistaknutijih institucija koje odražavaju nesebičnost i odricanje muslimanskog ummeta za dobrobit svoga pokoljenja i onih koja dolaze. Pripadnici ummeta su davali prednost drugima, makar i sami bili u oskudici. Tako su osnivali vakufe za medicinske svrhe od interesa za vlastito pokoljenje i za one koji dolaze.

Doprinos vakufa na polju zdravstva pun je divnih primjera koji svjedoče i oni bliski i oni daleki. Među njima su bolnice – bimaristani²¹⁸ – koje su bolesnicima osiguravale zdravstvene usluge, bolničke postelje i lijekove potrebne za različite bolesti. Iz prihoda vakufa namijenjenih bolnicama, osiguravana je odgovarajuća ishrana za svakog bolesnika, zavisno od njegovog zdravstvenog stanja, te osvjetljenje i pitka voda.

Vakuf i njegova uloga u zdravstvenoj i psihološkoj zaštiti

Vakuf je dao svoj doprinos razvoju medicinskih nauka i istraživanja vezanih za dijagnosticiranje bolesti, otkrivanje njihovih uzročnika i pronalaženje lijekova. Stoga su uz vakufske bolnice bili odsjeci za podučavanje i držanje predavanja studentima i otvoreni naučni skupovi na kojima se glavni ljekar susretao i raspravljao sa studentima.

²¹⁸ Bimaristan – perzijska riječ, sastavljena iz bimar – bolesnik, i istan – mjesto. Vremenom se susreće i iskrivljeni oblik maristan. Isprva se odnosila na bolnicu bilo koje vrste, da bi kasnije označavala samo duševnu bolnicu.

Ove bolnice su bile osnovni oslonac zdravstvene zaštite svih slojeva društva. Zaštita se nije odnosila samo na one koji dođu u bolnicu, već je obuhvatala i siromahe u njihovim kućama, koji su liječeni i kojima su davani potrebni lijekovi, napici i hrana. Vakufi su snosili i plaće glavnih ljekara i studenata.

Zdravstveni vakufi se nisu ograničili samo na tjelesne bolesti, već su se bavile i duševnim, pa su postojali vakufi koji su imali cilj da se bolesnici oraspolože i razvesele, da im se probudi optimizam, jer to ima veliki utjecaj na brzinu liječenja i oporavka.

Čak je bilo i onih koji su bili namijenjeni utjehi roditelja čija su djeca preselila na ahiret, pružajući im najadekvatnije lijekove za duševno zdravlje, budeći kod njih sabur, podsjećajući ih na Allahovu, dž.š., nagradu za strpljive i upućujući ih ka onome što je korisno za njihove umrle: dovu, sadaku, sabur i očekivanje Božije nagrade.

Vakuf je doprinio i u socijalnoj zaštiti bolesnika, pa mu je za vrijeme bolesti davao određen iznos za životne troškove porodice, a nakon ozdravljenja mu je iz prihoda vakufa davana odjeća i određena materijalna pomoć kako ne bi bio primoran raditi dok se oporavlja, posebno ako je liječenje iziskivalo hirurški zahvat.

Vakuf je štutio dignitet bolesnika i za života i u slučaju smrti, pa je dio prihoda vakufa namijenjenih bolnicama izdvajan za opremanje umrlih, bilo da su to bolesnici koji su bili u bolnici ili su umrli u svojoj kući i porodici.

Svojim medicinskim ustanovama vakuf je ostvario jednu od veličanstvenih intencija Šerijata, a to je očuvanje ljudskog života obezbjeđivanjem hrane, pića, odjeće, smještaja i zdravstvene zaštite. Zdravstvena zaštita je jedna od stvari nužnih za očuvanje ljudskog života, te su vakufi dali svoj doprinos da se osigura sve što je za to potrebno.

Nema sumnje da je vakuf olakšao teret državi snoseći troškove osnivanja bolnica, apoteka i laboratorija. Tako je država manje ulagala u zdravstvo, pa je ta sredstva mogla uložiti u druge svrhe u njenoj nadležnosti.

Možda prva bolnica osnovana u islamu je ona osnovana u vrijeme El-Velida b. Abdulmelika. Bila je posebno namijenjena oboljelima od lepree, u njoj su postavljeni ljekari koji su imali svoja primanja. Uslijedilo je potom otvaranje i drugih bolnica.

U nastavku ukratko pnavodimo neke historijski dokumentirane vakufe koji su imali veliku ulogu u zdravstvenoj i psihološkoj zaštiti bolesnika i njihovih porodica.

Aduđov bimaristan u Bagdadu

U Adudovom bimaristanu (366. god. po H./976. n.e.) liječenje je bilo besplatno za sve. Bolesnik je u njoj u sklopu njege i zaštite imao čistu dezinficiranu odjeću, raznovrsnu ishranu, potrebne lijekove, a nakon izlječenja je dobijao putne troškove kako bi se mogao vratiti u svoje mjesto.²¹⁹

Ibn Džubejr u svome putopisu spominje da je, kada je stigao u Bagdad, našao da se jedna gradska četvrt zove Maristanska pijaca. U njoj su sve zgrade i vakufi bili namijenjeni liječenju bolesnih, pa je to bila svojevrsna zdravstvena četvrt. Svi bolesni su dolazili u ovu četvrt, jer su u njoj nalazili ljekare, apotekare i studente medicine, koji su imali obavezu pružati zdravstvene usluge, zauzvrat primajući naknadu iz sredstava vakufa.²²⁰

Vakuf utješitelj bolesnika i stranaca

To je vakuf koji je finansirao nekoliko mujezina lijepog glasa i istančanog sluha, koji su po svu noć, na smjene, učili ilahije i kaside, sve do zore, kako bi olakšali bolesnicima koji nisu imali drugog načina utjehe i orapoložili strance koji nisu imali nikoga svoga.

Vakuf za sugeriranje ozdravljenja

To je vakuf koji je imao jednu od funkcija liječenja u bolnicama. Ona se sastojala od angažiranja dvojice njegovatelja koji bi stali blizu bolesnika, tako da ih on čuje a ne vidi. Jedan bi pitao: "Šta ljekar kaže za ovog bolesnika?" Drugi bi mu odgovarao: "Ljekar veli da je dobro, ima izgleda da ozdravi, bolest mu nije previše zabrinjavajuća." Događalo se da bi takav ustao iz postelje nakon dva ili tri dana!

Ovo je vid psihološke sugestije bolesniku, koja ubrzava liječenje.

Velika Nurijska bolnica u Damasku

Sultan Nuruddin eš-Šehid 549/1154. godine osnovao je bolnicu sredstvima koja je dobio kao otkupninu za jednog franačkog vladara. Bila je to jedna od najljepših bolnica u čitavoj zemlji. Uvjetovao je da se u njoj liječi sirotinja.

²¹⁹ Ragib es-Serdžani, *Revai'u-l-evkaf*, str. 95. Podatke prenosi iz djela *Ujunu-l-enba' fi tabakati-l-atibba*, autora Ibn Ebi Usajbi'a (1/67).

²²⁰ *Rihletu ibn Džubejr*, str. 285.

Nurijski bimaristan se smatra jednim od najpoznatijih očuvanih arapsko-islamskih spomenika ne samo u Damasku već u čitavom islamskom svijetu. Još uvijek je zadržao mnoge arhitektonske i epigrafske odlike i predstavlja živi primjer naučnog i civilizacijskog napretka Arapa i muslimana.

Nalazi se usred starog Damaska, u ulici koja nosi njegovo ime, u području zvanom El-Harika, jugozapadno od Emevijske džamije, otprilike 100 metara južno od sredine suka Hamidijja. Nurijska bolnica je bila u funkciji sve do 1317. god. po H. Vele da se u njoj, otkako je useljena, nikada nije ugasila vatra. Poznata je kao jedno od prvih medicinskih sveučilišta na Istoku.

Nurijski bimaristan je bio urbana ustanova i humana postaja za sve ljude. Dijagnostička i terapijska sredstva u njemu rječito govore o veličini naše kulture i civilizacije, tako da predstavlja spomenik arapsko-islamskog genija.

Salahovski bimaristan

Osnovao ga je sultan Salahuddin Ejjubi nakon što je oslobodio Kuds i Palestinu od krstaša/križara. Sultan je za njegov vakufio više vakufa, snabdio ga lijekovima i sredstvima, a u njemu je, uz praktičan rad, izučavana medicina.

Kalaunov bimaristan (Mensurijska bolnica)

Velika mensurijska bolnica, poznata i kao Kalaunov bimaristan, bila je dvorac nekih vladara, pa ga je pobjedonosni vladar (El-Meliku-l-Mensur) Sejfuddin Kalaun 683/1284. godine pretvorio u bolnicu. Za nju je uvakufio vakuf koji donosi 1000 dirhema prihoda godišnje, a uz nju je sagradio džamiju, medresu i mekteb za siročad. Ova bolnica je bila uzor organiziranosti i središtenosti. Njeno posjećivanje i korištenje bilo je dozvoljeno svima, muškarcima i ženama, slobodnima i robovima, vladarima i podanicima. Izliječeni bi, prilikom otpusta, dobijali novu odjeću, a umrli bi bili dostojno opremljeni. Angažirani su ljekari i osoblje za njegu bolesnika, a svaki bolesnik je na usluzi imao dvije osobe i posebnu postelju. Ova bolnica je odigrala izuzetnu ulogu. Neki ljekari koji su radili u njoj izvještavaju da je svaki dan opsluživala 400 bolesnika i onih koji se oporavljaju ili otpuštaju. Uz odjeću otpušteni su dobijali i određena novčana sredstva kako ne bi bili primorani raditi teže poslove odmah po izlasku.

Ovdje ćemo, mimo običaja, oduljiti ploveći prostranstvima ovog čudesnog zdravstvenog vakufa. Navest ćemo dio vakufname kako ga spominje autor djela

Historija bimaristana u islamu: "Upravitelj će prihod ovog vakufa trošiti za nabavku onoliko koliko je potrebno bolesnicima mošusa (mirisa), u zemljanim posudama ukiseljenog mlijeka propisanog za njihovu ishranu, posuda sa propisanim im napicima, ulja za osvjetljenje, vode iz Nila koliko im je propisano za piće i jelo. Upravitelj će iznos potreban za to izdvajati iz prihoda vakufa, bez pretjerivanja i škrtarenja, već u skladu sa potrebama, kako bi se postigla veća nagrada i sevap.

Upravitelj vakufa će plaćati dvojicu muslimana koji se odlikuju pobožnošću i povjerljivošću, od kojih će jedan biti zadužen za skladište iz kojeg se dijele potrepštine i za izdavanje napitaka, pripravaka, ljekovitih trava, pasti, krema i rastvora. Drugi će svako jutro preuzimati posude sa trebovanjem za bolesnike, muške i ženske, koji borave u bolnici, dijeliti im i nadgledati da svako od njih uzima ono što mu je propisano.

Upravitelj će iz prihoda vakufa plaćati ljekare muslimane koje imenuje, zavisno od potreba vremena i bolesnika: interniste, oftalmologe i hirurge. Ima pravo određivati broj ljekara i njihove prinadležnosti, bez pretjerivanja i rasipanja. Oni će tretirati bolesne muškarce i žene u ovom maristanu, zajedno ili u smjenama, kako se dogovore. Pitat će ih za stanje i novosti, da li se bolest povećava ili smanjuje, zapisivati kakva bi hrana i piće bila podesna za svakog bolesnika, kako bi im to bilo davano. Obavezni su svaku noć noćivati u bolnici, zajedno ili na smjene. Očni ljekari će liječiti od očnih bolesti pacijente u bolnici i muslimane koji im se obrate, a to mogu učiniti svakog dana ujutro. Liječit će ih i to će činiti obazrivo. Ako među njima bude onih koji imaju čireve ili druge bolesti očiju koje iziskuju konsultiranje interniste, oftalmolog će ga konsultirati i zajedno s njim tretirati pacijenta.

Onima koji borave u bolnici i ozdrave, upravitelj vakufa će od prihoda vakufa nabaviti uobičajenu i njima priličnu odjeću, bez pretjerivanja koje bi bilo nauštrb drugih bolesnika i njihovih interesa. Sve to upravitelj treba činiti na osnovu vlastitog promišljanja, a u skladu sa potrebama. U svemu se mora, i javno i tajno, bojati Uzvišenog Allaha. Neće davati prednost uglednom nad slabim, jakom nad slabijim, domicilnom nad strancem, već će se rukovoditi time šta će imati veću nagradu i više približiti Gospodaru gospodara."

Bolnice su bile javne i svima otvarale vrata za liječenje, i to besplatno za sve, bez razlike radi li se o bogatom ili siromašnom, dalekom ili bliskom. Dijelile su se na dva odsjeka, muški i ženski. Ljekari su radili u smjenama. Svaka bolnica je imala određen broj onih koji su vodili računa o čistoći, njegovatelja i pomoćnog

osoblja. Imali su određene i solidne plaće. Svaka bolnica je imala apoteku, a imale su i medicinske zavode. U bolnicama su bile i velike sale za predavanja. Bio je to vladajući sistem u bolnicama u islamskom svijetu tokom više od 10 vijekova i na Istoku i na Zapadu, u bolnicama Bagdada, Damaska, Kaira, Kudsa, Meke, Medine, Magreba i Endelusa.

Bolnica u Marakešu

To je jedna od najistaknutijih bolnica na Magrebu. Osnovao ju je El-Mensur Ebu Jusuf, odabravši za nju lijepo uzvišenje koje pozitivno djeluje na one koji borave u njoj. Naredio je da se okolno zemljište obradi i da prozori bolesničkih soba budu okrenuti prema tim baščama punim plodova. Proveo je kanale sa vodom i napravio bazene od bijelog mermera. Svaki bolesnik je dobijao dnevnu i noćnu odjeću, bogati i siromašni, oni izbliza i stranci.

Pitanje: Kakva je bila zdravstvena zaštita u Evropi u vrijeme kada su naše bolnice bile ovako specijalizirane, razvijene i humane? Zar nije bila ogrezla u tami, ne znajući za preciznost i higijenu, a kamoli za medicinu i lijekove?

Tadašnje stanje bolnica u Evropi

Njemački orijentalista Max Meyerhof o stanju evropskih bolnica u vrijeme kada su bolnice na islamskom Istoku bile onakve kako smo to vidjeli veli: “Arapske bolnice i zdravstveni sistem u islamskim zemljama očitavaju nam žestoku i gorku lekciju, koju možemo istinski shvatiti tek kad jednostavno izvršimo poređenje sa evropskim bolnicama tog vremena.”

Dr. Mustafa es-Siba’i u knjizi *Neka vrhunska dostignuća naše civilizacije* navodi: “Sve do 1710. godine, dakle do 18. stoljeća, bolesnici su liječeni u svojim ili u posebnim kućama. Evropske bolnice prije toga su bile kuće za smještaj bolesnih ili nemoćnih bijednika i beskućnika. U organizaciji bolnica smo prednjačili pred Zapadnjacima najmanje deset stoljeća. Naše bolnice počivale su na uzvišenim osjećajima bez premca u historiji, koje neki Zapadnjaci ni danas ne poznaju.”

NAŠ PRIJATELJ DIGITALNI TESPIH – VRLI SUDRUG BOLESNIKA I PORODICE

Bolesnik i njegova porodica trebaju uporno kucati na Božija vrata, tražeći lijeka, posebno u posljednjoj trećini noći. Svako od njih se skrušeno i ponizno treba obraćati Allahu, priznajući svoju nemoć, ustrajno i srcem prisutni u dovi, okrenuti prema Kibli, počinjući sa zahvalom Allahu i salavatom na Poslanika, a.s. Ne trebaju požurivati uslišavanje, jer Allah sve čuje i uslišava dove.

Šerijatska utemeljenost tesbiha digitalnim tespihom ili na sličan način

“Nema zapreke da musliman broji svoj tesbih i zikr tespihom, kamenčićima ili košpicama. Ista kvalifikacija važi i za ručni brojač, koji ih zamjenjuje prilikom brojanja zikra.”²²¹

Ibn Tejmijje veli: “Brojanje tesbiha prstima je sunnet. Brojanje, pak, košpicama, kamenčićima i sličnima je dobro. Neki od ashaba su to činili. Poslanik, a.s., je vidio Aišu kako koristi kamenčiće i to joj odobrio. Prenosi se da je Ebu Hurejre na isti način brojao tesbih. Tespih koji se pravi nizanem bisera i sličnoga neki smatraju pokuđenim, a neki ne. Ako je u njemu lijep nijet, to je dobro i nije pokuđeno. Koristiti se njime bez potrebe ili ga pokazivati ljudima, naprimjer vješajući ga na vrat ili kao narukvicu i slično može upućivati na želju za pokazivanjem (rijaluk, licemjerstvo) ili povod da se pomisli da je neko takav i bespotrebno nalikovanje onima koji se pokazuju; prvo od toga dvoga je haram, a drugo, u najmanju ruku, pokuđeno.”²²²

²²¹ Fetva broj 18408, Centar za fetve pri Upravi za da'vu i vjersko upućivanje Ministarstva vakufa i vjerskih poslova Katara.

²²² *Medžmu' u-l-fetava*, 22/506.

Postoji još jedna dimenzija upotrebe digitalnog tespiha. On na najbolji način pomaže da se zikr čini redovito i da se rasporedi na određen broj izgovaranja tesbiha (*Subhanallah*), tehlila (*La ilahe illallah*), tahmida (*El-hamdu lillah*), havkale (*La havle ve la kuvvete...*), kelimei-šehadeta i drugih vrsta zikra, posebno ako se to želi ponoviti veći broj puta.

Vrijednost istigfara (traženja oprosta)

Većina nas zna vrijednost traženja oprosta i nagradu za one koji to čine. Ono nam je svima potrebno, posebno bolesniku. On je na iskušenju od Uzvišenog Allaha i ima prijeku potrebu da traži oprost, kako bi mogao otkriti bolove koji su ga snašli. Uzvišeni Allah veli: *Molite Gospodara svoga da vam oprost, i pokajte Mu se, a On će vam slati kišu obilnu i dat će vam još veću snagu, uz onu koju imate.*²²³

Božiji Poslanik je stalno naređivao da se čini istigfar, da se traži oprost. Tako je rekao: “O ljudi, tražite od Allaha da vam oprost i kajte Mu se, jer ja od Allaha tražim oprosta i kajem Mu se 100 puta na dan.” Dalje veli: “Blago onome ko u svojoj knjizi (dobrih djela) nađe mnogo traženja oprosta.”²²⁴

Hazreti Alija je govorio: “Čuditi se treba onome ko propada a ima (sredstvo za) spas.” Rekoše: “A šta je to?” On reče: “Istigfar.”

Svi mi pouzdano znamo da šejtan bolesnicima i drugima nikada ne želi dobro. Šejtan zavodi čovjeka, nastoji ga pridobiti, poigrava se njegovim razumom i udaljava ga od svakog dobra i svega u čemu je za njega dobrobit u vjerskim i dunjalučkim stvarima. Šejtani spletkare i obmanjuju kako bi ih odvratili od liječenja rukjama, dovom, zikrom i istigfarom, da ne bi dobili nagradu Uzvišenog Allaha.

Život bolesnika i njegovo psihičko stanje su izloženi brojnim utjecajima, od kojih su neki pozitivni a neki negativni. Ako se bude obraćao Allahu, svjestan da smo Allahovi i da se Njemu vraćamo, i ako Ga se bude sjećao i spominjao Ga u svako doba i tražio oprosta, naći će spokoj i mir. Stoga smatramo, a Bog najbolje zna, da digitalni tespih i nas i bolesnike podsjeća da što češće činimo zikr, kako bismo stekli što više dobrih djela, a okajali što više grijeha. “Srca nalaze smiraj u spominjanju Allaha”, tako čovjek biva povezan sa svojim Gospodarom, vjerujući u Njegovo određenje i naređenje, srce mu mnoštvom i raznovrсношću zikra osjeća rahatluk.

²²³ Hud, 53.

²²⁴ Bilježi Ibn Madže (3818).

Dok mu je u rukama, bolesnika podsjeća na potrebu zikra. Na kraju će bolesnik ili ozdraviti ili će on i zdravi dobiti Allahovu nagradu na Dan kada Ga susretnu.

Tako je bilo i sa rahmetli Abdullahom. Bio je strpljiv, zadovoljan Allahovom odredbom, nadajući se Njegovom oprost i Džennetu kao nagradi, iz Njegove dobrote, za sabur u bolesti i spominjanje Gospodara.

Uz milost Allaha i uz Allahovu dozvolu, Svemilosnog i Milostivog prema Njegovim robovima, do susreta u Kući zahvalnosti.

ODBIJANJE ŠEJTANOVIH DOŠAPTAVANJA²²⁵

Jedno od najžešćih iskušenja kojima čovjek biva iskušan kada njega ili njemu dragu osobu zadesi ozbiljna bolest jeste to da mu šejtan dolazi i došaptava misli kojima mu nastoji odagnati zadovoljstvo određenjem i strpljenje u nevolji, a probuditi očaj i gubitak nade u Allahovu milost i dobrotu.

Imam El-'Izz b. Abdusselam govori o tome šta se podrazumijeva pod riječima *el-vesvasi-l-hannas*²²⁶ pa, tumačeći suru En-Nas, spominje da je *vesvas* ono što čovjek došaptava samome sebi, i za to Allah ne poziva na odgovornost. Šejtan preza nad ljudskim srcem i, kada čovjek postane nemaran, došaptava mu a kada on spomene Uzvišenog Allaha, šejtan se povuče i sakrije. *El-hannas* je šejtan, jer se mnogo skriva. U tom smislu se riječ koristi i u ajetu: *I kunem se zvijezdama – koje se skrivaju (hunnas)*.²²⁷ Šejtan se možda tako zove (*el-hannas*) i zato što došaptavanjem odvodi od pravog puta i ubjeđenja.

Stoga nam Uzvišeni Allah naređuje da tražimo zaštitu od šejtanskih došaptavanja i uopće od njihovog prisustva:

*I reci: "Tebi se ja, Gospodaru moj, obraćam za zaštitu od priviđenja šejtanskih, i Tebi se, Gospodaru moj, obraćam da me od njihova prisustva zaštitiš!"*²²⁸

Šejtan ponekad dođe i došaptava ti (Molim Allaha da mi oprosti što koristim ove riječi!): "Zašto je baš tebe zadesila ova nevolja, a ne nekoga drugog? Zašto baš tvoj sin, koji je radost oka tvoga i tvoj oslonac u životu? Zar ste ti i tvoj sin do te mjere beznačajni Allahu?!"

²²⁵ Objavljeno 20. 12.2015. u listu *El-Kabes*.

²²⁶ Sura En-Nas. Kod Korkuta: *šejtana napasnika*.

²²⁷ Et-Tekvir, 15.

²²⁸ El-Mu'minun, 97-98.

Tada se moraju zatvoriti vrata šejtanu, mora se što više učiti Kur'an i ugledati se na svoga poslanika Muhammeda, a.s., kojem je umro sin jedinac Ibrahim, pa on nije očajavao niti mu je iman oslabio. Oči su plakale, srce je tugovalo, ali nije rekao ništa s čim njegov Gospodar nije zadovoljan, kako to znamo iz poznatog hadisa o tome.

Brate koji si na iskušenju, sjeti se da je na većem bio Ibrahim, a.s., iako je on Allahov prijatelj i Otac vjerovjesnika. Njegov Gospodar mu je naredio da žrtvuje svoga sina, pa su mu se odmah, smirena i zadovoljna srca, odazvali i on i sin. Sin je Allahova blagodati i on je može uskratiti u bilo koje doba, nije ni moj, ni tvoj, niti ičiji posjed osim Allahov.

To su značenja i smislovi koje trebaš prizvati u svijest i njima se oduprijeti šejtanovim nagovaranjima, jer te on ne želi napustiti dok ti, ne daj Bože, ne zajamči džehennemsku vatru!

Trebaš mu odgovoriti suprotno od onoga što očekuje, tako da te, plamteći od srdžbe, napusti, a da ti, umjesto vatre, bude zajamčen, uz Allahovo odobrenje, dvorac u Džennetu, jer te Allah vidio strpljivog i Njemu predanog, kako Ga mnogo spominješ, ne bi li bio zadovoljan tobom.

Bože, učini da šejtan koji u napast dovodi izgubi nadu da će to kod nas uspjeti. Učvrsti naša srca u onome s čim si od nas zadovoljan. Olakšaj nam da prilikom smrti barem srcem izgovorimo šehadet.

UTJECAJ ZNANJA O VJERI NA ZAŠTITU BOLESNIKA OD ISKUŠENJA I LOŠIH MISLI

Uzvišeni Allah veli: *Kada saznaju za nešto važno, a tiče se sigurnosti ili opasnosti, oni to razglase. A da se oni s tim obrate Poslaniku ili predstavnicima svojim, saznali bi od njih ono što žele saznati. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, i vi biste, osim malo vas, sigurno, šejtana slijedili.*²²⁹

Uzvišeni Allah naređuje da se u vremenima kušnji obratimo onima koji posjeduju znanje i razumijevanje, jer je jedno od najvećih šejtanovih lukavstava da onima koji slijede svoje strasti i zastranjuju uljepša njihove prohtjeve i da im u glave ubaci pogrešno razumijevanje vjere, a odbije ih od obraćanja učenima, kako ih oni ne bi uputili ka onome što je ispravno. Uzvišeni Allah veli: *I ne povodi se za strašću da te ne odvede s Allahova puta.*²³⁰

Šejtanova došaptavanja samo trebaju kod bolesnika ojačati ustrajnost i vjerovanje u Uzvišenog Allaha

Vjernik biva iskušavan šejtanovim došaptavanjima i lošim mislima nevjerovanja, od kojih osjeća tjeskobu u grudima, kako su to rekli ashabi: “Božiji Poslaniče, neko od nas u sebi osjeća nešto zbog čega bi mu bilo draže da padne sa neba na zemlju nego da ga izgovori?” On im je rekao: “To (što mu se uspijevate oduprijeti) je jasan dokaz vjerovanja.” U drugoj predaji kaže: “Hvala Allahu koji je njegove (šejtanove) spletke sveo na došaptavanja.”

Što čovjek ima više volje i želje da zna i da ibadet čini i što je više u stanju da to čini, Allah ga više štiti od šejtana i daruje mu više načina da mu se odupre.

²²⁹ En-Nisa', 83.

²³⁰ Sad, 26.

Kada je čovjek bolestan, onda je u lošem fizičkom stanju, to je obično praćeno i opadanjem duha i morala, pa je podložniji utjecajima tih šejtanskih došaptavanja. Šejtan mu sugerira da se na različite, često nedozvoljene i vjeri strane načine može izliječiti. Također mu omili da se žali i izražava nezadovoljstvo Allahovim određenjem. Takvim mislima šejtan želi ožalostiti čovjeka, zabrinuti ga i u očaj dovesti. Šejtan je, poznato je, od pradavnih vremena čovjekov neprijatelj. Zakleo se da će zavoditi Adema, a.s., i njegovo potomstvo, pa čini sve što je u stanju da ih zavede sa pravog puta. Da li se zadovoljava time? Ne, tako mi Allaha. Njegovo neprijateljstvo je zasnovano na mržnji i zavisti. Allah, dž.š., nas posjećuje na Iblisove riječi: *Zar da se poklonim onome koga si Ti od ilovače stvorio?*²³¹ Neprijateljstvo je, dakle, staro i ukorijenjeno, cilj je jasan, a šejtan ima svoje načine i metode zavodjenja i dovođenja u zabludu.

Neki načini na koje šejtan slabi čovjekovu volju:

- napuštanje i zanemarivanje namaza i nespominjanje Allaha, dž.š.,
- došaptavanja i smarajuće misli,
- nesanica, očaj i noćne more,
- ustezanje od jela, iako je ono važno za liječenje,
- psihički i tjelesni umor,
- ustrajavanje u grijешenju,
- gubljenje nade u Allahovu milost,
- obraćanje sihirbazima i šarlatanima,
- činjenje grijешenja privlačnim i olakšavanje bolesniku da skrene u zabludu i tako oslabi svoju vezu sa Uzvišenim Allahom.

Nekim bolesnicima šejtan pristupa na ove načine, iscrpljujući njihovu psihičku, tjelesnu i imansku snagu, pa oni gube imanski i duhovni imunitet. Tada ih šejtan pokušava nadvladati i diktirati im ono što želi. Neki mu udovolje, a Allah sačuva koga hoće. Ko padne u šejtanove zamke, on ovlada njegovom voljom, psihički ga porazi i otežava mu liječenje i pogoršava stanje. Neka nas i vas Allah sačuva i skrivenih i očitih iskušanja.

²³¹ El-Isra', 61.

Istinski musliman se odlikuje snagom volje, jer zna da je Allahova volja iznad volje sihirbaza, šejtana i džina, jer Uzvišeni veli: *A vi ćete htjeti samo ono što Allah hoće – Allah, uistinu, sve zna i mudar je.*²³² Musliman mora tražiti načine koji će mu pomoći da se ne preda šejtanovoj volji i da ne čeka da se pomiri i privikne na iskušenje. Onaj koga nešto zadesi može svoju volju ojačati na sljedeće načine, a porodica bolesnikova treba na njih obratiti pažnju i pomoći mu u tome:

- Tesbih (izgovaranje riječi *Subhanallah*), tehlil (*La ilahe illallah*), istigfar i zikr (spominjanje Allaha, dž.š.) i ustrajavanje u tome sve dok ne prestanu došaptavanja.
- Bogobožnost i činjenje što više djela pokornosti, a udaljšavanje od grijeha. Uzvišeni veli: *A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći.*²³³ Također veli: *A onome ko se Allaha boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim.*²³⁴

Ibnu-l-Kajjim u djelu *Et-Tibbunnebevi (Poslanikova medicina)* navodi: “Među najvećim lijekovima bolesti su činjenje dobra, zikr, dova, skrušeno obraćanje Allahu i pokajanje. Ove stvari imaju utjecaj na odbijanje bolesti i izlječenje više od prirodnih lijekova, ali zavisno od duševne spremnosti i uvjerenosti u njihovu korisnost.”

Brate bolesniče, glede toga ti savjetujem:

- Obznani pobunu i neposluh šejtanu, koji ti pokušava nametnuti psihičke, mentalne i emotivne spone.
- Ne boj se sihira i opsjednutosti. Zabavi se onim što će učiniti da zaboraviš na bolest: učenjem Kur’ana, prisustvom predavanjima, halkama zikra, posjećivanjem rodbine, čitanjem korisnih knjiga itd.
- Budi hrabar i suoči se sa šejtanovim izazovom. To možeš postići samo strpljenjem, trudom i mudrim pristupom dešavanjima.

Neki bolesnici misle da će biti izlječeni samo rukjom tog i tog šejha, pa se vezuju za tog slabašnog insana. Takvi se moraju pokajati Allahu i imati pozitivno mišljenje o Njemu. Jedini istinski Lječitelj je Allah. On je poslao nedaću i On je, kada htjedne, može otkloniti. Šejh koji liječi ne liječi nikoga, niti ima tu moć, već uči Allahovu Knjigu sa vjerom i uvjerenjem, jer Uzvišeni veli: *Mi objavljujemo u Kur’anu ono što je lijek i milost vjernicima.*²³⁵ Koliko puta smo čuli da je šejh taj i

²³² El-Insan (Ed-Dehr), 30.

²³³ Et-Talak, 2.

²³⁴ Et-Talak, 4.

²³⁵ El-Isra’, 82.

taj u bolesničkoj postelji, jer ga je spopala neka bolest ili je u bolnici, a do jučer je liječio bolesne! Ako je liječenje u njegovoj ruci, zašto ne izliječi sebe? Ovo ne znači da ne treba tražiti ni od koga da uči rukju. Majka vjernika, hazreti Aiša, učila je rukju Poslaniku, za vrijeme bolesti u kojoj je umro, stavljajući njegovu ruku (na bolno mjesto). Postoje situacije u kojima je neophodno tražiti pomoć dobrih iiskusnih, nakon traženja pomoći od Uzvišenog Allaha.

Od Mu'aza b. Džebela se prenosi da je Božiji Poslanik rekao: "Šejtan je ljudski vuk, poput vuka koji napada brave, koji uzima udaljenu i odvojenu (od stada). Čuvajte se klanaca (izdvojenih mjesta, izdvajanja), a držite se džemata i većine ljudi i džamije."²³⁶

Ova tema zaslužuje širi tretman, za koji nije dovoljno ovih nekoliko stranica. Onaj ko posjeduje vjersko znanje pribjeći će svemu s čime je Allah zadovoljan kako bi nadvladao bolest i što mu daje strpljenje da iskušenje podnese srca zadovoljna Allahovom odredbom. On neće izgubiti i upropastiti svoju vjeru niti slijediti šejtana koji ga odvodi sa pravog puta, već će zaslužiti veliku nagradu koju mu Allah obećava.

Zahvaljujem Allahu koji nam je darovao sina koji je bio zadovoljan Božijom odredbom. Nastojao se liječiti različitim dostupnim i vjerom odobrenim načinima. Nije se srdio i gubio nadu u Allahovu milost. Vjerovao je da je ljudski život u Allahovoj ruci. Šejtan nije uspio stići do srca moga sina i zavesti ga od onoga čime je Allah zadovoljan. Stoga će, ako Bog da, za svoj sabur biti nagrađen oprostom i lijepom nagradom.

Bože, primi ga kod sebe i nastani ga u najvišem Firdevsu. Napoji ga iz ruke Tvoga Miljenika i Odabranika, iz rijeke Kevser, napitkom nakon kojeg neće ožednjeti. Za nevolju koju podnosimo, nagradi nas time da se s njim susretnemo u Kući zahvalnosti.

²³⁶ Bilježi Ahmed (22107).

OBAVIJEST O ISTINSKOM ROĐENJU U TELEFONSKOJ PORUCI²³⁷

Ovo je za mene posebna poruka, jer sadrži obavijest o smrti, koju ja smatram istinskom obaviješću o novom rođenju, jer vodi u Kuću zahvalnosti, Allahovom dobrotom i milošću i po Njegovom obećanju.

Priča počinje u rano jutro, 27. septembra 2014. godine, kada je preselila čista duša dragog Abdullaha, neka mu se Allah smiluje.

Mi članovi njegove porodice smo svu noć bdjeli s njim u njegovim posljednjim trenucima. Skoro da su naše duše izašle od žalosti za njim i njegovom mladošću. Hvaljen neka je Allah u svakoj situaciji.

Kada se dogodilo ono što je Allah odredio, a nema toga ko će odvratiti ono što On odredi, tražio sam od članova porodice da nikoga ne obavještavaju o njegovoj smrti dok ne napišem poruku dostojnu njegovog položaja među nama, a da ne bude samo tradicionalna poruka koja prenosi vijest o njegovoj smrti, jer je Abdullah za nas bio nešto posebno.

On zaslužuje posmrtnicu (nekrolog, čitulju) koja priliči njemu i tome koliko nam on znači. Izdvojio sam se nekoliko minuta u čekaonici da zapišem ono što mi je Allah omogućio i da spontano izrazim svoja i naša osjećanja. Poruku sam poslao svom najstarijem bratu Nasiru, da on obavijesti ostalu rodbinu i prijatelje. Nisam očekivao da će se ona za nekoliko sati proširiti na sve strane sredstvima društvenog komuniciranja. Uzvišeni Allah zna da je bila spontana i namijenjena porodici i nije imala namjeru da se ovako raširi. Njena posebnost je izvirala iz posebnosti našeg miljenika Abdullaha.

²³⁷ Objavljeno 6.12.2015. u listu *El-Kabes*.

U nastavku slijedi tekst poruke koju sam uputio nakon smrti, a koju smatram istinskom obaviješću o rođenju.

Hvaljen neka je Allah što je odabrao Abdullaha da njegovim roditeljima sagradi kuću u Džennetu po imenu Kuća zahvalnosti, kako nam naš Gospodar obećava jezikom svoga Poslanika, a.s.

Od Ebu Sinana se prenosi da je rekao: "Ukopao sam svoga sina Sinana, a Ebu Talha el-Havlani je sjedio na rubu kabura. Kada sam htio otići, uzeo me za ruku i rekao: 'Hoćeš li da te obradujem, Sinanov oče?'

Rekoh: 'Svakako', a on reče: 'Pričao mi je Dahhak b. Abdurrahman, od Ebu Musa el-Eš'arija, a on od Poslanika da je rekao:

'Kada čovjeku umre dijete, Uzvišeni Allah upita meleke: 'Jeste li uzeli dijete Moga roba?' Oni odgovore: 'Jesmo.' On upita: 'Jeste li uzeli plod njegovog srca?' Oni odgovore: 'Jesmo.' Zatim ponovo upita: 'Šta je rekao Moj rob?' Oni odgovore: 'Pohvalio te i rekao da smo svi Allahovi i Njemu se vraćamo.' A On kaže: 'Sagradite Mome robu kuću u Džennetu i nazovite je Kućom zahvalnosti.'"²³⁸

Ja sam ubijeden, jer imam pozitivno mišljenje o svome Gospodaru, da će mene i njegovu majku tamo ugostiti, po Allahovom obećanju, milosti i dobroti, a mi ćemo ugostiti sve naše i Abdullahove prijatelje koji su usrdno činili dove za njega i obasipali nas iskrenim osjećajima. Obećavamo im da ih nećemo zaboraviti na tom obećanom susretu u tom osvjedočenom domu.

Uzvišeni Allah ga je, a i nas s njim, počastio time, po vašem kuvajtskom vremenu u 5 uvečer, u subotu, 3. od 10 blagoslovljenih dana mjeseca zu-l-hidžeta.

Želim te obradovati, bez nizanjanja detalja, da je Abdullahu u svim fazama bolesti i liječenja pružena maksimalna podrška i olakšanje bez premca, prilična njegovoj divnoj ličnosti, koju svi znate. Imao je patnje samo u mjeri koju je Milostivi svojom dobrotom odredio da mu okaje grijeha i podigne stepene.

Hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova.

Hvaljen neka je Allah u svakoj situaciji.

Hvaljen neka je Allah, samo On je hvaljen i kada nam nešto nije drago.

Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo!

²³⁸ Bilježi Tirmizi (1021). Albani ga ocjenjuje kao dobar. U prethodnom dijelu knjige navođene su različite predaje hadisa.

ILI DOBROG RODITELJA KOJI ZA NJEGA ČINI DOVU!²³⁹

Čitalac će možda u početku biti zbunjen i pomisliti da je u naslovu očita jezička pogreška i da je riječ dijete zamijenjena riječju roditelj. Nije tako! Svjesno sam napisao kako stoji u naslovu, a detaljnije ću opisati šta me na to potaklo.

Kada je umro moj dragi Abdullah, neka mu se Allah smiluje, čeznuo sam da mu i nakon smrti činim dobro, kao znak vjernosti i ljubavi. Kada god bih počeo razmišljati o tome, prisjećao sam se Poslanikovog hadisa: “Kada čovjek umre, njegova djela se prekidaju, osim troje: trajne sadake, znanja kojim se koristi ili dobrog djeteta koje dovu čini za njega.”²⁴⁰

Govorio sam u sebi: “Subhanallah! A šta sa roditeljem čije dijete umre? Daje li islam njemu šansu da čini dobročinstvo svome umrlom djetetu, kako mu se ne bi prekinula dunjalučka dobra djela, kao što je daje djetetu da čini dobročinstvo za roditelja?”

Uzvišeni Allah je Samilosni i Milostivi, a također i Pravedni. Ne bi bilo logično da zakine oca koji je za života izgubio sina i da ga ostavi bez mogućnosti da učini bilo šta za svoga sina što bi mu ublažilo bol i da nastoji povećati njegova dobra djela, kao što to može činiti dobro dijete za svoga umrlog oca.

Allah je pravedan i cilj njegovog slanja poslanika sa jasnim dokazima je ostvarenje pravde, o čemu Uzvišeni veli: *Mi smo izaslanike naše s jasnim dokazima slali i po njima knjige i terazije objavljivali, da bi ljudi pravedno postupali.*²⁴¹ Nije pravedno praviti razliku među dobrim djetetom kojem umre roditelj i dobrim roditeljem

²³⁹ Djelimično objavljeno 14.12.2014. u listu *El-Kabes*.

²⁴⁰ Bilježi Muslim, u Poglavlju o nagradi koju čovjek dobija i nakon svoje smrti (1631).

²⁴¹ El-Hadid, 25.

kojem umre dijete. Izvjesno je, stoga, da Uzvišeni otvara vrata i dobrom roditelju, kao što ih je otvorio i dobrom djetetu, jer On ne čini ni koliko trunku nepravde.

Na ova razmišljanja su me još više podsjećali pozivi i posjete nekih prijatelja moga sina. Osjećao sam potrebu da im ukažem počast, ukazujući je tako i svome sinu. Želio sam sjediti s njima kako bih osjetio blizinu svoga sina, kojeg sam vidio u njima. Tako mi je u svijest dolazio i hadis: “Jedno od najboljih dobročinstava je da čovjek održava veze s onima koje je njegov roditelj volio, nakon što on ode (sa ovog svijeta).”²⁴²

Slično prenosi i ashab Malik b. Rebi’a es-Sa’idi: “Dok smo sjedili kod Božijeg Poslanika, došao mu je čovjek iz plemena Benu Seleme i rekao: “Božiji Poslaniče, Je li ostalo ikakvo dobročinstvo koje mogu činiti prema roditeljima nakon njihove smrti?” On reče: “Da: činiti dovu za njih, tražiti oprost za njih, ispuniti ono što su se obavezali (njihovu oporuku, vasijet), održavati vezu sa rodbinom koja se ne bi održavala bez njih i ukazivati počast njihovim prijateljima.”²⁴³

Šta je sa očevim održavanjem veze s onima koje je volio njegov umrli sin i ukazivanjem počasti njegovim prijateljima?

Tragao sam za odgovorom koji će učiniti spokojnim mene i one koji su u sličnoj situaciji i koji se nadaju Allahovoj milosti. Našao sam da je islam veličanstvena vjera milosti. Vidio sam radosne nagovještaje koji ne ostavljaju uciviljenog roditelja da zbunjeno žali. Neki od njih su:

1. Dova roditelja za dijete se uslišava, svejedno bilo ono živo ili mrtvo, shodno hadisu: “Tri dove su uslišane, nema sumnje: dova onoga kome je učinjena nepravda, dova musafira (putnika) i dova roditelja za dijete.”²⁴⁴ Dova roditelja za dijete ovdje nije uvjetovana da dijete bude živo, pa je tim preče da se odnosi i na to kada ono ode na susret sa svojim Gospodarem i roditelj iz dna srca moli za njegov, uplakanih očiju i ponizno, moleći da mu Allah oprost i nastani ga u Džennetu i da ga oženi džennetskim hurijama, kao nadoknadu za to što ga je smrt omela da se oženi na ovome svijetu.

²⁴² Bilježi Muslim (2552) i Buhari u djelu *El-Edebu-l-mufred* (3664).

²⁴³ Bilježe Ebu Davud (5142) i Ahmed (3664).

²⁴⁴ Bilježi Ibn Madže. Albani ga ocjenjuje kao vjerodostojan. Postoje drugi vjerodostojni hadisi istog značenja, poput Poslanikovih riječi: “Tri dove se ne odbijaju: dova roditelja, dova postača i dova musafira.” (Bejheki, 3/345) i riječi: “Tri dove su uslišane: roditeljeva, onoga kome je učinjena nepravda i musafirova.” (Ebu Davud, 1536; Albani ga ocjenjuje kao vjerodostojan).

2. Dova koja koristi umrlom nije ograničena samo na dovu dobrog roditelja, već obuhvata sve muslimane. Dokaz za to je kur'anska dova kojom je pohvalno moliti za svu braću muslimane koji su nam prethodili u vjeri: *Oni koji poslije njih dolaze – govore: “Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i milostiv!”*²⁴⁵

Sam pojam dobrog djeteta obuhvata i sina i kćerku, ako i svakoga ko voli umrlu osobu, makar to bio njegov roditelj ili rođak. Šejh Abdulaziz b. Baz smatra da umrlom roditelju koristi dova dobrog djeteta, kao što mu koristi i dova svih muslimana i kada za njega mole njegova braća ili daju sadaku to će mu koristiti.²⁴⁶

Izdvajanje dobrog djeteta, uprkos tome što se prima dova svakog dobrog muslimana, bez obzira na rodbinsku ili drugu povezanost, imam Es-Subki tumači: “Cilj ograničavanja na dijete, iako i dova drugoga koristi, jeste da se dijete podstakne na dovu, kako ga ovaj svijet ne bi odvratio da to čini, jer on ima veću obavezu od bilo koga drugog da čini dovu za svog roditelja.”²⁴⁷

4. Dobročinstvo čovjeka prema svome bratu je nešto što vjera naređuje i nije ispravno zadržati se na doslovnom smislu nekih tekstova, ne ulazeći u njihove intencije, već ih treba tumačiti drugim tekstovima. Naprimjer, kada čitamo hadis koji prenosi Muslim: “Jedno od najboljih dobročinstava je da čovjek održava veze sa onima koje je njegov roditelj volio, nakon što on ode (sa ovog svijeta)”, ne trebamo shvatiti da se dobročinstvo ovdje svodi samo na dijete. Šta je, naprimjer, sa dobročinstvom muža prema onima koje je voljela njegova supruga. Pogledajte kako je Poslanik, a.s., postupao sa prijateljicama njegove supruge hazreti Hatidže, kako ih je poštovao, u znak vjernosti i zahvalnosti prema njoj. Od hazreti Aiše se prenosi: “Nisam bila ljubomorna ni na jednu od Poslanikovih supruga koliko na Hatidžu, a nikad je nisam vidjela. Međutim, mnogo ju je spominjao. Ponekad bi zaklao ovcu i isjekao na dijelove i poslao Hatidžinim prijateljicama. Rekla bih mu: ‘Kao da na dunjaluku nije bilo nikog osim Hatidže!’ On bi rekao: ‘Ona je bila takva i takva (nabrajao bi njene vrline), a s njom sam imao djecu.’”²⁴⁸

²⁴⁵ El-Hašr, 5.

²⁴⁶ Zvanična web-stranica: <http://www.binbaz.org.sa/mat/113832> (Data adresa ne postoji, ali se sličan odgovor može pronaći npr. na: <https://www.binbaz.org.sa/noor/5318> - op. prev.)

²⁴⁷ Et-Tenvir, *Šerhu-l-Džami' issagir*, II, str. 208.

²⁴⁸ Bilježe Buhari (3818), Tirmizi (3875) i Ahmed (26379).

Ako ovako stoje stvari sa dobročinstvom muža prema supruzi, kako je tek sa dobročinstvom roditelja prema djetetu?! Širom su mu otvorena vrata da održava veze sa prijateljima svoga sina, uprkos razlici u godinama. Najmanji zajednički imenitelj među njima je da im se razgovor kreće oko vrlina rahmetlije i uspomena na njega i planiranja dobrotvornih projekata za koje će svi donirati.

5. Pravo roditelja da mu dijete nakon njega čini dovu je zaštićeno. Kome dijete umre ranije i on izgubi priliku da mu ono čini dovu nakon njega, Uzvišeni Allah ga, zbog strpljenja, zahvalnosti i predanosti Njemu, obveseljava Kućom zahvalnosti u Džennetu, kako smo to ranije vidjeli.

Hvala Allahu na blagodati islama: šehidskoj smrti djeteta i Kući zahvalnosti za roditelje u Džennetu.

OTKRIĆE BOGATSTVA: JA SAM MILIJARDER!²⁴⁹

Ljudi se obično svrstavaju u bogataše ili siromahe na osnovu svog finansijskog stanja i salda u banci. Jedan američki časopis nam svake godine nudi rang-listu najvećih bogataša u svijetu, dajući pregled njihovog bogatstva, što privlači pažnju ljudi i budi im snove.

Materijalno bogatstvo je jedan od osnovnih ljudskih snova. Većina sanja da zatvori oči, da ih otvori i vidi da je stekao riznice zlata i srebra. To je san koji koriste neke organizacije, pa organiziraju različite igre na sreću, čijim učesnicima obećavaju ogromne svote.

Ta crta čovjekove ličnosti nije ništa strano, jer i Poslanik, a.s., veli: “Kada bi sin Ademov imao dolinu zlata, volio bi da ima i drugu. Usta mu može napuniti samo prašina (tj. smrt i odlazak pod zemlju). A Allah će oprostiti onome ko se pokaje.”²⁵⁰

Većina ljudskih svađa i sukoba vrti se oko imetka i različitih materijalnih bogatstava. Čak su i mnogi ratovi među državama u prošlosti i sadašnjosti rezultat pohlepe za bogatstvima drugih naroda i nastojanja da se kontroliraju njihovi resursi.

Smrt i bolest moga sina Abdullaha otkrile su da sam ja, ustvari, dobio glavni zgoditak, mada se on nije sastojao od prolazne imovine, već, hvala Allahu, od silne ljubavi hiljada ljudi iz čitavog islamskog svijeta. Neki od njih su činili dovu mome sinu da ozdravi i da mu se Allah smiluje, neki su to preveli u izdvajanje sadake iz svoga imetka i vremena. Neki su za njega obavili hadž. Neki su mi slali poruke, od kojih su me u jednim podsticali na sabur, zahvalnost i predavanje Allahu, dž.š., u drugima mi slali ajete i hadise koje treba učiti bolesnome, a u trećima predlagali

²⁴⁹ Djelimično objavljeno 15.2.2015. u listu *El-Kabes*.

²⁵⁰ Hadis muttefek alejhi, bilježe Buhari (6436) i Muslim (1048).

učenje određenih ajeta za koje su smatrali da pomažu u liječenju od tumora, od kojeg je moj sin kasnije umro.

Neki od njih su činili dovu mahsuz za mene, moga sina, pa čak i čitavu porodicu, iako ih prethodno nismo poznavali. Jednostavno su od svojih čuli za nas, pa su za nas iskreno, kako su nam kazivali njihovi, činili dovu, Allaha radi.

Nisu tu bile samo poruke koje su stizale na telefon, to se proširilo i na različita sredstva informiranja i društvene mreže, koje su prenijele da je Abdullah ozbiljno bolestan i poticale ljude da čine dovu da ozdravi, a kada je umro da mu se Allah smiluje i da mu oprost. Sve je to bilo bez moga traženja i, u to doba, u većini slučajeva, bez moga znanja.

O Bože! To je istinska sreća, kojoj druga ravna nije, da osjetiš iskrenu i pozitivnu ljubav svih tih ljudi prema tebi, koji ne očekuju da ih nagradiš ili im zahvališ. Kod većine je vladalo mišljenje da za to nećeš ni saznati, s obzirom na to da si zabavljen nevoljom i procesom liječenja, potom smrću, poslovima oko dženaze, primanja onih koji izražavaju saučešće i da ti je srce zaokupljeno gubitkom voljene osobe.

Molim Uzvišenog Allaha da sve to bude plod lijepog i iskrenog postupanja sa ljudima i da bude radi Njega, jer je “vjera ophođenje”, kako to kaže poznata izreka, koja sažima brojne kur’anske ajete i hadise koji podstiču na lijepo ophođenje. Tako Uzvišeni veli: *Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje.*²⁵¹ Božiji Poslanik veli: “... i sa ljudima lijepo postupaj.”²⁵²

Također molim Uzvišenog da to kod Sebe upiše kao svjedočenje koje će mi biti stavljeno na vagu dobrih djela i osigurati mi boravak u Džennetu. Od Ebu-l-Esveda ed-Du’elija se prenosi da je rekao: “Došao sam u Medinu dok je u njoj vladala bolest. Sjeo sam kod Omera b. el-Hattaba. Prolazila je dženaza pa su se o umrlom pohvalno izrazili, a Omer je rekao: “Obavezan je.” Potom je prošla druga, pa su se i o tom umrlom pohvalno izrazili, a Omer rekao: “Obavezan je.” Prošla je i treća, pa su se o umrlom ružno izrazili, a Omer je rekao: “Obavezan je.” Ebu-l-Esved kaže: “Rekao sam: ‘Šta je obavezno, vladaru pravovjernih?’” On reče: “Rekao sam kao što je rekao Božiji Poslanik: “Kojem god muslimanu četverica posvjedoče da je dobar,

²⁵¹ En-Nahl, 90.

²⁵² Dio hadisa koji bilježe Ahmed (21354) i Tirmizi (1987).

Allah će ga uvesti u Džennet.” Mi rekosmo: “I trojica?” On reče: “I trojica.” Rekosmo: “I dvojica?” On reče: “I dvojica.” Nismo ga pitali za jednog.”²⁵³

Izuzetno sam zahvalan svima koji su mi pružili podršku u ovom iskušenju, koje se na kraju doimalo kao Allahov dar, jer mi je dalo do znanja koliko neprocjenjivo bogatstvo sam stekao, bogatstvo ljudske ljubavi, za koje se nadam da je izraz Allahove ljubavi, jer, kad On zavoli nekog roba, dadne da ljubav prema njemu bude i u srcima ljudi.

U Poslanikovom hadisu stoji: “Kada Allah zavoli nekog roba, zovne Džibrila: ‘Uzvišeni voli tog i tog, voli ga i ti’, pa ga on zavoli i proglasi među žiteljima neba: ‘Allah voli tog i tog, volite ga i vi.’ Žitelji neba ga zavole, pa to bude prihvaćeno i na Zemlji.”²⁵⁴

Vrijednost ljudske ljubavi koja izvire iz srca jeste u tome što je ona možda izraz ljubavi Gospodara ljudi. To je najuzvišenija ljubav i vječito i nepresušno bogatstvo, kojem nije ravno nikakvo dunjalučko.

Stoga sam ja, neka je hvala Allahu, na dunjaluku milijarder. Priželjkujem da to bude pokazatelj da ću biti bogat i na ahiretu.

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

²⁵³ Bilježi Buhari (1368).

²⁵⁴ Muttefek alejh hadis, bilježe Buhari (3209) i Muslim (2637).

ZNACI DA JE RAHMETLI ABDULLAH PRIHVAĆEN KOD ALLAHA, DŽ.Š.²⁵⁵

Milost je u Božijoj ruci.

On njome obveseljava svoje robove.

U izobilju je daruje svim stvorenjima, među njima i ljudima i životinjama.

Sve te milosti ne prelaze stoti dio milosti Uzvišenog Allaha.

Prihvatanje djela Njegovih robova je dio te neizmjerne milosti, koja, kako je Uzvišeni Allah opisuje, obuhvata sve.

U to sve spadaju i ljudi, i džini, i životinje, i neživa priroda.

Uzvišeni ponekad obveseljava svoje robove znacima da im je nešto prihvaćeno (kabal) kod Njega, što ukazuje na Njegovo zadovoljstvo i podršku.

Slijede neki znaci prihvaćenosti, za koje pretpostavljam da su se stekli, Allahovom dobrotom, kod Abdullaha, neka mu se Allah smiluje i neka ga obaspe svojom neizmjernom milošću.

Prvo: Mnoštvo dova za njega od prijatelja i drugih ljudi

Pažnju mi je privuklo mnoštvo dova upućivanih za Abdullaha za vrijeme njegove bolesti i nakon smrti.

Prirodno je da za njega dovu čine oni koji ga poznaju: porodica, prijatelji i drugovi. Međutim, pažnju posebno privlači dova mnogih koje ne poznajemo, a koja potječe iz njihove dobrote, ljubavi prema ljudima i želje da učine dobro, osjećaja saučestvovanja u brizi, iako ne poznaju ni Abdullaha niti ikoga od njegove porodice. Tom emotivnom podrškom željeli su steći nagradu, ali je ona izvirala iz njihove

²⁵⁵ Objavljeno u listu *El-Kabes* u tri nastavka: 11, 12. i 14. oktobra 2015.

čiste nutrine. Na društvenim mrežama je mojoj supruzi i meni te drugim članovima porodice i prijateljima stizalo mnoštvo poruka. Zbog tog mnoštva, nisam bio u stanju odgovoriti na sve njih a i zbog zauzetosti liječenjem dragog sina, kasnije i njegovom smrću te od svih očekujem da mi ne zamjere i da cijene moje okolnosti.

Hvala Allahu, Gospodar u svjetova. Uvjeren sam da ih moj Gospodar, Samilostni, Milostivi, neizmjereno Darežljivi neće odbiti razočarane. Možda jedna iskrena dova od jednoga ili jedne od njih bude uslišana i bude dovoljna svima, ako Bog da.

Drugo: Mnoštvo sadake u njegovo ime

Uz zahvalu Allahu i uz Njegovu podršku, za vrijeme Abdullahove bolesti i nakon njegove smrti steklo se mnogo toga što priksrbljuje milost i izlječenje, a u skladu sa ranije spomenutim hadisom: “Liječite svoje bolesne sadakom.”

Nije uputno spominjati pojedinosti i imena, kako se ne bi narušila nagrada i nijet onih koji su davali sadaku, ali insana raduje mnoštvo sadake, iako se u konačnici zbilo ono što je Allah odredio.

Događa se ono što Allah odredi. Nama i onima koji su davali sadaku dovoljno je da smo ulagali napore i poduzimali određene mjere, da smo se nastojali približiti Allahu i pokazati dobru namjeru u stvarnom svijetu, kako bi to bilo od koristi siromašnima i onima u potrebnim.

Nadati se da mu je nagrada za te sadake pohranjena kod Uzvišenog Allaha, jer su za njega namijenjene.

Treće: Osam za njega obavljenih hadžova

Allahova milost i podrška je da mu je odabrao da umre 3. zu-l-hidžeta, a bude ukopan 7. zbog transporta njegovog tijela iz SAD i procedura u vezi s tim. Hadžije su već bile krenule prema Allahovoj Kući, tako da je, hvala Allahu, bilo olakšano da dragom Abdullahu daju najbolji i najobilniji dar, jer je osam muškaraca i žena za njega obavilo hadž, a da to mi nismo od njih tražili. Nismo za to čak ni znali dok se nisu vratili. Možda su još neki obavili hadž a da nas nisu obavijestili.

Interesantno je da su se mnogi od onih koji su saznali tužnu vijest, a otputovali su na hadž, izvinili zbog nemogućnosti da prisustvuju ukopu ili da lično izraze saučešće. Zahvaljivao sam im i govorio, bez oklijevanja: “Neka vas Allah blagoslovi. Šta je korisnije mom dragom: dova sedmog dana zu-l-hidžeta na mezarju

Es-Sulejbihat u Kuvajtu ili devetog dana na Arefatu?” Neuporediva je njihova vrijednost i posebnost. Kako su me samo obradovale neke hadžije kada su mi rekli da je čitava hadžska ekspedicija činila dovu za njega. Na tome sam im zahvalan, molim Allaha da od njih primi i da ih nagradi.

Možda ih je na to, uz njihovu ljubav, vjernost i želju za činjenjem dobra, iako nisu znali Abdullaha, podstakla svijest da je on jedini sin među kćerkama, da je tek diplomirao, da je bio u cvijetu mladosti, da je bio uzornog ponašanja, što su svi oko njega, hvala Allahu, znali, tako da ne pretjerujem kada to kažem.

Četvrto: Zadovoljstvo Allahovom odredbom

Rahmetli Abdullah je izuzetno prihvatao bolest, što je privlačilo pažnju. Možda je i to znak da je, ako Bog da, prihvaćen kod Allaha. Nije se srdio ni žalio na Allahovu odredbu kada je saznao da je obolio od teške bolesti na jednom od najtežih mjesta u tijelu, u dubini mozga. Iako američke bolnice otvoreno pristupaju svim pacijentima, on je njihovu otvorenost u pogledu detalja bolesti i score mogućnosti okončanja njegovog života prihvatio širokogrudno, primio je istinu i stvarnost smireno. Hvala Allahu u svakoj situaciji.

Peto: Liječenje i smrt su se odvijali lahko i jednostavno

Još se prisjećam kako se lahko odvijao proces njegovog liječenja. Između prvog otkrića njegove bolesti i prijema kod specijaliste u Univerzitetnoj bolnici u San Francisku prošla je jedna sedmica, što je relativno najkraći rok. Olakšalo nam je i to što su njegovi ljekari specijalisti u Kuvajtu predložili upravo ovu bolnicu, mimo hiljada drugih u Americi, jer je bila jedna od najvećih medicinskih centara specijaliziranih za hirurgiju moždanih tumora.

Kada su kandidirali tu bolnicu, ljekari nisu znali da su izabrali grad u kojem su njegova rođena sestra i njen muž bili na stomatološkoj postspecijalizaciji. Njih dvoje su tu boravili i poznavali grad, pa su nas poštjednili velikih muka i kretanja od nule u traženju stana, snalaženja u prijevozu do bolnice i nazad. Najvažniji je njihovo ljekarsko iskustvo zbog kojeg komunikacija sa ljekarima bila s lahka i razumljiva do najsitnijih medicinskih detalja. To je, uistinu, veliko olakšanje, da ne govorimo o saradnji medicinskog tima i svih koji su saobraćali sa našim dragim Abdullahom u bolnici i van nje.

Olakšavajuća činjenica je i to što se nije patio niti je patio ikoga od svojih bli-skih. Liječenje sličnih slučajeva često zna potrajati godinama, dok njegova bolest, liječenje i smrt nisu potrajali pet sedmica, iako smo se, po iskustvu ljekara, bili pripremili na duži period.

Takav je bio u svemu, čak i u sitnim životnim detaljima. Bio je oličenje lahkoće. Ko to posmatra, biva ubijeden da je Uzvišeni Allah dao svu tu lahkoću.

LIJEPA SNOVIĐENJA KOJA RADUJU DOBRIM ZAVRŠETKOM

Spokojnim me čine, hvala Allahu, i mnoga snoviđenja različitih osoba, koje su u snu vidjele mog dragog Abdullaha u lijepim uvjetima, uz različite detalje, pa me to navelo da i o tome progovorim u ovoj knjizi, kako bi njen sadržaj bio što korisniji.

Snovi su nešto što Allah daje da čovjek vidi za vrijeme spavanja. Oni koji nagovještavaju nešto radosno su od Allaha, dž.š., a oni koji sadrže nešto ružno su zbrkani snovi.

Božiji Poslanik je nastojao ashabe obavijestiti o nečemu što je vidio u snu i protumačiti im. Govorio je: “Poslije mene neće ostati ništa od vjerovjesništva, ostat će samo dobri snovi.”²⁵⁶

U vjerodostojnom hadisu stoji: “Kada se prikuči vrijeme (nastupanje Sudnjeg dana), san muslimana skoro da neće slagati (većina će se obistinjavati). Najistinitije snove će imati oni koji najistinitije govore. San muslimana je jedan od 45 dijelova vjerovjesništva. Tri su vrste snova: dobri (pozitivni) san je radosni nagovještaj od Allaha, san koji ožalosti je od šejtana, a neki snovi su posljedica onoga što čovjek sam sebi govori (o čemu razmišlja, čime je opterećen). Ako neko od vas usnije nešto što mu nije drago, neka ustane i klanja, i neka ga ne priča ljudima.”²⁵⁷ Očito je da je istinitost sna sama po sebi nešto pozitivno za onoga ko ga usnije, pa je stoga opisan kao vjerovjesništvo, jer navještava nešto nedokučivo što su činili i vjerovjesnici.

Izgleda da je dobri (pozitivni) san na koji se misli onaj koji obveseljava, a ne istiniti san kod kojeg se obistinjuje ono što sadrži, bilo dobro ili loše.

²⁵⁶ Bilježi Ebu Davud (5017).

²⁵⁷ Bilježi Muslim (2263).

Nema sumnje da vjernik biva obradovan pozitivnim snom, ali on na njemu ne treba temeljiti lijenost, nerad i nepoduzimanje mjera od kojih zavisi uspjeh. Mora se truditi i tražiti dobro, a izbjegavati zlo, planirati ostvarenje određenih stvari, uz ubjeđenje u Allaha, dž.š. Ponekad može biti u pitanju pozitivan san, ali ga je narušila greška onoga ko ga tumači. Treba znati da je tumačenje lično mišljenje, koje nekada može biti ispravno a nekada pogrešno. Ono nije izvjesnost, pa se njime ne treba previše zanositi, a Allah najbolje zna. Imam Malik je rekao: “San (treba da) veseli, a ne nanosi štetu (treba prihvatati pozitivne, a ne obraćati pažnju na druge).”

Neka ti se Allah smiluje, Abdullahu, i neka nas obraduje tvojim viđenjem u lijepom stanju u kojem su te vidjeli prijatelji koji su nam prenijeli svoje lijepe snove o tebi.

U komentaru sažetka Buharijevog Sahiha, u tumačenju Poslanikovih riječi: “Kada neko od vas vidi san koji mu je drag, on je od Allaha, neka Ga pohvali”, stoji: “tj. neka mu zahvali, jer je to obveseljavanje nekom blagodati”, “i neka ga priča” onima koje voli i u koje ima povjerenje, jer Ebu Katade prenosi od Božijeg Poslanika: “Ako vidi lijep san, neka se raduje i neka ne obavještava nikoga osim onoga koga voli.”²⁵⁸

Viđenje Božijeg Poslanika, a.s., u snu

Vjerodostojni hadisi upućuju na mogućnost viđenja Božijeg Poslanika u snu. Jedan od njih glasi: “Ko me vidi u snu, vidio je mene, jer se šejtan ne prikazuje u mome liku.”²⁵⁹

Dopuštenost mogućnosti viđenja Uzvišenog Allaha u snu

Šejh Ibn Tejmije veli: “Ponekad čovjek vidi svoga Gospodara u snu i razgovara s njim. To je istina u okvirima sna. Nije dopušteno vjerovati da je Allah onakav kako smo vidjeli u snu, kao što ni drugo što vidimo u snu ne mora biti takvo. Slika koju je vidio mora biti prikladna i slična vjerovanju u Gospodara. Ako je iman kako treba, slika koju vidi i riječi koje čuje će biti u skladu s njim.”²⁶⁰

Ahmed i drugi prenose hadis o Poslanikovom viđenju Gospodara u snu: “Božiji Poslanik izašao je jednog jutra pred ashabe raspoložen, ozarena lica, pa smo rekli: ‘Božiji Poslaniče, vidimo te raspoloženog i ozarenog lica.’ On reče: ‘Kako i ne bi, kada mi je moj Gospodar došao (ukazao se) noćas u najljepšem obliku i rekao:

²⁵⁸ Bilježi Buhari (6994).

²⁵⁹ Bilježi Muslim (2261).

²⁶⁰ *Bejanu telbisi-l-džehmije*, 1/73.

‘Muhammede!’ Rekoh: ‘Odazivam Ti se i slijedim (Tvoje zapovijesti).’ Upitao me: ‘O čemu razgovara višnji svijet?’ ‘Ne znam, Gospodaru moj’, odgovorih.

On to reče dva ili tri puta. Potom među moja pleća stavi Svoj dlan, od kojeg osjetih hladnoću na grudima, pa mi se ukaza sve na nebesima i na zemlji.

Potom je (Poslanik) proučio ajet: *I Mi pokazasmo Ibrahimu carstvo nebesa i Zemlje...*²⁶¹

- Muhammede, o čemu razgovara višnji skup?
- O kefaretima (stvarima koje okajavaju grijehе).
- Šta su kefareti?
- Hodanje prilikom odlaska u džemat, sjedenje u džamiji nakon namaza i potpuno uzimanje abdesta u teškim uvjetima.
- Ko to bude radio, živjet će dobro i umrijeti dobro i bit će (očišćen od grijehа) kao na dan kada ga je majka rodila. U deredže (visoke stepene, tj. ono čime se postižu) spada lijep govor, nazivanje selama, hranjenje i namaz noću dok drugi spavaju.
- Muhammede, kada klanjaš, reci: ‘Bože, molim te (da činim) ono što je lijepo i dobro, da ostavim ono što je ružno, da volim siromahe i da mi oprostiš. Kada htjedneš ljude staviti na kušnju (kazniti ih), usmrti me neiskušanog (nekažnjenog).’²⁶²

Ovdje ćemo stati. Poštovanom čitaocu smo predstavili neke važne detalje u vezi snova, prepuštajući onima koji se žele detaljnije informirati da koriste bogatu tradiciju u islamskoj biblioteci.

²⁶¹ El-En‘am, 75.

²⁶² Bilježe Ahmed (16621) i Tirmizi (3223).

VELIČINA ISLAMA OLIČENA U ŠERIJATSKOJ UTEMELJENOSTI POKLANJANJA SEVAPA ZA DOBRA DJELA UMRLOJ OSOBI²⁶³

Koliko nas je koji smo podbacili u izvršavanju obaveza prema jednom ili oba roditelja, pa želimo nadoknaditi propušteno čineći im dobro nakon njihove smrti!

Koliko nas je kojima je umro neko drag, bilo da se radi o djetetu, prijatelju ili nekome drugom, pa želimo doprinijeti njegovoj dobrobiti na ahiretu, u nastojanju da namirimo nešto što smo propustili za života umrle osobe ili jednostavno želimo za nju učiniti neko dobro!

Naša uzvišena vjera nije ostavila to pitanje netretirano, a i kako bi, kad je on vjera Mudroga, Obaviještenoga i Milostivoga prema svojim robovima, živima i umrlima.

Islam nudi način da čovjek čini dobro svome bratu za života, ophodeći se prema njemu lijepo, čineći mu dovu u odsutnosti, obilazeći ga u bolesti, voleći mu ono što voli sebi, pomažući ga kada je u pravu, a obuzdavajući kada je u zabludi, čineći mu dobro bez prigovaranja i vrijeđanja, podnoseći neugodnosti koje ga od njega zadese i opraštajući mu kada ih se okani. Tu su i drugi nebrojeni načini dobročinstva.

Veličanstveni islam ne oduzima nadu čovjeku koji je vjeran svome umrlom prijatelju, već mu daruje izuzetne prilike da mu čini dobro i doprinese da se njegova dobra djela ne prekinu. Tako ga podstiče da čini dovu za njega, dozvoljava mu da sevap za neka svoja dobra djela pokloni svome umrlom bratu, bio on u rodu s njim ili ne, sve dok je djelo iskreno radi Allaha učinjeno i ispravno sa šerijatske strane.

²⁶³ Djelimično objavljeno 7.12.2014. u listu *El-Kabes*.

Tako Uzvišeni Allah veli: *Oni koji poslije njih dolaze – govore: “Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i milostiv!”*²⁶⁴

Ovaj ajet je dokaz solidarnosti potonjih generacija ummeta prema predašnjim i dokaz obaveze ljubavi prema svim ashabima, cijenjenja njihovog bratstva u vjeri i predvodništva u vjerovanju. On podstiče na činjenje hair-dove za njih i na čišćenje duše od zlobe i zavisti prema bilo kojem vjerniku.

U oba Sahiha se od Ibn Abbasa prenosi: “Neki čovjek je došao Božijem Poslaniku i rekao: ‘Božiji Poslaniče, moja mati je umrla a bila je dužna post. Hoću li ga nadoknaditi za nju?’ On reče: ‘Da, Allahov dug je najpreče nadoknaditi!’”²⁶⁵

Od hazreti Aiše se prenosi: “Božiji Poslanik je rekao: ‘Ko umre, a bude dužan post, za njeg će postiti njegov bližnji.’”²⁶⁶

Od Burejde se prenosi: “Dok sam sjedio kod Božijeg Poslanika, došla mu je neka žena i rekla: ‘Kao sadaku svojoj majci sam dala robinju, a majka je umrla.’ On reče: ‘Dobit ćeš nagradu (za sadaku), a vratit će ti se (robinja) kao naslijeđe.’ Ona reče: ‘Božiji Poslaniče, bila je dužna post, hoću li postiti za nju?’ On reče: ‘Posti za nju.’ Ona reče: ‘Nikada nije obavila hadž.’ On reče: ‘Obavi za nju hadž.’”²⁶⁷

Ibnu-l-Kajjim el-Dževzijje sažeto govori o veličanstvenom pristupu islama ovom pitanju, objašnjavajući da duše umrlih imaju korist od dvije vrste postupaka živih, o kojima su saglasni islamski pravници, hadiski stručnjaci i komentatori Kur’ana. Jedna od njih je ono što je umrli prouzrokovao za života, a druga dova muslimana za njeg, traženje oprosta, sadaka i hadž. Neslaganje postoji oko toga koja mu nagrada stiže: nagrada za dijeljenje ili nagrada za djelo? Po većini, stiže mu nagrada za samo djelo, a po nekim hanefijama, stiže mu nagrada za dijeljenje. Razilaze se glede tjelesnih ibadeta, poput posta, namaza, učenja Kur’ana i zikra.²⁶⁸

Imam El-Karafi dijeli dobročinstva s obzirom na to da li nagrada za njih stiže ili ne stiže drugome na tri vrste.

²⁶⁴ Dr. Vehba Ez-Zuhajli, *Et-Tefsiru-l-munir fi-l-‘akideti veššeri’ati ve-l-menhedž*, Damask, Daru-l-fikri-l-mu’asir, 2. izd., 1418. god. po H., str. 85. Ajet je 10. iz sure El-Hašr.

²⁶⁵ Bilježe Buhari (1953) i Muslim (1148).

²⁶⁶ Bilježe Buhari (1952) i Muslim (1147).

²⁶⁷ Bilježe Buhari (1816) i Muslim (1935).

²⁶⁸ *Er-Ruhu fi-l-kelami ‘ala ervahi-l-emvati ve-l-ahja’i biddelaili mine-l-kitabi vessunne*, Daru-l-kutubi-l-‘ilmijje, Bejrut, str. 117.

PRVA VRSTA: Djela za koja su ljudi saglasni da ih je Allah ograničio na Sebe i nije dozvolio svojim robovima da nagradu prenesu drugima. Takva djela su iman, tevhid (vjerovanje u Božiju jednoću), strahopoštovanje Allahove veličine. Prenosi se i konsenzus da ovdje spada i namaz.

DRUGA VRSTA: Ono za šta su ljudi saglasni da je Uzvišeni Allah dopustio da se nagrada prenese umrloj osobi, u šta spada dova i imovinska dobra djela, poput sadake i oslobađanja roba.

TREĆA VRSTA: Ono u vezi s čim se razilaze da li je ograničeno samo na izvršioca ili nije, poput posta, hadža i učenja Kur'ana. Neki vele da sevap od toga ne stiže onome kome je poklonjen. To je poznato u Malikovom mezhebu, a u šafijskom je poznato samo za učenje. Neki vele da stiže. To kažu Ahmed b. Hanbel i Ebu Hanife, a takav je i najvjerodostojniji stav Šafije o hadžu za osobu koja je umrla kao musliman.²⁶⁹

Ukratko rečeno: postoji šerijatsko utemeljenje poklanjanja sevapa za djela poput hadža, umre, istigfara, posta, sadake, dove, učenja Kur'ana i oslobađanja roba, uz neslaganje islamskih učenjaka glede nekih od ovih djela, kao što smo to vidjeli.

Za vrijeme moga putovanja sa Abdullahom u Kuću zahvalnosti, Allah mi je dao da pojmim kolika je vrijednost ove velike blagodati. Shvatio sam da smrt mog sina Abdullaha ne znači prestanak koristi dobrih djela po njega, svejedno da li ih učinio neko od njegovih bliskih ili neki njegov prijatelj, a njih je, hvala Allahu tako mnogo!

Umro je pred Dan Arefata, pa su neki dobri pojedinci uspjeli obaviti hadž za njega, apsolutno bez moga traženja. Na to ih je podstakla ljubav prema dobru i tuga za njim, pa su mu dali prednost nad sobom. Stoga sam neizmjereno zahvalan za ovu veliku dobrotu prema meni i Abdullahu. Uz dove upućivane za njega, to smatram jednim od najvećih i najdragocjenijih hadžijskih darova. Nekoliko osoba je obavilo i umru za njega, poklanjan mu je sevap od proučenih hatmi, sadake, dobrotvornih projekata poput izgradnje džamija, običnih i arteških bunara, postrojenja za prečišćavanje vode, humanitarne akcije za pomoć prognanim sirijskim porodicama, kurbana za siromašne. Sve su to činili porodica, rodbina, drugovi i prijatelji.

²⁶⁹ *Envaru-l-buruk fi enva'i-l-furuk*, Alemu-l-kitab, bez datuma, III, str. 221. Vidjeti također: Ebu Mu'az Zafir b. Hasan *Al Džeb'an. El-Bejanat fi hukmi ihda'i sevab-il-a'mali l-il-embvat*, rad objavljen na portalu Sajdu-l-fevaid, može se preuzeti na: <http://www.saaaid.net/book/open.php?cat=4&book=4634>

Molim Allaha da od njih primi obavljene hadžove i druga dobra djela i da ih stavi i na Abdullahovu i na njihovu vagu dobrih djela, i da , svojom dobrotom i milošću, oprostí svim umrlim muslimanima. On je Najmilostiviji od milostivih.

KAKO OBRADOVATI STANOVNIKE KABURA?²⁷⁰

Brojni su dokazi da stanovnici kabura osjećaju da ih neko posjećuje. U Buha-rijevom *Sahihu*,²⁷¹ u Nafi'ovom hadisu, stoji da ga je Ibn Omer izvijestio i rekao: "Božiji Poslanik se obratio mušricima sahranjenim u starom bunaru (na Bedru): "Jeste li našli da je istina ono što je obećao vaš Gospodar?" Rečeno mu je: "Dozivaš umrle?" On reče: "Vi ne čujete bolje od njih, samo što oni ne odgovaraju!"

Ibn Abdulberr prenosi svojim lancem prenosilaca od Ibn Abbasa, a on od Poslanika: "Ko god prođe pored kabura svoga brata vjernika kojeg je poznavao na dunjaluku, pa mu nazove selam, on ga prepozna i odvrti mu selam."²⁷²

Od Poslanika se također prenosi da je rekao: "Kada (Božiji) rob bude stavljen u kabur i njegovi drugovi odu od njega, on čuje zvuk njihove obuće."²⁷³

Božiji Poslanik je podučavao posjetioce kabura da kažu: "Es-selamu alejkum, ehle-d-dijari mine-l-mu'minine ve-l-muslimin, ve inna in ša'allahu lelahikun. – Mir na vas, mu'mini i muslimani – stanovnici domova. Mi ćemo vam se, ako Bog da, pridružiti."²⁷⁴

Imam El-'Izz b. Abdusselam u svojim fetvama dokazuje time da umrli zna za svoje posjetioce: "Očito je da umrli zna za posjetioce, jer nam je naređeno da im nazovemo selam, jer Šerijat ne naređuje da se obraćamo onome ko ne sluša." Ibnu-l-Kajjim smatra da su prethodnici "saglasni o tome i postoji mnoštvo predaja od njih o tome da umrli zna za posjetu živoga njemu i da joj se raduje."²⁷⁵

²⁷⁰ Objavljeno 7.6.2015. u listu *El-Kabes*.

²⁷¹ Bilježi Buhari (1370).

²⁷² Ibn Abdilberr, *El-Istizkar*, 1/185, Daru-l-kutubi-l-ilmijje, Bejrut, 1. izd., 1421/2000.

²⁷³ Bilježe Buhari (1374) i Muslim (2870).

²⁷⁴ Bilježi Muslim (975).

²⁷⁵ *Er-Ruh*, str. 5.

Međutim, to ne znači da postoji saglasnost da umrli čuju sve što se oko njih događa. To je stvar mimo našeg poimanja i ne trebamo ići dalje od potvrđenih predaja, poput prethodnih, koje samo potvrđuju da umrli zna za posjetioce i odgovaraju na njihov selam, ne tvrdeći da znaju sve što govore posjetioci.

Ibnu-l-Kajjim u djelu *Er-Ruh* navodi priču koja govori o radosti stanovnika kabura zbog posjete svojih voljenih. U toj priči ne nalazim kontradikcije s onim što je spomenuto. On kaže: “Osman b. Sevad et-Tafavi, čija je majka bila izuzetno pobožna, pa su je zvali “monahinjom”, priča: ‘Na samrti je pogledala u nebo i rekla: ‘O Ti, kod kojeg sam pohranila sve što imam, Uzdanico moja za života i nakon smrti! Ne ponizi me na samrti i ne učini me usamljenom u kaburu.’ Umrła je, pa sam joj odlazio svakog petka i činio dovu za nju, tražio oprost za nju i ostale u mezarju. Jedne noći sam je vidio u snu, pa sam joj rekao: ‘Majko, kako si?’ Ona reče: ‘Sinko, smrt je velika nevolja. Ja sam, hvala Allahu, u hvale vrijednom Berzehu (međuprostoru između ovog i budućeg svijeta), zastrtom bosiljkom, namještenom svilom i kadifom, sve do Dana proživljenja.’ Rekoh: ‘Imaš li kakvu potrebu?’ Ona reče: ‘Imam. Ne prestaj nas posjećivati, jer se radujem tvome dolasku, pa mi reknu: ‘Monahinjo’, došao ti je sin. Ja se obradujem, pa se obraduju i mrtvi oko mene.’”

Braćo i sestre, dragi čitaoci! Ne uskraćujte svojim umrlim posjetu njihovim kaburima. Usrećite ih. Nije to samo radost i utjeha njima, već i pouka i podsjećanje vama da će dunjaluk proći i da ćemo se, prije ili kasnije, rastati sa svojim milima. Neka vas Allah poživi i neka vas ne liši vaših voljenih!

Ja sam to, hvala Allahu, činio prije nego što vas savjetujem da to činite. Kad god bih obavio sunnet praćenja dženaze, njenog ukopa i dove za umrlog, navraćao sam milom Abdullahu, nazivao mu selam i obveseljavao ga dolaskom nekog dragog ili komšije u Kuću zahvalnosti. Potom bih činio dovu za njega, pa bih išao svome ocu i majci, nazivao im selam i činio dovu, nadajući se da ću im uzvratiti bar djelić dobrote kojom su me od malena obasipali.

Bože, sastavi nas sve u Kući zahvalnosti. Tvoje obećanje je istina, a i Ti si Istina, slavljen neka si!

DŽENNET NISU SAMO HURIJE!²⁷⁶

Neki imaju predstavu da se džennetske blagodati svode samo na krupnooke hurije, ograničavajući blagodati i užitke samo na osjetilno uživanje. To je individualističko gledanje, koje ne uvažava psihologiju dobrih vjernica i prikazuje Džennet kao mjesto užitka samo za muškarce!

Ustvari, u Džennetu, sa njegovim Kućama zahvalnosti i drugim što je u njemu, ima duhovnih (nematerijalnih) blagodati koje po vrijednosti možda nadilaze one osjetilne, a te blagodati će biti dostupne i muškarcima i ženama podjednako. To su blagodati na koje rijetki obraćaju pažnju. Neke od njih su:²⁷⁷

1. Za džennetlije nema straha, niti će se žalostiti, to jest vječno će uživati u blagodatima sigurnosti i sreće, a one su među najvažnijim blagodatima za kojima ljudi čeznu na dunjaluku. Pogledaj, naprimjer, riječi Uzvišenog: *“Uđite u Džennet, nikakva straha za vas neće biti, i ni za čim nećete tugovati!”*²⁷⁸

2. Džennetlije će uživati u lijepom društvu porodice i voljenih, “na divanima jedni naspram drugih”, nakon što im iz prsa bude odstranjena zloba, netrpeljivost i mržnja. To je, također, jedna od najvećih blagodati. Uzvišeni veli: *I Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti.*²⁷⁹

3. Džennetlijama će biti pridruženi njihovi dobri potomci. Mnogi od nas strahuju da se, nakon smrti, neće susresti sa svojom djecom, ali nas Allah, dž.š., tješi da će nam se pridružiti ili mi njima u Džennetu, uz Allahovo odobrenje, uvjet je vjerovanje: *Onima koji su vjerovali i za kojima su se djeca njihova u vjerovanju povelu priključit ćemo djecu njihovu, a djela njihova nećemo nimalo umanjiti.*²⁸⁰

²⁷⁶ Djelimično objavljeno 12.4.2015. u listu *El-Kabes*.

²⁷⁷ Vidjeti: Ibnu-l-Vezir, *El-Avasimu mine-l-kavasim*, Muesseseturrisale, Bejrut, 3. izd., 1415/1994; *Tefsir Ibn Kesir*, 8/280, Daru Tajba, 2. izd., 1420/1999.

²⁷⁸ El-A'raf, 49.

²⁷⁹ El-Hidžr, 47.

²⁸⁰ Et-Tur, 21.

4. Džennetlije neće osjećati nikakav umor, niti poteškoću. To će biti trajno stanje, neće biti izvedeni iz Dženneta, niti će im se prijetiti time: *Tu ih umor neće doticati, oni odatle nikada neće izvedeni biti.*²⁸¹

5. Džennetlije će u Džennetu živjeti ponosno i dostojanstveno, neće osjetiti poniženje. To je velika blagodat koju želi svaki čovjek: *One koji čine dobra djela čeka nagrada, i više od toga! Lica njihova neće tama i sjeta prekrivati; oni će stanovnici Dženneta biti, u njemu će vječno boraviti.*²⁸²

6. Džennetlijama će Uzvišeni Allah darovati blagodat koju nikada nije dao nikome od svojih stvorenja, blagodat koja nadmašuje sve prethodne blagodati. To je blagodat viđenja Njegovog plemenitog lica. Ashabi, čitav ehli-sunnet i svi učenjaci saglasni su o tome, pri čemu se pozivaju na riječi Uzvišenog: *Toga dana će neka lica blistava biti, u Gospodara svoga će gledati.*²⁸³

²⁸¹ El-Hidžr, 48.

²⁸² Junus, 26.

²⁸³ El-Kijame, 22-23.

VELIKA RADOST ZA MUSLIMANKU U DŽENNETU²⁸⁴

Govorimo o džennetskim blagodatima u Kući zahvalnosti i drugdje i o tome kako duhovne (nematerijalne) blagodati nadilaze one osjetilne.

Među osjetilnim uživanjima koja će Uzvišeni Allah podariti džennetlijama su i krupnooke hurije. To je posebna blagodat za muškarce, s tim da se time ne narušavaju prava žena, jer Allah ne čini ni koliko trun nepravde. Ni žene neće, kao ni muškarci, u Džennetu osjećati tugu, u skladu sa Allahovim obećanjem. One će, također, biti ljepše i bolje od hurija i bit će u Džennetu sa suprugom kojeg su voljele. Ako su se više puta udavale, bit će s onim ko je, po njihovom izboru, bio najljepšeg ponašanja. Dokaz za sve to je hadis Ummu Seleme, koja je pitala Poslanika: “Božiji Poslaniče, jesu li bolje dunjalučke žene ili hurije?” On reče: “Naprotiv, dunjalučke žene su bolje od hurija, kao što je lice (tkanine) bolje od naličja.” Rekoh: “Božiji Poslaniče, čime su to postigle?” On reče: “Svojim namazom, postom i ibadetom. Allah im je lica odjenuo svjetlom, a tijela svilom. Bit će svijetle puti, zelene odjeće, žutog (zlatnog) nakita, kadionice će im biti od bisera, a češljevi od zlata. Govorit će: “Mi smo vječne, nećemo nikada umrijeti. Mi uživamo u blagodatima i nikada nećemo osjetiti nevolju. Mi smo nastanjene, nikada nećemo odseliti. Mi smo zadovoljne, nikada se nećemo rasrditi. Blago onome čije smo, a ko je naš!” Rekoh: “Božiji Poslaniče, neka žena od nas bude udavana za dva, tri ili četiri muža, umre i uđe u Džennet a i oni s njom. Ko će biti njen muž?” On reče: “O Ummu Seleme, bit će joj dato da bira, pa će odabrati koji je bio najljepšeg ponašanja i reći: “Gospodaru, ovaj se prema meni najljepše ponašao na dunjaluku, pa me vjenčaj s njim. O Ummu Seleme, lijepo ponašanje dobija dobro i na dunjaluku i na ahiretu.”²⁸⁵

²⁸⁴ Djelimično objavljeno 3.5.2015. u listu *El-Kabes*.

²⁸⁵ Bilježi Ahmed u *Musnedu* (27334) i Taberani u *El-Mu'džemu-l-kebir* i *El-Mu'džemu-l-evsat* (3141);

Blago džennetlijama, i ženama i muškarcima. Neka nas Allah učini njegovim žiteljima i neka nas nastani u njegove dvorce ispod kojih rijeke teku. Neka dadne da dobijemo u Kući zahvalnosti Njegovu milost i dobrotu obećane meni, Abdullahu i njegovoj majci. Kao da to vidim pred očima, jer imam pozitivno mišljenje o svome Uzvišenom Gospodaru i Njegovoj moći i snazi. Kuća zahvalnosti neće ni trunku umanjiti Njegovu vlast i posjed. On je Bogati, Darežljivi, Davatelj blagodati, Opskrbitelj, Plemeniti, Moćni, Veličanstveni, i On je svemoćan.

Onaj ko posjeduje ovakva svojstva, kada nešto obeća, to i ispuni, svejedno da li je u pitanju Kuća zahvalnosti ili nešto drugo. *A čije su riječi od Allahovih istinitije!*²⁸⁶

ovo je njegova verzija.

²⁸⁶ En-Nisa', 122, slično u En-Nisa', 87.

SMIRENA DUŠA: ZADOVOLJNA JE I NJOME JE GOSPODAR ZADOVOLJAN²⁸⁷

Često svoje žaljenje i suosjećanje sa umrlima počinjemo završnim ajetima iz sure El-Fedžr: *A ti, o dušo smirena, vrati se Gospodaru svome zadovoljna, a i On tobom zadovoljan, pa uđi među robove Moje, i uđi u Džennet Moj!*²⁸⁸ Svako priželjkuje da on i njegov umrli budu ti čija je duša smirena, zadovoljna i kojom je Gospodar zadovoljan.

Subhanallah! Spomen ove smirene duše dolazi neposredno nakon spomena onoga koji je za života podbacio i koji govori: “Kamo sreće da sam se za ovaj život pripremio!” Nasuprot njemu, Uzvišeni Allah spominje onoga čija duša je smirena zbog Allahovog, dž.š., obećanja vjernicima na dunjaluku da će imati počast na ahiretu, kako to veli Se‘id, prenoseći od Katade.

Katade i El-Hasan kažu: “To je duša koja je spokojna zbog onoga što je kazao Uzvišeni Allah i koja u to vjeruje.”

Mudžahid veli: “To je duša koja je ubijeđena da joj je Allah Gospodar i ustrajava u vršenju Njegovih zapovijedi i u pokornosti Njemu.”

El-Hasan el-Basri veli: “To je ona duša koja se, kada ju je Uzvišeni Allah htio uzeti, smireno predala Njemu, a On ju je spokojno primio.”

Ibn Abbas veli: “To je duša koja je spokojna zbog nagrade Uzvišenog Allaha, pa joj Allah naređuje da se vrati u Njegovu blizinu, u nagradu i ono što je pripremio svojim robovima. Ona je obradovana Džennetom prilikom smrti, na Dan okupljanja i prilikom proživljenja, zadovoljna u sebi i zaslužila zadovoljstvo. Zadovoljna

²⁸⁷ Djelimično objavljeno 30.9.2015. u listu *El-Kabes*.

²⁸⁸ El-Fedžr, 27-30.

je Allahom, pa je jedino Njemu ibadet činila, vjerujući u Njegovo obećanje, pa je i On zadovoljan njome i podario joj (Svoje) zadovoljstvo.”²⁸⁹

Znači, smirena duša je zadovoljna duša, pa ne očajava u nedaćama, niti kuka u nevoljama, ne raduje se i ne divi pretjerano. Spokojna je, jer je spoznala bit dušnjaluka i njegove domete, pa se vezala za ahiret.

Najjednostavniji činioci i svojstva ove smirene duše su:

Iskrena odanost Uzvišenom Allahu i slijedenje sunneta Njegovog Odabranog poslanika, silna ljubav i strahopoštovanje prema Allahu i ljubav prema Njegovom Poslaniku.

Bogobojznost u svakoj situaciji, koja se odražava pozitivno i konstruktivno na ličnost, naređivanje dobra i sprečavanje lošega, lijep ahlak, dobročinstvo ljudima i pomaganje da ostvare svoje potrebe, iskrenost sa svoje tri vrste: prema Allahu, prema sebi i prema ljudima.

Bože, podari nam svima smirenu dušu, zadovoljnu Allahovom odredbom. Uzimam te za Svjedoka, Gospodaru moj, da je moj dragi Abdullah, bez pretjerivanja, bio zadovoljan i smirene duše u svojoj bolesti i pri smrti, pa mu podari, o Allahu, ono što darivaš smirenoj duši, a to podari i svima koji čitaju ovu dovu!

²⁸⁹ Vidjeti: *Tefsiru-t-Taberi*, 24/423, Muessesetu-r-risale, 1420/200; *Tefsir Ibn Kesir*, 8/390.

ABDULLAH²⁹⁰

Tokom pisanja 36 članaka usredsređenih na moje putovanje sa rahmetli Abdullahom u Kuću zahvalnosti, pri čemu me poseban povod nije sprečavao da nastojim ponuditi općenitu korist, tretirao sam različite aspekte potrebne bolesniku i njegovoj porodici i porodici umrloga, kako bi stekli općenit uvid u kulturu bolesti i smrti.

Sam Abdullah nije dobio zasluženu mjeru ličnog opisa, kao ličnost oko koje se organizira tema ove knjige, naročito jer se približavam kraju putovanja u Kuću zahvalnosti.

Moje riječi o njemu bi se mogle dočekati sa rezervom, zbog bliskosti i srodstva, iako, a Allah zna iskrenost mojih osjećanja, činjenice predstavljam objektivno i za njih imam mnoštvo svjedočenja drugih, koji su saobraćali s njim, a oko kojih, hvala Allahu, postoji saglasnost.

Bio je, neka mu se Allah smiluje, dobar, blag i nagodan u komunikaciji, pošto-
vao je druge, da ne govorimo o roditeljima. Život mu je bio ispunjen tolerancijom, nezamjeranjem drugima, ma šta loše mu učinili. Sve što je činio prema onima koji prema njemu postupe loše bilo je da izbjegava komunikaciju s njima dok sami spontano ne osjete svoju grešku, ali nije provocirao, niti se konfrontirao.

Bio je susretljiv i na usluzi i pomoći drugima, bilo da se radi o rodbini, prijateljima ili poznanicima. Sa svakim od njih je imao posebne veze, za svakog pokazivao interesiranje, saslušao ga i uvažavao.

Nikada nije govorio o usluzi drugima, iako to zna zavesti i goditi nekome u njegovim godinama. Svojom uljudnošću i samopoštovanjem činio je da ga drugi prirodno poštuju i vole. Svakome od rodbine, poznanika i drugih ko je s njim sa-

²⁹⁰ Objavljeno u dva nastavka, 31.1.2016. i 1.2.2016. godine, u listu *El-Kabes*.

braćao ostavio je lijepe uspomene i nedostaju im njegovi lijepi postupci, poštovanje, susretljivost i odanost.

Svojom skromnošću prijateljstvo je činio pristupnim drugima, čak i roditeljima i sestrama, s kojima je bio nježan, sijelio s njima, uzajamno se interesirajući jedni za druge, dijeleći osjećaj odgovornosti prema njima, posebno kada im je bio potreban.

Volio je sve, stare i mlade. Svima je nastojao služiti koliko je mogao, posebno u onome u čemu je bio vješt.

Bio je milostiv i sažaljiv prema siromasima i onima u potrebi, i materijalno i na druge načine. Nije sebe stavljao u prvi plan, niti je koristio činjenicu da je jedini sin među kćerkama – sestrama da ostvari bilo kakvo preimućstvo nad njima, čak je, bez pretjerivanja, ponizno ostavio Kuvajt i otputovao s jednom od njih kada su to iziskivali uvjeti njenog školovanja.

I među prijateljima je bio osvjedočeno onakav kako smo to spomenuli i kod drugih ostavio lijep spomen na svoju umiljatu ličnost. Lijepo je birao prijatelje iz časnih porodica, uzoritog ponašanja, koji se nisu odavali ispraznostima kojima se odaju neki u njihovim kritičnim godinama. Kada bi neko prema njemu pogriješio, izbjegavao bi ga dok se ne dozove pameti. Kada bi neko pogriješio prema nekom njegovom prijatelju, žestoko bi branio tog prijatelja i podsticao ga da ne dopusti drugima da narušavaju njegova prava.

Njegovi prijatelji prenose da se jedanput povela rasprava o nekom vjerskom pitanju u kojoj su se mišljenja razila, pa je došlo do manje prepirke. Prijatelj mu je rekao: "Abdullah, ja sam od tebe stariji i možda znam nešto što ti ne znaš!" Njegovi drugovi su mi prenijeli da se promijenio u licu i odmah rekao: "Ti si od mene stariji i poštujem te, ma koliko nam se mišljenja razlikovala."

Poštovanje i uvažavanje su još od malena usmjeravali i njegov odnos sa učiteljima i trenerima s kojima je dolazio u kontakt, poput trenera gimnastike, karatea i taekwonda, a posebno sa profesorima i uvažanim odgajateljima i voditeljima kurseva i programa organizacije Mesabihu-l-huda.

Nastojao je sve raditi na najbolji način, u svemu je bio uredan, čak i kada bi sjedio u svojoj sobi. Išao je čak dotle da je odmah ispravljao jezičke ili pravopisne greške drugova, jer je imao bogato jezičko znanje, kao i moć koncentracije i jaku memoriju.

Kada je već riječ o koncentraciji i pamćenju, interesantno je, kako prenose njegovi prijatelji, da im je bio osnovni izvor informacija pri naručivanju hrane iz

restorana. Pamtio je različite menije i volio otkrivati nove tek otvorene restorane. Dešavalo se da su ga neki, kada ne bi bio s njima, nazivali kako bi konobaru objasnio šta žele naručiti, što je on rado činio, jer je volio biti na usluzi drugima, neka mu se Allah smiluje.

Isto je bilo i sa novim studentima na fakultetu. Nastojao je, koliko je mogao, pružiti im uslugu i svoje skromno iskustvo. Čak se uključivao i u projekte nekih diplomiranih studenata, kao u svoje, iako su nekada bili skroz izvan njegove specijalnosti.

Nikada nije nikoga ogovarao, niti je volio da to neko čini u njegovom prisustvu. Čak se, kada bi stupio u raspravu s nekim od drugova, što je odlika njihovog životnog doba, brzo kajao i nastojao odobrovoljiti druga, a potom je sebe korio, pitajući se: "Kako se ovo dogodilo?"

Kada mu se nešto nije sviđalo, nije ga kudio, ne želeći da iskvari drugima. Kada bi probao hranu koju je spremila njegova majka ili sestra, a nije mu se svidjela, nije to pokazivao, jedino bi, ponekad, rekao: "Inače kuhaš bolje nego ovoga puta." Obično ih je hrabrio, birajući riječi kada je govorio o okusu njihovog jela.

Nasuprot spremnosti da pomogne novim ili diplomiranim studentima, nije sebi dopuštao da od profesora traži pomoć da poboljša ocjenu, ma kakve okolnosti bile, posebno kada je jedne prilike imao probleme sa nogom i morao hodati na štakama, sa nogom u gipsu.

Njegov ahlak, kada ga je zadesila opaka bolest, bio je samo produžetak onoga kakav je bio ranije. Kada je osjetio jake bolove u glavi i kada su mu ljekari otvoreno rekli o kakvoj bolesti je riječ i da bi mogao uskoro umrijeti, jer su imali iskustva sa tom bolešću, a potpuna otvorenost je njihova politika, sa bolešću se suočio smirene duše, zadovoljan Božijom odredbom.

Naprotiv, nastojao je da ne rastužuje one oko sebe i da im ne uzrokuje bol. Posebno je to bio slučaj sa njegovom brižnom majkom, koja je čekala da joj se na bilo šta potuži, da joj povjeri bilo šta što krije u grudima. Kako je samo bilo dirljivo kada je tražio od majke da mu se primakne. Očekivala je da će joj se na nešto potužiti, kako bi mu olakšala. Iznenadila se kada joj je na telefonu pokazao nešto da je razveseli i da joj barem na tren odagna tmurnu stvarnost u kojoj je živjela zbog njegove bolesti.

Stoga nije čudno što mu je mnoštvo činilo dovu, oni koji su ga poznavali i oni koji nisu ali su čuli za njega. Smatram to znakom da je prihvaćen kod Allaha, dž.š.

Nije čudno da je ostavio lijep spomen u svim domenima svog društvenog života, u kući, u porodici, na fakultetu.

Neka ti se Allah smiluje, Abdullahu, i neka mene i tvoju majku združi s tobom u Kući zahvalnosti, a Njegovo obećanje je istina.

Hvala Allahu u svakoj situaciji!

PRAKTIČNO ISKUSTVO

MEJJE ABDULLAH ABDULAZIZ EL-FARIS

Tužna iskustva mogu biti korisna, kako čovjek ne bi počinjao od nule. Ovdje se radi o stvarnom iskustvu, koje je autorica zabilježila kako bi ponudila korisnu knjižicu, koja je do sada doživjela tri izdanja u hiljadama primjeraka. Radi se o uvaženoj gospođi Mejj Abdullah Abdulaziz el-Faris, koju je podržao njen suprug dr. Hasan Abdulaziz el-Sened. Ona prenosi svoje iskustvo sa bolešću i, hvala Allahu, uspješnim liječenjem. U lijepoj knjizi (na 36 strana) ona sažima svoje bogato iskustvo. Ova knjiga je jako tražena od rodbine i prijatelja oboljelih od ove bolesti. Ovdje ću se zadovoljiti doslovnim navođenjem sadržaja, što dovoljno govori o sadržaju knjižice:

- Čemu ova knjiga?
- Uvod
- Definicija raka dojke i pojmova dobroćudni i zloćudni tumor
- Koje žene su izložene raku dojke?
- Znaci i simptomi raka dojke
- Samopregled prsa
- Šta nakon otkrića tumora?
- Kako se liječe tumori?
- Korisni savjeti nakon hirurškog liječenja
- Hirurško liječenje
- Kemoterapija
- Terapija zračenjem
- Hormonska terapija

- Kemoterapija, posljedice i zaštita

Prvo: Opća slabost organizma

Drugo: Opadanje imuniteta

Treće: Problem opadanja kose

Četvrto: Mučnina

Peto: Suhoća usta i gnojenje desni

Šesto: Zatvor (opstipacija)

Sedmo: Promjena boje noktiju

- Imansko liječenje: istinska pomoć u suočavanju sa bolešću
- Prije uzimanja lijeka, što više čini dovu
- Šerijatska rukja
- Alternativno liječenje
- Naučila sam novu životnu lekciju

Ovdje ću još navesti sadržaj posljednje teme "Naučila sam novu životnu lekciju".

Uvažena gospođa Mejj el-Faris kaže:

Kroz iskušenje bolešću naučila sam vrijedne lekcije i stekla vrijedno blago:

1. Zahvalna sam Allahu na blagodati imana i islama. "Allahu, koji okrećeš ljudska srca, učvrsti naša srca u Tvojim vjeri. Ti koji usmjeravaš poglede, usmjeri naše poglede na pokornost Tebi. Bože, učvrsti nas čvrstom riječju u životu na ovom svijetu i na ahiretu."
2. Iskušenje mi je otvorilo vrata istigfara, zikra i svijesti da smo Allahovi i da se Njemu vraćamo, pa sam se navikla na često izgovaranje riječi: "Bože, zaštititi me u ovoj mojoj nevolji i daj da mi bude bolje. Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo. Dovoljan mi je Allah, nema boga osim Njega. Na Njeg se oslanjam, a On je Gospodar Uzvišenog Prijestolja." Primijetila sam da mi to smiruje srce i dušu.
3. Razmišljala sam o velikim blagodatima u kojima danonoćno uživam: *I daje vam svega onoga što od Njega išćete, i ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali – Čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan.*²⁹¹ Postala

²⁹¹ Ibrahim, 34.

- sam zahvalnija Allahu na Njegovim blagodatima, *A malo je zahvalnih među robovima Mojim.*²⁹² Bože, učini da budem među tim rijetkim zahvalnima.
4. Život sam obogatila zadovoljstvom i prihvatanjem: *Reci: "Dogodit će nam se samo ono što nam Allah odredi, On je Gospodar naš." I neka se vjernici samo u Allaha pouzdaju!*²⁹³
 5. Saznala sam pravo značenje varljivog uvjerenja da život dugo traje i vidjela kako se situacija može promijeniti, pa neko ko je potpuno zdrav može za tili čas biti pogođen najopasnijom bolešću, jer Allah mijenja stanja jedno u drugo.
 6. Razmišljala sam i shvatila istinsko značenje riječi *Allah uistinu sve može*. On je Izlječitelj i Ozdravitelj, jedino On može otkloniti nevolju, jer Ga ništa na nebesima i na zemlji ne može onemogućiti.
 7. Osjetila sam šta znači blagodat porodice, posebno u nevolji. Koliko mi je samo godilo prisustvo najdražih u mojoj blizini, koji su me obasipali ljubavlju, pažnjom i dovom. Molila sam Allaha da ih čuva i da im trajnom učini blagodat zdravlja.
 8. Shvatila sam da čovjek može živjeti i smiješiti se, uprkos iskušenjima koja ga potresaju, ukoliko bude zadovoljan onim što mu je Allah odredio.
 9. Otkrila sam da imam svoje mjesto u mnogim srcima koja su me zavoljela i činila iskrenu i usrdnu dovu za mene. Njihova ljubav i dova bili su mi mehlem i ta ljubav je imala velikog udjela u savladavanju bolesti.
 10. Naučila sam da je iskušenje pristupni put pokornosti i da približavanje Allahu ne završava prestankom nevolje, tako da je iskušenje bilo svojevrstan dar.
 11. Osjetila sam istinsko značenje bratstva u vjeri. Svi su se požrtvovano trudili da me podrže, raspitivali se za mene, činili dovu i činili sve što bi me obradovalo i utješilo: donosili mi različite zbirke dova, pripremali narodne recepte, davali sadaku u moje ime, natjecali se da mi donose zemzem vodu, bez koje nisam ostajala tokom čitavog liječenja. Zahvalna sam Allahu na toj velikoj blagodati i molim Ga da ih učini onima koji prednjače u dobru.
 12. Naučila sam da je iskušenje nevoljom radosni nagovještaj od Allaha i dokaz Njegove ljubavi, pa sam bila zadovoljna kušnjom i zahvalna Allahu, dž.š.

²⁹² Sebe', 13.

²⁹³ Et-Tevbe, 51.

13. Shvatila sam značenje hadisa “Liječite svoje bolesne sadakom” i uočila dejstvo sadake na tok liječenja.
14. Bila sam zahvalna Allahu, dž.š., i u bolesti, jer mi je omogućila da se okrenem sebi, obnovim pokajanje i predanost Allahu, da bolje cijenim i koristim zdravlje i da se dobrim djelima približavam Allahu.
15. Shvatila sam suštinu preporuka plemenitog Poslanika koje upućuje Ibn Abbasu: “Čuvaj Allaha (čuvaj se Njegovih zabrana i čuvaj Njegove naredbe), pa će te čuvati. Čuvaj Allaha, naći ćeš ga pred sobom (bit će uvijek uz tebe). Znaj za Allaha i kada ti je sve potaman, znat će za tebe u nevolji. Znaj da ono što te je zadesilo nije te moglo mašiti, niti ono što te je pogodilo nije te moglo mimoći. Znaj da se pobjeda postiže strpljenjem, da poslije nevolje dolazi izbavljenje, a poslije teškoće olakšanje.”²⁹⁴
16. Osjetila sam Allahovu plemenitost i veličinu Njegove milosti. On je čitavog mog života bio darežljiv prema meni, a podario mi je i blagodat ozdravljenja. Vratila sam se normalnom životu. Allahu pripada svaka hvala i zasluga.

Poziv da se dokumentiraju i druga iskustva

U ovoj knjizi nudim svoje iskustvo, a ovo je bio dio iskustva uvažene sestre Mejj el-Faris, koje sam naveo kako bi korist bila veća. Polazeći od toga, molim sve koji su imali slična iskustva glede bolesti i smrti da ih dokumentiraju, kako bi bili od opće koristi. Ako su ona u cjelini slična i ponovljena, očekujem da su pojedivosti različite od osobe do osobe, zavisno o snazi uvjerenja, o društvenim okolnostima, interakciji sa drugima, različitom načinu razmišljanja, spoznajnim horizontima i gledanjima.

Prenošenje iskustava drugima izuzetno je korisno, kako ne bi od nule počinjali otkrivati detalje imanskog i praktičnog putovanja koje nekada, hvala Allahu, završi ozdravljenjem, a ponekad odlaskom u Kuću zahvalnosti.

Sve što je potrebno jeste naoštreno pero i hrabrost da se iskustvo zabilježi. Smatram da je to lahak poduhvat i da za njegovu potrebu široko šerijatsko ili medicinsko predznanje, već umještost da se iskustvo smisljeno prikaže.

Neka Allah podrži i pomogne sve, a i mi smo spremni pružiti pomoć svakome ko želi dokumentirati slično iskustvo.

Allah je taj koji podržava i pomaže u svakom dobru, On upućuje na Pravi put.

²⁹⁴ Bilježi Taberani (41).

ZAVRŠNA RIJEČ²⁹⁵

Prije bilo kakve završne riječi, potvrđujemo da je ovo privremena završna riječ dokumentiranja ovog putovanja sa milim Abdullahom u Kuću zahvalnosti i njegovih najizrazitijih obilježja, ali je, ako Bog da, početak istinitog obećanja i susreta svih u Kući zahvalnosti. U ovoj knjizi smo spomenuli razloge kojima se rukovodimo u tome, utemeljene na šerijatskim tekstovima iz Kur'ana, koji se mogu nedvosmisleno protumačiti, i vjerodostojnog Sunneta.

Stoga uvaženi čitalac može biti spokojan glede vjerodostojnosti šerijatskih činjenica koje trebaju poznavati bolesnik i njegova porodica, te porodica umrloga, a koje im često nisu poznate. Stoga sam nastojao objediniti najistaknutije teme koje bi im mogle biti potrebne na putovanju sa njihovim bolesnikom, neka mu Allah podari ozdravljenje, ili sa njihovim umrlim, neka mu se Allah smiluje.

Ovo je sažetak skromnog iskustva na čije prezentiranje me potakla svijest o odgovornosti za prenošenje korisnog iskustva drugima, kojima bi bilo od dunjalučke ili ahiretske koristi. Ne umišljam nikakvu učenost, jer mnogi prenose znanja onima koji od njih bolje znaju. Mudrost je izgubljena dragocjenost vjernika i gdje god je nađe ima najviše prava na nju. Dovoljna mi je nagrada ako neko nađe neku informaciju ili izvuče pouku, stekne iskustvo ili opomenu. Svim bićem želim da, ako Bog da, dijelim neumanjenu nagradu s onima koji imadnu korist od ove knjige. Molim Uzvišenog Allaha da mili Abdullah također ima punu mjeru nagrade, jer ova knjiga govori o njemu, on je uzrok njenog nastanka, a Allahu ništa nije teško.

U svakom slučaju, svako ko se trudi imat će udio. Molim Uzvišenog Allaha da mi da dvostruku nagradu, nagradu za rad i trud i nagradu za ispravnost i uspješnost.

Molim Allaha da uvaženi čitalac ima korist od ove knjige, posebno onaj na koga se odnosi njena tematika.

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

²⁹⁵ Objavljeno 14.2.2016. u listu *El-Kabes*.

ČUVSTVA NA KRAJU

Ova knjiga završava, ali ne završava moje ugodno putovanje sa Abdullahom u Kuću zahvalnosti. Možda sam uspio dokumentirati neka obilježja tog putovanja i iznijeti iskustva koja možda zatrebaju onima na sličnom putovanju.

Ostaje mi da na kraju izrazim zahvalnost Abdullahovoj duši, dok on, ako Bog da, smireno i ugodno počiva u kaburu.

Hvala ti, Abdullahu.

Hvala ti i živom i mrtvom.

Utješio si me kroz spominjanje moga Gospodara.

Naveo si me da uobličim ono putem čega izražavam ponos svojom vjerom i uvjerenjem. Svojim dobrim duhom si me potaknuo da sačinim ovu knjigu za one kojima zatreba. U njoj sam sakupio ono što je potrebno onima koji, poput mene, prolaze isto iskustvo i iskušenje od Uzvišenog Allaha, a kojima On, zauzvrat, obećava Kuću zahvalnosti.

Hvala ti, dragi moj Abdullahu. Svojim odlaskom si olakšao mojim očima da zasuze, jer me život bio zabavio brojnim obavezama i preokupacijama. Učinio si da zastanem sa samim sobom i da osjetim da mi je suza prijateljica, posebno u noćnom namazu i trenucima prisjećanja.

Mili moj, neću ti kazati – “Zbogom!”, već: “Do susreta! Do susreta u predjelima Kuće zahvalnosti, ako Bog da.”

Allahu, čije obećanje je istinito, to nije teško.

JESU LI PROŠLE SVE STANICE NA PUTOVANJU?²⁹⁶

Drugim riječima: Jesu li iscrpljene sve teme ove knjige?

Odgovor je jasan i proistječe iz polazne osnove same knjige. Ona je, u cjelini gledano, zbir impresija iz dubine duše, činjenica i skromnih iskustava, koje sam želio prenijeti svima koji imaju slična iskustva, a to su posebno, u većini slučajeva, tri vrste:

- bolesnik,
- bolesnikova porodica,
- porodica umrle osobe.

Pored njih, knjiga općenito može biti od koristi i:

- svakome razboritom ko se želi okoristiti tuđim iskustvom,
- dajji, koji želi obogatiti svoja znanja, a s ciljem pozivanja drugih.
- onome ko, po prirodi svoga posla, saobraća sa bolesnicima i porodicama umrlih, poput ljekara, socijalnih i psiholoških savjetnika u bolnicama i domovima za njegu.

Stoga je prirodno da se, nakon štampanja ove knjige, pojave neke nove misli i ideje koje zaslužuju da se istaknu u ovom kontekstu. Međutim, možda nije uputno odgađati štampanje ove knjige zbog dodavanja novih sadržaja, jer je, hvala Allahu, spomenuto ono glavno i bitno.

Zato je štampanje knjige u sadašnjem obliku potreba. Iskustvo treba okončati. Možda u njemu bude koristi i upute, makar da jednoj osobi budu od koristi podaci i iskustva sadržani u knjizi.

Allah je taj koji pomaže da se bude uspješno.

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

²⁹⁶ Objavljeno 31.1.2016. u listu *El-Kabes*.

GDJE SU SLIKE?

Možda neki čitalac postavi umjesno i očekivano pitanje za ovakvu dokumentarnu knjigu: Gdje su slike rahmetli Abdullaha? Prirodno je da se ovakva knjige potkrijepi slikama ličnosti o kojoj govori ili da one budu kao poseban dodatak, u kojem će se sažeti život rahmetli Abdullaha od djetinjstva do bolesti i smrti. Zadovoljio sam se samo slikom na naslovnoj strani, koja je svojevrstan tumač naslova, imajući u vidu sljedeće:

- očuvanje lične i društvene privatnosti osoba na slikama,
- usmjeravanje pažnje na suštinsku ideju koja stoji iza putovanja u Kuću zahvalnosti,
- postupanje u skladu sa principom da poseban povod ne isključuje općenitu korist. Knjiga je namijenjena uglavnom onima koji će možda prolaziti kroz iskustvo svoje bolesti ili bolesti i smrti nekoga bliskog,
- također smo nastojali napraviti odmak od specifičnog događaja ka općenitoj koristi, tako da čitalac osjeti da čita ono što mu koristi, a ne samo nečije uspomene.

Na kraju dodajem još jedan razlog nedodavanja fotografija u knjigu, iako ih postoji mnoštvo: time poštujem zajedničku želju moje uvažene porodice, Abdullahove majke i sestara, jer ih se knjiga tiče.

PO ČEMU JE KNJIGA POSEBNA?

Na početku ovog blagoslovljenog putovanja sa mojim dragim Abdullahom u Kuću zahvalnosti, naglasio sam da ne bih volio knjigu početi navođenjem karakteristika koje je čine jedinstvenom, a koje mi je spomenuo uvaženi brat dr. Ahmed Sejjid Ahmed prilikom lektoriranja knjige. Zahvalan sam mu na tome, pa ovdje navodim ono što kaže.

Hvala Allahu. Salavat i selam na moga predvodnika – Allahovog Poslanika, njegovu porodicu, ashabe i sve koji ga slijede.

Nakon temeljitog čitanja knjige razotkrilo mi se više stvari po kojima se ona odlikuje. Neka se Allah smiluje autoru i onome ko je bio uzrok pisanja. Smatrao sam da nešto od toga trebam zabilježiti kako bi bilo od koristi drugima.

Knjiga je napisana jednostavnim riječima i lahkim izrazima jasnih značenja. Nema tu nepoznatih i neuobičajenih izraza, niti onih skrivenog značenja.

Raznovrsnog je sadržaja, sa mnoštvom ciljeva. Među njenim koricama možeš pronaći utjehu onome koga je zadesila nevolja, saučestvovanje u boli zbog gubitka nekog dragog, podsticanje na sabur i zadovoljstvo, korisno kazivanje o nevoljama, savjetovanje i usmjeravanje. Možeš pronaći pomoć i podršku, duhovnu obveseljujuću dimenziju oličenu u Kući zahvalnosti. Ovo je jedna bujna oaza, u kojoj ima u izobilju znanja, lijepe riječi, savjeta, uputa, miomirisa. Neka se Allah smiluje onome ko je bio povod pisanja ove knjige, a i onome čijim nadahnućem je ispisana, njegovoj porodici, bližnjima i milima.

Knjiga je dokumentarni prikaz putovanja kroz nevolje s kojima se suočila cijela porodica, i otac, i majka, i sestre, između straha i nade. Svaki redak u njoj priča poglavlje ovog teškog iskustva, koje bi, da nije Allahove dobrote i pomoći, potreslo i stamene planine. Zbog toga zavređuje da se iščitava polahko i analitički.

U ovoj knjizi naći ćeš prefinjenu mješavinu boli zbog rastanka sa djetetom i čežnje za obećanom Kućom zahvalnosti.

Knjiga je usmjerena na širok sloj onih koji su dugo bili zaboravljeni, one na iskušenjima, svejedno da li vlastitim ili svojih najbližih. Ona je mehlem srcima kojima je otežala bol, zraka nade dušama koje počinju gubiti nadu u susret nakon rastanka. Pisana je olovkom srca, tintom od suza spravljenom.

U knjizi je precizan prikaz i opservacija duševnog stanja bolesnika kojeg je bolest u kratkom vremenu shrvala i koji je svojevrstan skorog rastanka. Međutim, on ne gubi sabur, ne napušta ga zadovoljstvo niti mu osmijeh silazi sa lica. Kao da svojoj porodici i prijateljima jezikom svoga stanja govori: “Radujte se, mili moji, naš susret bit će u Kući zahvalnosti.”

Knjiga kuca na poznata vrata novim stilom, koji objedinjuje šerijatsku notu i lično iskustvo, govoreći, naprimjer, o nevolji i strpljivosti i zadovoljstvu u njoj, o zabrani naricanja i pretjeranog plakanja. Kao da je proglas da se duša, uprkos silnoj boli, može strpjeti, da srce, uprkos okrutnosti rastanka, može biti zadovoljno ako je spokojno glede obećanja Uzvišenog Gospodara. Autor prenosi svoje iskustvo, svoje nedaće i govori kakvu korist je imao od njih. Da samo pročitaš poglavlje o tome šta ga je naučilo to putovanje u Kuću zahvalnosti, u njemu bi našao mnogo dobra.

U knjizi se može osjetiti dašak povjetaraca iz Kuće zahvalnosti i može se uroniti u njene smislove, obilaziti i razgledati šta je sve u njoj Uzvišeni pripremio svojim strpljivim i zahvalnim robovima.

Knjiga također govori i o filozofiji bolesti i smrti, o dovama i rukjama u islamu, ali pritom svojim pristupom izlazi iz okvira imitiranja. Kao da je obraćanje srcu i razumu, koje im približava činjenice, ali ovoga puta na način zbog kojeg smirenije prihvataju bolest, pogledajući očekivanu nagradu i poimajući suštinu Božanske dobrote čak i u najtmurnijim razdobljima kroz koja čovjek prolazi, a ima li težih od opake bolesti i smrti koja rastavlja sa voljenima?

U knjizi se može pronaći i jedinstveno poređenje zdravstvenog sistema starih Arapa i evropskog zdravstva istog doba, pri čemu su izraženi elementi po kojima je muslimansko zdravstvo prednjačilo, počevši od zdravstvenih vakufa i njihove uloge u zdravstvenoj zaštiti, preko osnivanja bolnica i usluga koje su pružale, za razliku od tadašnjeg evropskog zdravstva. Objašnjava i kako je došlo do današnje zamjene uloga i kako je Zapad stekao preimućstvo. Naše zdravstvo je zaostalo, ne-

dostaje mu transparentnosti, razvijenih usluga i stručnosti u mnogim oblastima. Na začelju je, nakon što je zasluženno imalo predvodničku ulogu.

Jedan od kvaliteta ove knjige kojima se odlikuje jeste da čitaoca upoznaje sa praktičnim mjerama koje treba preduzeti kada dođe do ozbiljnog oboljenja. Autor bilježi svoje iskustvo i prenosi ga drugima, kako bi im bilo od koristi. Od svoje nevolje pravi poklon drugima i olakšava im put.

Knjiga daje smislen i utješan odgovor na čestu upitanost onih koji izgube dijete i na taj način ostanu bez mogućnosti da ono za njih čini dovu nakon njihove smrti.

Nadalje, knjiga ispravlja pogrešno shvatanje da je istinsko bogatstvo ono materijalno i objašnjava da se istinsko bogatstvo krije u ljudskoj ljubavi, koja je rezultat Gospodareve, kako to stoji u hadisu. Ova ljubav ima različite aspekte i knjiga o njima šire govori.

Knjiga nudi smiraj i mnogim muslimankama, čija srca obuzima ljubomora i odgovara na pitanje koje mnoge od njih često postavljaju – o džennetskim krupnokim hurijama. Odgovor konstatira da u Džennetu nema ljubomore i da će vjernice biti u boljem položaju od hurija, bit će ljepše i imati više stepene.

Jedna od odlika knjige jeste poziv očevima i majkama da otkriju tajne svjetove svoje djece, njihove skrivene nadarenosti i sklonosti i da otvore primjerene kanale komunikacije s njima.

Ona je i upozorenje zdravima da budu zahvalni svome Gospodaru na Njegovim blagodatima u kojima danonoćno uživaju.

U cjelini gledano, knjiga je poziv na strpljenje i zadovoljstvo Allahovom odredbom, uvjerenje u Njegovo obećanje Njegovim šticeenicima. Poziv ovoga puta dolazi od nekoga ko je svako poglavlje lično proživio, tako da je knjiga po tome nešto novo u ovoj oblasti.

Nekim svojim poglavljima upozorava da se ne pribjegava sihuru, čaranju i sličnim izmišljotinama, već da se cijeni šerijatsko znanje i da se prepozna njegov značaj u zaštiti od iskušenja i šejtanskih došaptavanja, posebno u bolesti.

Autor se u knjizi bavio i nekim šerijatskim pitanjima, poput – da li je onaj ko umre od tumora šehid, isključivanje aparata za održavanje na životu nakon moždane smrti, šerijatska utemeljenost poklanjanja sevapa od dobrih djela umrlome.

Nastojao je pružiti što više korisnih detalja čitaocu, tako da nije zanemario ni stvari kakve su postupak prilikom posjete bolesniku, nagrada za služenje bolesnika.

Na kraju mi preostaje samo da se iskrenim dovama obratim Gospodaru nebesa i Zemlje, moleći Ga da se smiluje našem voljenom Abdullahu, da Visoki Firdevs učini njegovim boravištem, da učvrsti srca njegove porodice i prijatelja i da ih sve s njim okupi u Kuću zahvalnosti, koju obećava Uzvišeni Gospodar.

KOME ĆE OVA KNJIGA KORISTITI?

1. Onima koji budu iskušavani bolešću, njihovim porodicama i onima koji se sa njima druže.
2. Onima koji liječe.
3. Onima koji su iskušani smrću svoje djece i svojih voljenih.
4. Strancima koji se liječe u Kuvajtu ili općenito u inozemstvu, posebno u SAD.
5. Zdravima koji žele proširiti svoja znanja o kulturi bolesti, liječenja i iskušavanja bolešću djece i najmilijih.
6. Od njih očekujemo dovu, za koju će biti nagrađeni, a i mi ćemo im biti zahvalni.

POLAZIŠTE

Knjiga polazi od potpunog uvjerenja, bez i najmanje sumnje, u ostvarenje obećanja Uzvišenog Allaha, sadržanog u hadisu koji smo detaljno razmatrali u knjizi, a u kojem stoji da Allah, dž. š., naređuje svojim plemenitim melekima da svakome ko izgubi dijete, pa se stripi, bude zahvalan Allahu i kaže: *Inna lillahi ve inna ilejhi radži'un* (Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo) u Džennetu sagrade dom i nazovu ga Dom zahvalnosti. Ovo je, ako Bog da, blagoslovljeno putovanje u okrilju Knjige i Sunneta, kojim onima kojima bi to moglo koristiti nastojimo prenijeti skromno iskustvo o različitim razdobljima bolesti i smrti.

Veliki podstrek na izdavanje ove knjige pružilo mi je široko i pozitivno reagiranje uvaženih čitalaca i njihovo praćenje serije mojih članaka u listu *El-Kabes*, naslovljene „Moje putovanje sa Abdullahom u Kuću zahvalnosti“, što je i glavni dio knjige.

Autor

ISBN 978-9958-23-492-7

9 789958 234927

القلم
el-Kalem

www.elkalem.ba